

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

SEJNI ZAPISI DRŽAVNEGA ZBORA 42. IZREDNA SEJA

(21. april 2011)

SLOVENIJA JE DEMOKRATIČNA REPUBLIKA. SLOVENIJA JE PRAVNA IN SOCIALNA DRŽAVA.
SLOVENIJA JE DRŽAVA VSEH SVOJIH DRŽAVLJAN IN DRŽAVLJANK IN DRŽAVLJANOK
V SLOVENIJI IMA OBLAST LJUDSTVO DRŽAVLJANKE IN DRŽAVLJANOK, IZREŠILO IN SODNO.
PO NAČELU DELITVE OBLASTI NA ZAKONODAJNO, IZREŠILNO IN SODNO.
SLOVENIJA JE NEODtujni PRAVICI SLOVENSKEGA NARODA DO SAMODLOČBE.
SLOVENIJA JE NEODtujni PRAVICI SLOVENSKEGA NARODA DO SAMODLOČBE.

MANDAT

V

IZREDNA
SEJA

42

UVOD

Državni zbor kot najvišja predstavniška in zakonodajna institucija v Republiki Sloveniji, ki opravlja tudi vse ostale funkcije sodobnega parlamenta, izvaja večji del svojih pristojnosti na rednih in izrednih sejah. Seje javnost lahko spremlja v dvorani ali preko televizijskih in spletnih prenosov.

Vsebina sej pa postane pregledno dostopna v obliki sejnih zapisov.

Državni zbor vsako sejo zvočno posname. Simultano ob zvočnem zajemanju nastaja besedilo, ki je na spletu dostopno s približno polurnim zamikom. V uredništvu sejnih zapisov se ob poslušanju zvočnega posnetka preveri avtentičnost zapisanega, besedilo pa se uredi v skladu s strokovnimi merili prenosa govorjene besede v zapisano. Takšno preverjeno in jezikovno urejeno besedilo na spletnem naslovu zamenja prvi zapis.

Besedilo celotne seje se izda tudi v publikaciji Sejni zapisi Državnega zbora. Sejni zapisi vsebuje dnevni red, sprejet na seji Državnega zbora, kazalo, iz katerega je razviden potek seje in v katerem so točke dnevnega reda in govorniki, osrednji del je besedilo seje, zapisano v prvi osebi, na koncu pa je dodan še indeks govornikov.

Sejni zapisi so zgodovinski dokument in vir za preučevanje parlamentarne zgodovine, tradicije, predstavniške demokracije in jezikovne kulture.

Sejni zapisi Državnega zbora. 42. izredna seja (21. april 2011)

Pripravi: Dokumentacijsko-knjižnični oddelek

Urednici: Tatjana Mirt Kavšek, mag. Vesna Moličnik

Izdajatelj: Državni zbor

Naslov: Šubičeva 4, 1102 Ljubljana

Telefon: +386 1 478 94 00

Leto izida publikacije: 2012

www.dz-rs.si

DNEVNI RED 42. IZREDNE SEJE

1. točka dnevnega reda: PREDLOG ODLOKA O RAZPISU ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH (ZVDAGA-A), (OdZVDAGA-A), EPA 1595-V
2. točka dnevnega reda: ZAHTEVA ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU (ZPIZ-2), EPA 1300-V
3. točka dnevnega reda: OBVESTILO PREDSEDNIKA VLADE O ODSTOPU DUŠE TROBEC BUČAN S FUNKCIJE MINISTRICE BREZ RESORJA, ODGOVORNE ZA LOKALNO SAMOUPRAVO IN REGIONALNO POLITIKO, EPA 1790-V

VSEBINA

Določitev dnevnega reda	6
1. točka dnevnega reda: PREDLOG ODLOKA O RAZPISU ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH (ZVDAGA-A), (OdZVDAGA-A), EPA 1595-V	6
ZVONKO ČERNAČ	6
MAG. BRANKO GRIMS	8
MAG. MAJDA POTRATA	8
DR. STOJAN PELKO	9
GVIDO KRES	9
FRANC JURŠA	10
MIRAN GYÖREK	10
LJUBO GERMIČ	11
MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ	12
SAMO BEVK	12
DR. VINKO GORENAK	13
VITO ROŽEJ	15
MAG. BRANKO GRIMS	16
SAMO BEVK	17
MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ	18
MAG. BRANKO GRIMS	18
MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ	19
MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ	19
JAKOB PRESEČNIK	19
SILVEN MAJHENIČ	19
ANDREJ MAGAJNA	20
ALEKSANDER ZORN	20
MAG. MAJDA POTRATA	21
ZVONKO ČERNAČ	22
DARJA LAVTIŽAR BEBLER	23
VITO ROŽEJ	23
SILVA ČRNUGELJ	24
MAG. BORUT SAJOVIC	24
ALENKA JERAJ	25
BREDA PEČAN	25
SAMO BEVK	26
MAG. BRANKO GRIMS	26
MAG. BRANKO GRIMS	27
MAG. BRANKO GRIMS	27
MAG. BRANKO GRIMS	28
MAG. BRANKO GRIMS	28
2. točka dnevnega reda: ZAHTEVA ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU (ZPIZ-2), EPA 1300-V	28
MAG. DUŠAN SEMOLIČ	28
LJUBO GERMIČ	30
DR. IVAN SVETLIK	30
FRANC JURŠA	31
MAG. SARA VILER	32
LJUBO GERMIČ	33
VILI REZMAN	33
MIRAN POTRČ	34

FRANCE CUKJATI	36
VITO ROŽEJ	38
VITO ROŽEJ	39
JAKOB PRESEČNIK	39
3. točka dnevnega reda: OBVESTILO PREDSEDNIKA VLADE O ODSTOPU DUŠE TROBEC BUČAN S FUNKCIJE MINISTRICE BREZ RESORJA, ODGOVORNE ZA LOKALNO SAMOUPRAVO IN REGIONALNO POLITIKO, EPA 1790-V	40

Državni zbor V. mandat

42. izredna seja 21. april 2012

Predsedujoči: dr. Pavel Gantar.....predsednik Državnega zbora
France Cukjati.....podpredsednik Državnega zbora

Seja se je začela 21. aprila 2012 ob 19.20.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR:

Spoštovane kolegice poslanke, kolegi poslanci, gospe in gospodje!

Začenjam 42. izredno sejo Državnega zbora, ki sem jo sklical na podlagi drugega odstavka 58. člena ter drugega odstavka 60. člena Poslovnika Državnega zbora.

Obveščen sem, da se današnje seje ne morejo udeležiti naslednji poslanke in poslanci: Andreja Črnak Meglič, Janja Klasinc, Melita Župevc, Cvetka Zalokar Oražem, Bogdan Barovič, Anton Colarič, Milenko Ziherl, Roberto Battelli, Anton Urh, Matjaž Zanoškar, Marijan Križman in Milan Gumzar. Na sejo sem vabil predstavnike Vlade ter predstavnike Zveze svobodnih sindikatov Slovenije k 2. točki dnevnega reda. Vse prisotne lepo pozdravljam.

Prehajamo na **določitev dnevnega reda** 42. izredne seje Državnega zbora. Predlog dnevnega reda ste prejeli danes, 21. 4. 2011, s sklicem seje. Predlogov za širitev dnevnega reda seje nisem prejel. Državnemu zboru predlagam, da se za današnjo sejo določi dnevni red, ki ste ga prejeli s sklicem.

Prehajamo na glasovanje. Poslanke in poslance prosim, da preverite delovanje glasovalnih naprav.

Glasujemo. Navzočih je 51 poslank in poslancev, za je glasovalo 51, proti nihče.

(Za je glasovalo 51.) (Proti nihče.)

Ugotavljam, da je dnevni red 42. izredne seje Državnega zbora določen.

Prehajamo na 1. TOČKO DNEVNEGA REDA, TO JE NA OBRAVNAVO PREDLOGA ODLOKA O RAZPISU ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH.

Spoštovani! Obveščen sem, da se poročilo še razmnožuje, da bo v petih minutah na klopi, vendar predlagam, ker gre za dopolnilno obrazložitev predloga, da kar nadaljujemo, vmes pa bo razdeljeno gradivo. Lahko pa tudi odredim 5-minutno prekinitve, če to želite. Nadaljujemo torej.

23 poslank in poslancev je s prvopodpisanim Jožetom Tankom dne 11. 2. 2011 Državnemu zboru predložilo zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih.

Za dopolnilno obrazložitev zahteve dajem besedo predstavniku vlagatelja Zvonku Černaču.

Prosim.

ZVONKO ČERNAČ: Spoštovane kolegice, spoštovani kolegi!

Najprej je treba povedati, da predlagatelji referenduma obžalujemo, da je vladajoča garnitura zgodbo o zapiranju starih arhivov pripeljala tako daleč, da se morajo o tem, da ostanejo arhivi dostopni javnosti, odločati ljudje na referendumu. Žal pa za preprečitev škodljive novele ni druge poti. Hvala bogu, da je tokrat prevladal razum in je ljudem omogočeno, da se bodo na isti dan odločali o vseh treh referendumskih vprašanjih. Po vseh dosedanjih razpravah javnost še vedno nima odgovora na dokaj preprosto vprašanje: Kaj tako pomembnega je v tistih slabih petih odstotkih bivših udbovskih arhivov, ki jih ni uspelo počistiti pred letom 1990, da je vlada njihovo zaprtje določila kot najpomembnejšo prioriteto? Kaj je tako pomembnega v teh arhivih, da jih je treba danes zapirati? Ni Slovenska demokratska stranka ali opozicija tista, ki se danes ukvarja z arhivi, je pa Slovenska demokratska stranka nedvomno tista, ki ji ni vseeno za ustavnost in ki ji ni vseeno za zakonitost. Zaradi tega je bil v času prejšnje vlade leta 2006, torej pred petimi leti, sprejet Zakon o arhivih, ki na ustrezen in evropsko primerljiv način ureja to področje. Prejšnja vlada tudi ni z uredbo zaprla dostopnosti do arhivov, kar so nekateri v predhodnih razpravah venomer ponavljali, kar je itak anahronizem sam po sebi, saj če bi to držalo, potem je vaša novela zakona popolnoma nepotrebna, pa ste z njo silili na vse pretege. Vladajoči ste novelo utemeljevali s protiustavnostjo določb veljavnega zakona. Ustavno sodišče je vaše domneve v celoti

zavrnilo. Nastanek morebitnih protiuustavnih posledic je Ustavno sodišče proučevalo iz predpostavke zavrnitve novele zakona. Ustavno sodišče v obrazložitvi pravi, da bi bilo o nastanku protiuustavnih posledic mogoče govoriti le, če je veljavna zakonska ureditev protiuustavna, sprejeti zakon pa bi to protiuustavnost odpravil. Temu ni tako. Sedanja ureditev ni protiuustavna, kar ste zatrjevali predlagatelji zakona in tisti, ki so ob vaši politični podpori arhive mimo zakona zaprli, torej tudi zavrnitev zakona na referendumu ne more povzročiti protiuustavnega stanja in z zavrnitvijo novele ne more priti do protiuustavnih posledic, kar pomeni, da je veljavni zakon skladen z ustavo, novela zakona pa nepotrebna. Še več. V pritrtilnem ločenem mnenju ustavnega sodnika dr. Mitja Deisingerja, ki mu pritrjujeta še dva ustavna sodnika, mag. Miroslav Mozetič in ustavni sodnik Jan Zobec, je neustreznost novele o arhivih še bolj podrobno pojasnjena. Po njihovem mnenju z zavrnitvijo novele zakona ne bi prišlo do protiuustavnih posledic. Najbolj očitna potrditev takšne ugotovitve je prav v času petletne veljavnosti Zakona o arhivih, ko niso nastale nikakršne protiuustavne posledice in je torej veljavni zakon opravil že svojevrsten test, ki potrjuje njegovo skladnost z ustavo. Z uporabo arhivskih podatkov, ki se nanašajo na obdobje pred 17. 5. 1990, je avtor Igor Omerza leta 2010 izdal knjigo Edvard Kocbek, osebni dosje številka 584, s katero niso nastale nikakršne protiuustavne posledice. In še naprej trije ustavni sodniki v pritrtilnem ločenem mnenju. Pravilna razlaga tretjega odstavka 65. člena Zakona o arhivih že z jezikovno metodo pokaže, da se ne nanaša na arhivsko gradivo, ki bi vplivalo na položaj Republike Slovenije oziroma na varnost države, njene zunanjepolitične ali gospodarske interese. In nazadnje, v pritrtilnem ločenem mnenju bistveno, že iz preambule Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije sledi ugotovitev o dejstvu, da SFRJ ne deluje kot pravna država in se v njej hudo kršijo človekove pravice. Vsi predpisi in delovanje organov, ki so bili povezani s kršitvijo človekovih pravic, se v Republiki Sloveniji niso smeli več uporabljati. Glede teh predpisov je bila torej podana pravna diskontinuiteta. Državni zbor se je do tega vprašanja že opredelil ob sprejetju prejšnjega 67. člena Zakona o arhivih in arhivskem gradivu. Iz obrazložitve k temu členu je razvidno, da za označbe vseh vrst stopenj zaupnosti in za kakršnekoli omejitve uporabe gradiva ni pravne osnove v kakršnikoli tozadevni kontinuiteti z bivšo SFRJ. V SFRJ je Služba državne varnosti ali, bolj razumljivo, Udba in politična policija delovala s posebnimi operativnimi metodami in sredstvi na podlagi tajnih predpisov, kar je pomenilo hudo kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin. To je ugotovilo Ustavno sodišče v odločbi UI-25/95, ki je zavezujoča tudi za zakonodajalca. Prav v tej zvezi se zastavlja vprašanje obveščevalne in protiobveščevalne dejavnosti do 17. maja 1990,

katere arhivski podatki so z določbo novega četrtega odstavka 65. člena Zakona o arhivih in arhivskem gradivu glede dostopnosti bistveno bolj omejeni kot takšni podatki v arhivih družbenopolitičnih organizacij in pravosodnih organov. S tem so podatki o delovanju nekdanje Službe državne varnosti ter njenih članov in sodelavcev zaščiteni in težko dostopni. Posredno pa je s tem dana legitimnost delovanja Službe državne varnosti, kar je povsem v nasprotju s citirano odločbo Ustavnega sodišča.

V tem pritrtilnem ločenem mnenju se omenja tudi uredba iz leta 2007, na katero ste se, očitno neuspešno, tudi sklicevali v razpravah pri zapiranju tega gradiva. Ta uredba sicer za odločitev v tej zadevi ni pomembna, treba jo je pa seveda ustrezno razlagati, pravijo ustavni sodniki. Uredba ni spremenila in tudi ni mogla spremeniti določb veljavnega Zakona o arhivih in arhivskem gradivu, saj iz 1. člena uredbe jasno izhaja, da se nanaša le na izročanje gradiva Arhivu Republike Slovenije. V 4. členu uredbe je določeno zgolj to, da Arhiv Republike Slovenije kot nova lokacija arhiva zagotovi posebno varovanje in dostopnost do omenjenega gradiva, da bi bilo varovano pred nepooblaščenim dostopom oziroma zlorabo. Beseda "dostopnost" do arhiva nekdanje Službe državne varnosti v uredbi je povzeta skladno z naslovom 6. člena Zakona o varstvu arhivskega gradiva in arhivih, načelo dostopnosti, ki se nanaša na tehnični vidik hrambe dokumentarnega gradiva. Vsebinski zakonski pogoji za dostop do tega arhivskega gradiva so po sprejetju uredbe v letu 2007 še vedno ostali povsem enaki in v okviru tretjega odstavka 65. člena Zakona o arhivih.

Vaša novela, spoštovani vladajoči, zapira dostopnost do arhivskih gradiv. Novela je škodljiva, novela je protiuustavna. Ustavno sodišče vašemu predlogu ni ugodilo. Zavrnilo je vaše trditve o tem, da je sedanji zakon protiuustaven, kar je bila sploh osnova za pripravo te novele arhivskega zakona. Novelo je treba na referendumu zavrniti tudi zato, ker je njen očitno edini namen namen zaščite nekaterih sedanjih oblastnikov, da javnost ne bi izvedela, kaj so počeli pred letom 1990. Ne glede na referendum pa je treba poudariti, da sedanja oblast ravna tako, kot da bi bila ta novela zakona že uveljavljena. Arhive ste zaprli protizakonito, mimo zakona. Predlagatelji zato pričakujemo, da se bodo odgovorni, predvsem najvišji predstavniki oblasti, vključno s predsednikom države prenehali sprenevedati in da bodo nemudoma pozvali k spoštovanju zakona ter omogočili dostop do arhivskega gradiva vsem, ki jim ta dostop protipravno in protizakonito danes omejujejo. Pričakujemo torej, da bodo pozvali k spoštovanju zakonitosti, k spoštovanju zakona in da bodo ukrepali ter razrešili tiste, ki ta dostop preprečujejo, ker ravna namerno protizakonito.

Še nekaj je pomembno pri odločitvi Ustavnega sodišča v tej zadevi, kar bo imelo

implikacije tudi za bodoče slabe zakone. Med vrsticami je namreč mogoče odločitev Ustavnega sodišča v tem primeru razumeti na način, da Ustavno sodišče ne namerava biti več filter oblastniške koalicije, ki naj bi s preprečevanjem referendumov preprečila odločanje o slabih in nepotrebnih zakonih oziroma novelah. Odgovornost za slabe zakone v celoti nosi oblast. Te odgovornosti ne moreta prevzeti ne Ustavno sodišče in ne opozicija. Mnenje Ustavnega sodišča je mogoče razumeti tudi v tem, da je novela zakona nepotrebna, ker ne ureja ničesar. Žal pa za njeno zavrnitev ni druge možnosti kot odločanje na referendumu 5. junija 2011. Najbolj prav bi bilo, da ta novela sploh nikoli ne bi ugledala luči sveta, ker je sramotna za demokratično Republiko Slovenijo, da bi se vlada ukvarjala z drugimi stvarmi, ki so v tem času bistveno bolj pomembne, ne pa z zapiranjem starih udbovskih arhivov izpred 30 ali več let.

Na spisku vladnih slabih zakonov se je torej znašel še en slab zakon, ki ga je treba zavreči. Žal ni druge možnosti kot na referendumu, zato je treba to pot izkoristiti in zakon zavrniti. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Skupina poslank in poslancev je v zvezi z zahtevo Državnemu zboru predložila tudi predlog odloka.

Za dopolnilno obrazložitev predloga odloka dajem besedo predstavniku predlagateljev mag. Branku Grimsu.

Prosim.

MAG. BRANKO GRIMS: Spoštovani! Vsem prav lep pozdrav na današnji simbolni dan!

Prišli bomo do referendumskega dne, ne samo zaradi želje predlagateljev, ker smo zagovarjali vse mesece zadnje leto dni, žal je bil ta predlog večkrat zavrnjen s strani vladajoče koalicije, ampak tudi zaradi odločitve sindikatov in odločitve Ustavnega sodišča. Predlog odloka, ki ga danes predstavljam, je bil že dopolnjen in je usklajen z besedili drugih dveh odlokov, se pravi odloka o referendumu o prepovedi sosedске pomoči in odloka, ki zadeva zakon o pokojninski reformi. Vse referendume bomo opravili na isti dan, to bo 5. junij. Hkrati bodo potekala tudi vsa volilna opravila, to bo mnogo lažje za vse, ki bodo sodelovali in predvsem bo lažje za ljudi, ljudstvo, za vse tiste, ki bodo na referendumih glasovali in bo tudi cenejše za državo Slovenijo. S tega vidika gre za velik korak naprej in upam, da bo ta izkušnja pripomogla, da bo prej ali slej tudi uzakonjena rešitev, ki jo je v parlamentarni postopek že predlagala SDS, to je o uvedbi referendumskega dne. V politiki naj bi vedno šlo za vrednote, uči politologija, in pri Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega gradiva, ko se bodo ljudje odločali o njegovi uveljavitvi, se bodo v resnici odločali o

spoštovanju evropskih vrednot, ki so zajete v resoluciji o evropski zavesti in totalitarizmi, ki je bila praktično soglasno sprejeta v Evropskem parlamentu tudi z glasovi prav vseh poslank in poslancev, ki so iz države Slovenije bili izvoljeni v Evropski parlament. Kaj pravi v 6. členu resolucija o evropski zavesti in totalitarizmu? Pravi, da obžaluje, da se 20 let po razpadu komunističnih diktatur v srednji in vzhodni Evropi v nekaterih državah članicah še vedno neupravičeno omejuje dostop do dokumentov, ki so pomembni za posameznike ali potrebni za znanstvene raziskave, zato Evropski parlament poziva vse države članice, naj si resnično prizadevajo za odprtje arhivov, tudi arhivov nekdanjih notranjih varnostnih služb, tajne policije in obveščevalnih služb. Ker se je poskušalo z zapiranjem te zlorabiti za politične namene, lahko samo izrazimo hvaležnost Ustavnemu sodišču, da je zelo jasno povedalo, da bi bilo tako ravnanje v očitnem neskladju z ustavo in je dovolilo referendum, ki je torej ustavno nesporen. Odločali bomo torej o evropskih vrednotah, o tistih vrednotah, na katerih temelji moderna združena Evropa. Kajti moderna združena Evropa temelji prav na padcu Berlinskega zidu, na padcu vseh tistih režimov, ki so temeljili na tajnih političnih policijah, ki je zbirala podatke, pri tem sistematično kršila človekove pravice, ki so jih mnogi posamezniki v preteklosti, morda pa jih še kdo danes, zlorabljali za politične namene in za diskreditacijo političnih nasprotnikov. Kaj vse se skriva v teh arhivih, se je postavljalo kot vprašanje in sejalo dvom. Če bomo na referendumu glasovali proti, bomo omogočili, da bodo arhivi odprti, da dvomov ne bo več, in vsakdo se bo lahko iz prve roke prepričal, kaj v njih je in česa ni. In prepričan sem, da bo to dobro za Slovenijo, kajti ni slabšega, kot je dvom. Dvom v demokraciji deluje kot rak in vpliva na vse odločitve in na vzdušje in tudi na zaupanje do institucij države.

Zaradi tega bo 5. junija idealna priložnost, da z glasom proti pokažemo, da smo dosledno zavezani vrednotam Evropske unije.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Samo pojasnilo, zakona o prepovedi sosedске pomoči ni, zato ne more biti na referendumu. Na referendumu pa je zakon o omejevanju dela na črno. Toliko v informaciji vsem prisotnim.

Predlog odloka je obravnaval tudi Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino kot matično delovno telo. Za predstavitev poročila odbora dajem besedo predsednici Majdi Potrata.

MAG. MAJDA POTRATA: Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovani gospod državni sekretar s sodelavcem, poslanke in poslanci!

Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino je na 23. nujni seji 21. aprila 2011 kot matično delovno telo obravnaval Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu

o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, ki ga je v obravnavo predložila skupina poslank in poslancev, s prvopodpisanim Jožetom Tankom. Amandmaje so vložili SDS, Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke k 3. in 4. delu predloga odloka. Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino je v skladu s 126. in 131. členom Poslovnika opravil razpravo in glasovanje o posameznih delih predloga odloka in vloženih amandmajih. Na seji odbora so sodelovali predstavniki Ministrstva za kulturo, državni sekretar na Ministrstvu za kulturo dr. Stojan Pelko in predstavnica Zakonodajno-pravne službe Lenča Arko Fabjan. Predstavnik predlagateljev Aleksander Zorn je povedal, da so zadovoljni z odločitvijo Ustavnega sodišča, ki je zavrnilo zahtevo Državnega zbora za presojo ustavnosti posledic, ki bi nastale zaradi zavrnitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih na referendumu, ker menijo, da je obravnavana tema primerna za referendum. Državni sekretar na Ministrstvu za kulturo dr. Stojan Pelko pa je menil, da nedoslednost, vpisana v 65. členu Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, ostaja. Predstavnica Zakonodajno-pravne službe je predstavila njihovo mnenje in opozorila na napačno naveden datum prejema zahteva v 1. točki predloga odloka ter na neprimerne datume dneva razpisa in dneva glasovanja na zakonodajnem referendumu v 3. in 4. točki predloga odloka. Pojasnila je, da bodo s sprejemom predlaganih amandmajev te pomanjkljivosti tudi odpravljene. Po končani razpravi o posameznih delih predloga odloka in vloženih amandmajih je odbor sprejel amandmaje Poslanske skupine SDS k četrtemu razdelku, ki je bil identičen predlogu za amandma odbora k četrtemu delu odloka, amandma k četrtemu razdelku pa je Poslanska skupina SDS umaknila. Odbor je v skladu s 131. členom Poslovnika Državnega zbora oblikoval in sprejel svoje amandmaje k prvemu delu odloka, kjer je datum 10. februar 2011 nadomestil z datumom 11. februar 2011, v tretjem delu odloka je datum 28. marec 2011 nadomestil z datumom 23. april 2011, v četrtem delu odloka pa je datum 8. maj 2011 nadomestil z datumom 5. junij 2011.

Odbor je v skladu s 128. členom Poslovnika Državnega zbora glasoval o vseh delih predloga odloka in jih sprejel. Glede na sprejete amandmaje je na podlagi prvega odstavka 133. člena Poslovnika Državnega zbora pripravljeno besedilo dopolnjenega predloga odloka, v katerega so vključeni sprejeti amandmaji. Dopolnjeni predlog odloka je sestavni del tega poročila. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo dajem predstavniku Vlade za uvodno predstavitev mnenja. Besedo ima dr.

Stojan Pelko, državni sekretar na Ministrstvu za kulturo.

Prosim.

DR. STOJAN PELKO: Spoštovani gospod predsednik, gospe poslanke in gospodje poslanci!

Dovolite mi, da v štirih točkah zgostim tisto, kar sem povedal popoldne na odboru. Prvič, Ministrstvo za kulturo dosledno spoštuje odločitev Ustavnega sodišča, zato se niti za hip ne bo znašlo v skušnjavi, da bi iskalo vrzeli med pritrdilnimi in odklonilnimi ločenimi mnenji.

Drugič, obžalujemo, da Ustavno sodišče ni upoštevalo dokaznega predloga, da se pred presojo na zaprti glavni obravnavi opravi predstavitev argumentov, ki bi odpravila očitke Ustavnega sodišča, da Državni zbor v svojih zahtevi ni utemeljil s konkretnimi navedbami. Zakaj na zaprti glavni obravnavi? Ker je šlo za varnostno občutljive podatke.

Tretji poudarek, pravkar izrečen, osnovna nedoslednost po našem mnenju veljavnega zakona v 65. členu ostaja med prvim in tretjim odstavkom, od katerih prvi omejuje dostop do občutljivih podatkov, tretji odstavek pa ta dostop omogoča brez slehernih omejitev. V tej vrzeli se lahko znajdejo konkretna življenja, ugled države. Kaj bi bila po mnenju Ministrstva za kulturo razprava, predvsem pa referendumsko, glasna referendumsko kampanja o podatkih, ki bi lahko ogrozili varnost ljudi in interes države dobesedno *contradictio in adiecto*, bo Ministrstvo za kulturo Vladi predlagalo, da je v tej epizodi edino državotvorno dejanje dosleden molk, torej kulturni molk. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Sledi predstavitev stališč poslanske skupin. Stališče poslanske skupine Slovenske ljudske stranke bo predstavil Gvido Kres.

Prosim.

GVIDO KRES: Hvala za besedo gospod predsednik. Spoštovani kolegice in kolegi, spoštovani predstavniki Vlade!

V poslanski skupini Slovenske ljudske stranke smo odločno nasprotovali sprejetju Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter o arhivih, saj menimo, da se je treba soočiti s preteklostjo, ne glede na to, kakšna je bila, in priznati vsa sporna dejanja.

Živimo v samostojni, neodvisni in suvereni Republiki Sloveniji, ki je pred dvajsetimi leti pretrgala z nedemokracijskim sistemom, ki je načrtno kršil človekove pravice in svoboščine, zato ne vidimo potrebe do takšne ali drugačne zaščite posameznikov, ki so vedeli za tovrstne kršitve ali pri njih celo sodelovali. Zaščita občutljivih osebnih podatkov, ki bi lahko razkrila identiteto posameznikov, vključenih v obveščevalno ali protiobveščevalno dejavnost v

nekdanji Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, pa je po našem mnenju na osnovi 65. člena Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter o arhivih mogoča že sedaj, saj daje četrti odstavek omenjenega člena arhivski komisiji pristojnost odločanja o pogojih dostopa do teh podatkov.

V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke menimo, da je treba vso našo pozornost usmeriti v spopadanje s posledicami socialne in gospodarske krize ter krize moralnih in etičnih vrednot, ki so v naši družbi močno prisotne zdaj, v tem trenutku. Le uspešno spopadanje s tovrstnimi izzivi pomeni zagotovilo za normalno delovanje naše države v sedanosti in za njeno blaginjo v prihodnosti. Zahteva za razpis zakonodajnega referendumu je z ustavo in zakonom določena pravica, zato ne oporekamo predlagateljem, ki so podali to zahtevo. Naših podpisov k zahtevi nismo podali, ker menimo, kot je že bilo omenjeno, da je treba vso politično energijo nameniti stanju, v katerem se država trenutno nahaja, in iskati rešitve, kako naprej. Referendum je ustavni institut, ki ga je vredno spoštovati, njegova uporaba pa mora biti preudarna in utemeljena. Kot smo v Slovenski ljudski stranki že velikokrat opozorili, pomeni inflacija referendumov veliko razvrednotenje tega instituta in pri ljudeh vzbuja odpor do vseh oziroma vsega, kar je povezano s politiko, Državnim zborom ali Vlado.

Vendar v Slovenski ljudski stranki spoštujemo vse z ustavo določene pristojnosti, kar zahteva za razpis zakonodajnega referendumu nedvomno tudi je, zato zahtevi ne bomo nasprotovali. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine demokratične stranke upokojencev Slovenije bo predstavil Franc Jurša.

FRANC JURŠA: Hvala za besedo, gospod predsednik. Dober večer, kolegice in kolegi!

Naj na kratko obnovim zgodovino dosedanjih obravnav tega zakona in stališče Poslanske skupine DeSUS glede te zadeve. Poslanci dveh strank, s podporo še dveh drugih poslancev, so podali zahtevo za zakonodajni referendum takoj, ko je bil zakon potrjen še v Državnem svetu. Poslanska skupina DeSUS se je takrat strinjala, da je ustrezno, da bi Ustavno sodišče predhodno presodilo o morebitnih protustavnih posledicah, ki bi jih zavrnitev novele lahko povzročila. Ker gre za vprašanje ustreznosti varovanja oziroma zaščite temeljnih človekovih pravic in svoboščin, je materijo veljavnega in predlaganega zakona v okviru 65. člena zakona treba še posebej skrbno obravnavati. Spremembe zakona smo v Poslanski skupini DeSUS podprli. Trdno smo bili in smo še vedno prepričani, da bi namreč neomejeno predčasno razkritje določenih podatkov iz arhivskega gradiva, ki se nanašajo

na obveščevalno-varnostno dejavnost v obdobju pred 17. majem 1990, škodovalo zunanjepolitičnim, gospodarskim interesom ali celo varnosti naše države. Poleg tega lahko pride do ogrožanja ne samo dostojanstva pač pa tudi varnosti slehernega posameznika, ki je v takratnem času deloval obveščevalno ali kontraobveščevalno v korist države, hkrati pa so te osebe, glede na tiste, ki to službo opravljajo po tem datumu, v neenakem položaju, kar ne ustreza ustavno zagotovljenim človekovim pravicam in temeljnim svoboščinam. Da je sprememba zakona zato nujna in utemeljena, je bilo podanih tudi več argumentiranih mnenj pravnih strokovnjakov, strokovnjakov z arhivskega in zgodovinskega področja ter varuhinje človekovih pravic.

Ustavna odločitev, ki dovoljuje ta referendum, se opira na ugotovitev, da Državni zbor ni zadosti konkretno, temveč je le abstraktno navedel morebitne posledice za človekove pravice in varnost države. Iz ločenega mnenja enega od članov sodišča pa izhaja, da bi kljub nekonkretizaciji možnih primerov kršitev človekovih pravic morale zadoščati navedbe Državnega zbora, da bi z neomejenim dostopom do arhivskega gradiva prišlo do razkritja oseb, ki so sodelovale pri zbiranju obveščevalnih podatkov v korist Slovenije, kar bi lahko sprožilo nasilna dejanja posameznikov ali skupin zoper navedene osebe in njihove družinske člane, katerih podatki so zajeti v navedenem arhivskem gradivu. Podarjeno je tudi, da so človekove pravice pomembnejše od pravice vsakogar do informacij javnega značaja. Seveda bo treba spoštovati odločitev Ustavnega sodišča.

Ne glede na to, pa menimo, da referendum o tej stvari ni utemeljen, saj gre po naši oceni tukaj za zgolj očitno zlorabo instituta, ki naj bi bil najširša možnost odločanja državljanov o vsebinskih zadevah. Tokratna referendumska zahteva pa je očitno grajena zgolj na račun obrekovanja določenih oseb in na nek način zavajanja javnosti, da se z zapiranjem tega določenega dela gradiva želijo zadeve iz prejšnjega sistema še naprej prikrivati. Seveda pa se današnji formalnosti v zvezi z določitvijo datuma referendumu ne bomo mogli izogniti.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke bo predstavil Miran Györek. Prosim.

MIRAN GYÖREK: Hvala za besedo, gospod predsednik. Kolegice in kolegi!

Glede na to, da je zahteva za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih izpolnjevala vse zakonsko predpisane pogoje, je bilo logično pričakovati, da bo Ustavno sodišče ravnalo, kot se je to zgodilo. Nekateri ustavni sodniki trdijo, da je bila zahteva

Državnega zbora, da naj bi Ustavno sodišče prepovedalo referendum, dejansko neargumentirano utemeljena in so bile trditve in ugotovitve o nevarnosti in tveganjih za Republiko Slovenijo in državne interese in nekatere posameznike iz obveščevalnih služb dokaj pavšalne in neprepričljive. Izhajajoč iz tega, kar smo mimogrede v predhodnih stališčih in razpravah zatrjevali tudi poslanci Slovenske nacionalne stranke, tudi Ustavno sodišče v tej zasedbi, in verjamem, da tudi v kakršnikoli drugi zasedbi, ni moglo ugotoviti nastanka protiustavnih posledic. Verjetno nam bo vsem moralo postati prej ali slej jasno, da sedaj ne gre več za obstoječo bivšo državo Jugoslavijo, za takratne njene varnostne obveščevalne službe, ki praviloma z našo državo, samostojno Republiko Slovenijo nimajo več nobene zveze. O kakšni kontinuiteti pa na tem področju res nima smisla govoriti ali poskušati le-to opravičevati.

Nevzdržne so bile tudi teze in hipoteze o ogrožanju varnosti, varstva človekovih pravic in s tem povezanih ustavnih pravic posameznikov v naši novi državi. Poskus preprečiti odprtje teh starih arhivov ali posledično preprečiti referendum o njihovem odpiranju, se nam v Slovenski nacionalni stranki zdi nerazumen. Poleg tega pa se prav zaradi tega porajajo marsikateri špekulacije, čemu in zaradi koga, kot da bi bil greh odkriti ali razkriti kakšno resnico ali dejstvo, ki naj bi ogrožalo nekoga. Ali res lahko resnica koga ogroža? Kdo so tisti, ki se bojijo, da pride resnica na dan? Se morda bojijo eventualne pravice? Mislim, da je danes takšen strah res odveč. Sploh pa ne razumemo, zakaj nekaj skrivati pred lastnim narodom. Kvečjemu to je nedopustno, nemoralno, neodgovorno, da ne rečem v kakšnih primerih lahko tudi kriminalno, kaznivo.

Poglejmo naokrog, recimo Zvezno Republiko Nemčijo. Je bil tam potreben referendum za razkritje arhivov in dokumentacije Stasija? Ne, ker so ravnali logično in odgovorno. So tam nastale kakšne protiustavne, za varnost države Nemčije relevantne, posledice? Ne. So bile kakšne kršene kakršnekoli človekove pravice? Je bil kdo, zaradi razkritja arhivov preganjan ali kaznovan? Kolikor jaz vem, nihče. Vsi vemo, kdo in kaj je bil Stasi. Čemu torej bojazen v Republiki Sloveniji, da bi se enkrat spravila na beli dan kakšna resnica?

Zahteva za presojo je dejansko postavila v položaj Ustavno sodišče, da se izjasni o dopustnosti referenduma, kar je res nepotrebno, ko to zahteva po vrhu še zakonodajna veja oblasti, torej mi, Državni zbor Republike Slovenije. Prav infantilne se nam zdijo obrazložitve in utemeljitve nekaterih o nekakšni kontinuiteti bivše SFRJ in naše sedanje samostojne in neodvisne države. Še manj nas skrbi razkritje eventualno kakšnih podatkov o identiteti tistih posameznikov, ki so takrat pred dvajsetimi, tridesetimi leti delovali obveščevalno ali protiobveščevalno za takratno Jugoslavijo.

Tudi če obstajajo taki, ki so delali v korist naše današnje države, to njih vsekakor ne bo ogrožalo. Če so pa delali v škodo naše današnje države, domovine, pa je čisto prav in tudi pravično, da nastanejo posledice za njihovo osebno dostojanstvo, pod narekovaji dostojanstvo, kajti tisti, ki so delovali proti lastnemu narodu, mu karkoli škodovali, nimajo dostojanstva in mi jih nikakor ni žal. Verjetno pa se najde kakšen, ki bi se bal eventualne rekonstrukcije kakšnih preteklih dogodkov. V Slovenski nacionalni stranki smo prepričani, da je naša moralna dolžnost in tudi normalna politična odgovornost do resničnosti zgodovine slovenskega naroda, interpretirajo pa naj jo zgodovinarji, ne pa politiki. Tako enostavna in sprejemljiva teza, žal pa je tok dogodkov in nerazumna politična stališča nekaterih vladajočih struktur, tudi verjetno nekaterih v ozadju, pripeljala tako daleč, da se mora na koncu o takšnih zadevah odločati ves slovenski narod. Po svoje sicer tudi prav, k sreči pa zaradi tega tega referenduma ne bo dodatnih občutnih stroškov, saj bomo ubili kar tri muhe na en mah. Tudi za naprej želim ponovno izpostaviti potrebo in smiselnost uvedbe enega referendumskega dne oziroma bolje rečeno referendumske nedelje, ne nazadnje pa, zakaj ne bi bila, kot v tem primeru, prva nedelja v mesecu juniju. Mislim, da bi že bil čas, da bi se o tem dogovorili. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče poslanskega kluba Liberalne demokracije Slovenije bo predstavil Ljubo Germič.

Prosim.

LJUBO GERMIČ: Hvala lepa za besedo, gospod predsednik. Gospod državni sekretar, spoštovane kolegice in kolegi!

V Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije smo podprli Predlog zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, saj zakon za razliko od prej veljavnega prinaša pravno podlago dostopa do teh arhivov s strani zainteresirane javnosti. Ne nazadnje je zavrnitev dostopa do tovrstnega gradiva zainteresiranemu publicistu temeljila prav na zakonu, ki je veljal pred sprejetjem tega. Po sprejetju zakona, ki ni dobil veta Državnega sveta, je skupina poslank in poslancev zahtevala razpis naknadnega zakonodajnega referenduma. V Poslanskem klubu LDS smo skupaj z ostalimi koalicijskimi poslanskimi skupinami poslali zakon v preučitev Ustavnemu sodišču, da se izjasni, ali bi ob morebitni zavrnitvi zakona na referendumu lahko nastale protiustavne posledice, ali bi lahko prišlo do kršenja človekovih pravic posameznikov in do škodljivih ter celo nepopravljivih posledic za državo. Menimo namreč, da je spoštovanje ustave tista temeljna podstat, mimo katere ne more nobena politika, zato smo prepričani, da je

takšen korak potreben vsakokrat, ko je prisotna senca dvoma, da bi lahko prišlo do kršitve ustave. Podobno smo ravnali tudi v primeru Arbitražnega sporazuma in Zakona o invalidskem in pokojninskem zavarovanju, kjer so se prav tako pojavile interpretacije, da gre za ustavno sporno materijo.

Ker je Ustavno sodišče odločilo, da v primeru Zakona o varstvu dokumentiranega in arhivskega gradiva ter arhivih razpis referendumu ne povzroča protiuustavnih posledic, v LDS nimamo zadržka za izvedbo referendumu. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine nepovezanih poslancev bo predstavil mag. Franc Žnidaršič.

MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ: Spoštovani gospod predsednik, kolegice in kolegi!

Glede odloka o razpisu referendumu o varstvu oziroma dostopnosti do arhivov ima naša poslanska skupina sicer različne poglede, moram pa povedati, da večinsko menimo, da je predlog tega odloka v bistvu zloraba najširše demokracije v politične namene. Gre predvsem za eno izmed sredstev, kako zapravljati denar in prebujati v državi občutek in ga krepiti, da je vse narobe in da so referendumi edina možnost, da se odpravi ta oblast in pride na oblast nekdo drug, ki ga prav malo brigajo posledice, škodljive posledice, dejstva, da bi lahko kdorkoli praskal po arhivih, ne glede na to, kaj se bo zgodilo za državo, kakšna bo širša škoda in kakšna bo ožja. In seveda, podatki in stvari, ki so tam zapisani, se bodo brez dvoma uporabljali v politične namene za diskreditacijo svojih političnih nasprotnikov. Če pa tam takih podatkov ne bo, ki bi lahko koga obremenjevali, se ponaredi del ali več delov arhiva za kogarkoli. Ne verjamem, da se lahko, glede na to, koga, omeji, če so se lotili kar predsednika republike, da bi nam povedali, kaj vse nas lahko čaka, če bodo prišli na oblast. Ne bi se čudil, če bi se to zgodilo slehernemu, ki ne bo kimal, ki ne bo naš, kajti "ne naši" se pri neki politični opciji spremenijo v sovražnike, ne v drugače misleče, in to ni dobro. V času, ko bi morali skupaj storiti marsikaj v tej državi, da bi prišli iz krize, se nekateri sklicujejo na narod, ki naj ve, kaj piše v arhivih. Sam sem prepričan, da narod prav malo briga, kaj je kdo rekel ali storil pred 50, 60 ali 20 leti. Ljudi zanima, kako živijo danes, kako bodo jutri, in upam, da bodo prej ali slej to spregledali in se bo kreatorjem takega vzdušja v tej državi počasi podpora javnega mnenja obrnila. Če se pa ne bo, potem žal lahko samo "oni gor" pomaga tistim, ki bodo prepozno spoznali pravi namen takega početja.

Odloka večinsko ne bomo podprli, ker naj si ga tisti, ki so se ga izmislili, izglasujejo sami. Mi mislimo, da toliko referendumov ni

potrebnih, ne glede na to, če so vsi hkrati ali pa vsak posebej. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Socialnih demokratov bo predstavil Samo Bevk. Prosim.

SAMO BEVK: Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovani zbor!

V Sloveniji smo priča eroziji predstavniške demokracije, ki se utaplja v referendumskem močvirju. Po njem brodi zlasti največja opozicijska stranka, zaslepljena s številko 50-plus, pri čemer je videti, da je mejnik bolj kot z volilnim rezultatom povezan s številom vloženih referendumskih pobud. Zato je mogoče skrb za narodov blagor, ki veje iz izpraznjenega leporečenja predsednika največje opozicijske stranke, razumeti le kot lažno dobrikanje slovenski javnosti. Namesto da bi prazna besedičenja prelevili v konstruktivno sodelovanje v procesu soustvarjanja ugodnejšega socialnega in ekonomskega okolja, nekateri v luči kampanje strateško in sistematično lomastijo po institucijah demokratične ureditve Republike Slovenije, vse z namenom slediti sebi, lastnim partikularnim cilje. Pri tem gredo tako daleč, da so pripravljani ogroziti mednarodni ugled in verodostojnost države ter zanikati temeljne človekove pravice posameznikov, ki so v preteklosti, mnogi med njimi pa tudi v sedanosti, delovali v dobrobit te države. Zanje naj ne bi veljale ustavno zajamčene pravice do osebne varnosti in dostojanstva, pravice do varstva zasebnosti in osebnostnih pravic, pravice do varstva osebnih podatkov, sploh pa ne pravica domnevne nedolžnosti. Ne, tisti, ki so pred 17. majem 1990 opravljali delo v različnih organizacijah slovenske države, so malo da ne zločinci. No, ne vsi. Naši že ne, vaši – ti pa ja. Velika zgodba, ki so jo opozicijski SDS in SNS pleteničili v minulih mesecih, se je sprevrgla v blamažo, ki bi jo lahko omilila le zmaga na referendumu. Sistematično diskvalifikacijo ljudi, ki so delovali v interesu Slovenije, snujejo na polresnicah, potvarjanju zgodovinskih dejstev in sprevačanju tiskane besede. Sredstva za dosego svojih notranjepolitičnih ciljev ne izbirajo. Ob tem opozorila o realnih nevarnostih za državo in njene ljudi smešijo z opazkami o državnem udaru. Z razkrivanjem in potvarjanjem dokumentov pa v prvi vrsti smešijo sami sebe, saj le-ti pričajo o njihovih nenadkriljivih sposobnostih prikrojevanja arhivskih dokumentov. Zanimivo pa je, da iz javno dostopnih dokumentov, nekateri so bili objavljeni tudi v Uradnem listu, izhaja, da je Janševa vlada dognala očitno neprimernost zakona, ki ga je sama sprejela, zato je šla z njim nad uredbo. V nasprotju je v njej sprevidela, da lahko popolno odprtje arhivov SDV ogrozi nacionalno varnost. Zato je za ta del gradiva predlagalo posebno varovanje in dostopnost. Na podlagi uredbe sta

2. julija leta 2008 tedanji direktor Sove Andrej Rupnik in direktor arhiva dr. Matevž Košir sklenila sporazum o posebnem varovanju in dostopnosti določenega dela arhivskega gradiva. V drugem odstavku 1. člena je med drugim zapisano, da je gradivo SDV večinoma nastalo v času njenega delovanja, a je povezano z gradivom, nastalim po letu 1991. Zanj je določila stopnjo tajnosti "tajno", saj vsebuje občutljive in pomembne podatke za varnost in interese Republike Slovenije. Stopnjo "tajno" je na dokumente torej nalepila že prejšnja vlada. Največja opozicijska stranka je na množici sej napovedovala malodane apokaliptične razsežnosti razkritja domnevno obremenilnih dokazov o vedenju predsednika republike dr. Danila Türka za atentat v Velikovcu septembra 1979, a je javnost v svojih visokih pričakovanjih ostala nepotešena. Kronski dokaz se je izkazal kot falsifikat, kot še eden izmed izdelkov SDS-ove arhivske tovarne. Mimogrede, eden izmed primerkov iz zasebnega arhiva te stranke se kot tako imenovani dokaz pojavlja v nekem sodnem procesu zoper to stranko. Četudi poskus lustracije predsednika republike ni uspel, pa je bila kolateralna škoda velika. Najbolj vidna je bila na avstrijskem Koroškem, kjer je bila manjšina v svojem polstoletnem boju za dvojezične krajevne napise pred začetkom pogajanj soočena z izrazitim poslabšanjem svojih pogajalskih izhodišč. Med SDV in VIS ter Sovo ni diskontinuitete. Poglejte njeno današnje spletno stran in članek o zgodovini z naslovom Od SDV preko VIS do Sove do ... ?, ki ga je napisal nekdanji minister za notranje zadeve Igor Bavčar. Nekatere akcije službe, ki so se začele v 70. in 80. letih, so se nadaljevale tudi po letu 1990. Kot zanimivost naj povem, da se je zadnja akcija, začeta še v 70. letih, končala leta 2004. Tej kontinuiteti sledi tudi arhiv Službe državne varnosti in vseh njenih naslednic. Zato je nekritično odpiranje vseh arhivskih dokumentov v nasprotju z nacionalnimi interesi in varnostjo države in njenih posameznikov.

V Poslanski skupini Socialnih demokratov spoštujemo avtonomnost odločitve Ustavnega sodišča o dopustnosti referenduma, četudi to v svojem stališču ni bilo enotno. Predlagateljem referenduma pa sporočamo, naj si tudi tokrat svoj referendum izglasujejo sami, saj jih v Poslanski skupini Socialnih demokratov v novi destruktivni predstavi ne bomo podprli. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke bo predstavil dr. Vinko Gorenak.

DR. VINKO GORENAK: Hvala lepa, gospod predsednik.

Pravkar smo slišali dva vojščaka politične levice, ki sta usmerila vse topove v Slovensko demokratsko stranko. Nisem zasledil,

da bi bila kakršnakoli reakcija s strani predsednika Državnega zbora, pomeni, da se predsednik Državnega zbora z najbolj grobim napadom na Slovensko demokratsko stranko strinja. Zato sem dolžan reagirati sam na nekatere stvari. Nisem si niti pripravil kake posebne priprave, ker sem mislil končati svoj nastop v minuti ali dveh, ker bi bilo tako najbolj primerno. Zato sem si izpisal samo nekatere najbolj grobe stvari, ki so bile pravkar izrečene.

Odlok je baje zloraba. Ja, to pomeni, da tisti, ki to trdijo, ne spoštujejo niti ustave niti Ustavnega sodišča, ko jim to paše, ko pa jim to ne paše, se pa sklicujejo nanj. Tudi napoved SD, ki govori o tem, da ne nameravajo podpreti odloka, verjetno natanko veste, da je to ne samo negiranje odloka, ki je pred nami, ampak je to negiranje ustave in Ustavnega sodišča. Verjetno to veste. Kriza v koaliciji je že tako velika, da ni več mogoče pričakovati, da boste spoštovali Ustavno sodišče. Jaz se bojim, da boste naredili še kaj drugega, da bi ostali na oblasti. Tudi to je možno. Govoriti o prejšnji vladi kot neke vrste zločinski vladi in v njej sodelovati, hoditi okoli kot član tiste koalicije, danes govoriti, da je to bila napol zločinska vlada, v njej pa sodelovati, je svojevrsten absurd. In hoditi naokoli z žebliem in kladivom in groziti: "Bom zabil žebelj v krsto koalicije." Veste, to je pa sprenevedanje. Jaz sem to poslušal v prejšnji vladi vsak terek na posvetu koalicije. Govoriti o človekovih pravicah, varnosti države Slovenije, kar je govoril tudi nekdo izmed predstavnikov koalicije v povezavi z arhivi Službe državne varnosti, pa ne vem več, kaj je. Tega pa ne znam označiti. Saj ne znam tega več označiti. Ali je to sprenevedanje? Ne vem, če je. Ali je to pomanjkanje znanja? Ne vem, če je. Ne vem, tega ne znam označiti, ne znam povedati, kaj je to. Govoriti o človekovih pravicah tistih, ki so izvajali mednarodni terorizem, govoriti o človekovih pravicah tistih, ki so imeli v Zadru in okolici tovarne Marlboro in jih švercali, spravljali denar ne vem kam, govoriti o človekovih pravicah tistih, ki so iz Italije vozili naše slovenske državljane v prtljažnikih v Slovenijo. Ja, gospe in gospodje, o njihovih pravicah torej govorite. Ja, prav. Govorite o varnosti države. Zakaj se pa država, Republika Slovenija, ni sesula v času od leta 2006 do 2010, ko so ti arhivi bili javni? Bili so javni, nič se ni zgodilo. Nekdo omenja uredbo. Odločbo Ustavnega sodišča ter ločena mnenja si preberite! To bi bilo pa res zelo dobro, če bi prebrali. Tam je zelo jase odgovor tudi na to vprašanje. Uredba ni ničesar zaprla. Uredba je določila način dostopnosti.

Še odgovor tistim, ki vas najbolj muči podpis prejšnjega direktorja Sove. Drži to, kar ste govorili, vendar Vlada Republike Slovenije leta 2008 oziroma 2007 s tem dejanjem ni bila seznanjena. Tudi to smo že javno povedali.

Ampak gremo zdaj nazaj. O človekovih pravicah govorite. Dajmo se nekaj zmeniti – Služba državne varnosti na zveznem nivoju,

rečeno Udba, je nastala takoj po osamosvojitvi, takoj po nastanku nekdanje Jugoslavije, in je bila relativno masovna služba. Lahko si to kje preberete, to bi bilo zelo dobro. Kadrovala se je izključno z najbolj preverjenimi kadri in do leta 1966 prerasla vse okvire tudi tedanje ureditve. Kaj pa se je zgodilo leta 1966? Nekdanji vodja Jugoslavije, govorim o Titu, je leta 1966 pogruntal, da se mu je ta služba povzpela nad glavo. Zato je sklical tako imenovani brionski plenum in tri četrtine njenih pripadnikov razgnal. Upokojili so jih, če so bili stari 35 let. Nekateri živijo še danes. Kako pa je bilo z Rankovičem, pa tudi veste. Že on je torej pogruntal, da ta služba za tiste čase deluje izven sistemov. On je to pogruntal. Mnogi še danes prisegate nanj. Poglejmo naprej. Približno za tri četrtine se je zmanjšalo število zaposlenih v tej službi leta 1966. Od leta 1966 dalje imate situacijo, ko se ta služba ponovno vzpostavlja, ko ta služba ponovno raste, vendar je še edina temeljito vezana na Beograd, centralizirana v največji možni meri, velik del akcij je voden iz Beograda, manjši del akcij voden iz republiških vodstev. In pa seveda množila se je vse do leta 1990, ko je štela približno 700, 800 ljudi. Taka številka je tudi ob prelomu oblasti leta 1990. To, da je bila to politična policija, je popolnoma jasno. Njena temeljna naloga je bila ohranjanje enopartijskega političnega sistema. Delo te službe ne boste našli opredeljeno niti v enem zakonu. Samo zakon o notranjih zadevah iz leta 1980 omenja področje državne varnosti v eni alineji. In nič drugega ne omenja. Iz tega so izvedeni vsi tajni predpisi, iz tega so izvedeni vsi podzakonski predpisi na podlagi katerih je ta služba delovala, seveda nikoli nikjer objavljeni. To, da je bila ena pomembnih nalog te službe ohranjanje enopartijskega sistema, sem vam povedal. To, da se je ta služba ukvarjala z mednarodnim terorizmom, vemo. Danes so bolj znani podatki o njeni morebitni, ker še ne vemo, vlogi pri umoru Olafa Palmeja. Danes je precej znano, da je kršila človekove pravice na vsakem koraku. Zakaj? Zato, da je v tej dvorani v Sloveniji zadrževala eno politično opcijo, katere naslednike imamo danes tukaj pred seboj. Vse tisto, kar pa je bilo kot zametek kakršnekoli opozicije, pa je ta služba z vsemi možnimi sredstvi zatirala. Tudi likvidacije so bile dovoljene. Da ne govorimo o tistih manjših stvareh, a la dr. Jože Pučnik in tako naprej in še mnogi drugi. Te so bile pravzaprav malenkosti, to danes vemo.

Poglejmo, kaj se je dogajalo v času tik pred osamosvojitvijo oziroma v času osamosvojitve. Sam sem takrat pač bil že v kabinetu ministra Bavčarja, zato so mi nekateri podatki nekoliko bolj znani. Vi veste, da je prišlo leta 1988 do aretacije četverice. Služba javne varnosti, kamor je spadala takratna Milica – sam sem bil pripadnik, kot veste, tudi sam sem bil tam – kamor je spadala Kriminalistična policija, te naloge aretacije četverice ni izvedla. Direktor policijske uprave Ljubljana gospod Milan

Domadenik o tem ni vedel nič. Aretacijo četverice je izvedla Služba državne varnosti, ker je vedela, da gre za morebitne zemetke opozicije v podobi gospoda Janše in vseh tistih, ki so bili takrat aretirani. Čas pred letom 1990.

Je treba biti tudi realen in ne enostranski. Ne boste mi mogli očitati, da sem enostranski, ampak čas pred letom 1990 je vendarle čas, ko so nekateri posamezniki ali pa mnogi posamezniki delovali tudi, to je treba povedati, v korist osamosvojitvenih procesov. Bodimo realni. Vendar to ne velja za nikogar, ki je sedel v Beogradu, in to ne velja za vrh Službe državne varnosti tukaj v Ljubljani, to pa ne velja. To pa morate vedeti. Ob prevzemu oblasti 15. 5. 1990 je nastalo kar veliko vprašanje, kaj sedaj s to službo. Sam sem bil v kabinetu gospoda Bavčarja. Kaj sedaj narediti z vsemi temi, ki so preganjali notranje sovražnike? Kaj je bilo narejeno? Sprejet je bil zakon, po katerem jih je bilo možno upokojiti. Upokojenih je bilo skupaj okoli 400 oseb. Obveščevalna služba, ko je prišla konec julija leta 1990 v normalne okvire delovanja, govorim o normalnih okvirih delovanja, se je uprla. Povedali smo jim namreč, da ne bodo več nosili pištol, ker jih ne rabijo za zbiranje obveščevalnih podatkov, in da ne bodo imeli zavarovalne dobe s povečanjem, zato se je ministru Bavčarju, jaz menim, da lahko danes to rečem, služba uprla. Zamenjal je vodstvo in šli smo dalje. Toliko za malo zgodovine, tisti, ki je ne poznate. Pa vendarle moramo povedati zelo jasno, že v času 1988 in 1989 je Služba uničila veliko večino svojih arhivov, veliko večino svojih arhivov. Skurili so jih v Količevem in še kje.

Vrnimo se k referendumu in današnjim časom. 1997. leta je bil sprejet prvi zakon, sprejela ga je Drnovškova vlada, ki je rekla, da gredo arhivi Sove v prostore arhiva, torej postanejo last arhiva, vendar en del še ostane tajen. Gospe in gospodje, do leta 2006 sami veste, koliko vlad je bilo. Dve Drnovškovi, ena Ropova in pričetek dela Janševe vlade, se ta zakon, to je zakon leve, LDS-a predvsem, ki je takrat vodil vlado in bil glavni, ni spoštoval. Leta 2006 je bila imenovana ena posebna delovna skupina, za katero nekateri zelo radi rečejo, da je šarila po arhivih. A ne, gospod Sajovic? Ne, ta skupina ni nikoli šarila po arhivih. V času, ko je dvakrat obiskala Sovo, smo ugotovili, da je to še vedno tam, pa bi moralo biti v arhivih. To pa je res, to pa drži. Zato smo potem leta 2006 sprejeli zakon, po katerem smo rekli, ne samo da mora biti v prostorih arhiva, ampak mora biti tudi javno. Uredba, ponavljam, omogoča način dostopa in ne govorite, da onemogoča dostop. Za tako imenovani Rupnik-direktorjev, kako se piše gospod direktor sem pozabil, s podpisom med direktorjem arhiva in direktorjem Sove gospodom Rupnikom Vlada ni bila seznanjena. Jaz upam, da je vaša vlada seznanjena z vsako malenkostjo, ki jo naredi kakšen direktor ali kakšen državni sekretar. Upam, da ste res boljši, ampak situacija ne kaže tako. Tisti, ki ste govorili o človekovih pravicah, ki ste govorili o

izkoriščanju itd., 2006 365 dni, 2007 365 dni ali 364, 2008, 2009 štirikrat po 365 dni, seštejte, koliko je to. 1200 in nekaj. Nič se ni zgodilo, nihče ni umrl, nihče ni bil ogrožen, država Slovenija je čisto normalno delovala, pravzaprav boljše kot danes, to tudi vemo. Nič se ni zgodilo, gospe in gospodje! Noben agent Sove ali takratne Službe državne varnosti ni bil ogrožen. Nič, nobenega problema. Leta 2009 je bila raziskovalka notri, pregledala je te zadeve. Nič se ni zgodilo, nič. Ampak zgodil se je pa gospod Omerza, to je pa res. Gospod Omerza se zgodi in ker hoče imeti točno določen fascikel, mu direktor arhiva oziroma takrat direktor Sove reče: "Ne, to pa ne!". Ker je hotel imeti točno določen fascikel, to je razlog in tukaj smo začeli našo zgodbo, ki jo bomo končali 5. junija. Poglejmo naprej. Direktor arhiva, ki sedi tukaj za nami, ves čas do novembra lanskega leta trdi, da je zakon treba spoštovati, Omerzi je treba dovoliti. Direktor Sove pa pravi ne. Ampak pogledajte, zanimiva zadeva je še naslednja. Arhivi so bili zaprti. Z zakonom, ki ste ga sprejeli, ste torej ta del arhiva zaprli. Se spomnite obrazložitve? "Ne vemo, kaj je v arhivih, vemo pa, da tisto ogroža nacionalne interese in varnost države Slovenije." To je rekel gospod Pahor, to ste rekli vsi vi, ki ste ponavljali, ali za njim ali ne, malo razglašeno, ampak s podobnimi besedami. Torej ne vemo, kaj je tam, pojma nimamo, saj ne smemo vedeti, saj je tajno, vemo pa, da to ogroža interese države Slovenije. Potem ste pa napisali utemeljitev Ustavnemu sodišču in ste lahko zdaj prebrali odločbo Kaj prvi Ustavno sodišče? Ustavno sodišče je povedalo, da koalicija ni utemeljila zadeve. Ja, kako bi jo pa utemeljila, če ne ve, kaj je tam notri! Ve pa samo to, da je to nevarno za državo Slovenijo. Je povsem normalna zadeva. Mogoče še nekaj besed, torej Ustavno sodišče je odločilo, kot je, ni bilo enotno, ampak jaz upam in tako razumem odločbo Ustavnega sodišča. Ustavno sodišče je reklo tudi naslednje: "Ne maramo več pokrivati zakonodajne veje oblasti. Odločajte tako, kot je treba odločati. Odločajte sami in ne skrivajte se za nas." Jaz upam, da je to velika šola za naprej in za bodoče referendum. Koga bi torej ščitili? Poglejte, povsem nepotrebno je danes o tem govoriti, povsem nepotrebno se je sklicevati na koroške Slovence in ne vem kaj še vse, povsem nepotrebno je govoriti o nekih agentih, ki so delovali do leta 2004 za interese bivše pa sedanje države. 15. 5. 1990 smo mi končali staro državo, vi pa hočete še kar naprej živeti pri njej oziroma jo oživljati pa umetno dihanje ji dajati. Mi smo takrat končali in konec. Če pa je kdorkoli, to sem tudi sam vam rekel, na mnogih tistih zasedanjih pred sprejetjem zakona, vse posameznike, ki bi bili kakorkoli ogroženi, lahko zaščitite z Zakonom o varstvu osebnih podatkov. Prečrtajte ime, priimek. Nobenega problema.

Kar se nas tiče, bomo torej podprli odlok, to je popolnoma razumljivo. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Zares bo predstavil Vito Rožej.
Prosim.

VITO ROŽEJ: Hvala lepa za besedo, gospod predsednik. Spoštovani državni sekretar, kolegice in kolegi!

Danes smo tukaj, ker je Ustavno sodišče zavrnilo zahtevo Državnega zbora, naj referendum o noveli Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva prepove. Zato mora danes Državni zbor referendum, ki so ga zahtevali poslanci SDS in SNS, razpisati. Po mnenju Poslanske skupine Zares – nova politika je to predvsem njihova obveznost in odgovornost, sami pri njej ne bomo aktivno sodelovali oziroma te zahteve ne bomo podprli. Ustavno sodišče seveda ne trdi tako, kot je bilo rečeno s strani predlagateljev, da je zaradi njihove odločbe zakon neustaven. Trdi le, da bi neuveljavitev tega zakona ne prinesla protiuustavnih posledic. Ali imamo poslanci možnost zavrniti takšno zahtevo, se ob njej vzdržati ali jo pač moramo potrditi, je v bistvu po tem, ko smo nekajkrat pravzaprav glasovali o tematiki občine Ankaran v Državnem zboru in ko je prepričljiva večina poslancev iz praktično vseh poslanskih skupin zavrnila odločbo Ustavnega sodišča, precej brezpredmetno in smešno, vsaj s strani tistih, ki se včasih sklicujejo na voljo Ustavnega sodišča, kadar jim to godi, včasih pa pač ne. Mislim, da je predvsem, še posebej z glasovanjem o zavrnitvi veta Državnega sveta glede občine Ankaran v Državnem zboru, ena politična stranka pokazala, kaj si misli o ustavi in katere so prioritete poslov, ali te ustavne ali kakšne druge. Takrat je bila praznina v Državnem zboru zelo povedna in od takrat naprej mislim, da je treba vse te visokoteče besede ustavnosti jemati z veliko rezervo.

V Poslanski skupini Zares dvomimo, da je zakonodajni referendum o tej občutljivi tematiki prava pot preverjanja in iskren poskus obnavljanja razprave o zakonskih rešitvah. Ne smemo namreč pozabiti da sta obe vladi, zdajšnja in prejšnja, prišli do enakih zaključkov glede varovanja arhivskega gradiva oziroma, kot je bilo danes cinično rečeno, do urejanja dostopa do arhivskega gradiva, ker, češ, naj ne bi šlo za zapiranje. Obe vladi sta prišli do zaključka, da je določeno arhivsko gradivo treba zaščititi in omejiti dostop, ker gre za gradivo s področij obveščevalne ali protiobveščevalne dejavnosti države, njihovo razkritje pa bi škodovalo varnosti države ali njeni zunanjepolitičnim ali gospodarskim interesom. Skratka, naj bi škodovalo varstvu nacionalne varnosti ali pa bi imelo za posledico poseg v osebno varnost ali osebno dostojanstvo posameznika. Tukaj pa govorimo o varstvu človekovih pravic.

Treba je reči, da že zdajšnji zakon in uredba sta dovoljevala vpogled v precejšen del

arhivskega gradiva nekdanje Službe državne varnosti oziroma Udbe. In res je, mnogo nas je tukaj mladih in med prebivalci Slovenije v procentu še več kot v Državnem zboru, in ne vemo, ne poznamo delovanj Službe državne varnosti, tajne službe prejšnjega režima, zato se nam pričevanja tudi izza te govornice tistih, ki so bili sopotniki te Službe državne varnosti, še toliko bolj dragocena.

Treba je tudi povedati, da zaradi tega nismo mi tisti, poslanci tudi ne, ki bi vedeli, kaj se skriva v teh gradivih. Ravno zaradi tega verjamemo, kot je recimo primer uredbe, da direktor Sove določi, kaj je tisto, kar zahteva posebno varnost in do katerih gradiv je treba omejiti dostop oziroma kot predlaga ta zakon, da bi neodvisna komisija pogledala ta gradiva in se odločila, katera so tista gradiva, do katerih je treba omejiti dostop.

Prejšnja vlada se je reševanja problema lotila z uredbo, ki ureja način dostopnosti, zdajšnja pa z zakonodajnim aktom. Vsebina torej ni problem, problem je očitno za predlagatelje, kdo je bil predlagatelj tega zakona: Vlada Republike Slovenije. Državni zbor je v tej stvari odločil. Ustavno sodišče, mislim, da neupravičeno trdi, da tukaj Državni zbor svoje funkcije ni izpolnil. Jo je. Zakonodajni postopek je bil končan, res pa je, da slovenska zakonodaja pozna to izjemo, ki jo samo še Danska pozna, da pač omogoča manjšini poslancev zahtevo za sklic referendumu. To je ta resnica, zato včasih lahko zgloda, da Državni zbor svoje funkcije ne opravlja, čeprav jo.

Besedičenje o evropskih vrednotah in resolucijah Evropskega parlamenta je precej nedosledno, še posebej, ker se dosledno vedno pri njihovem navajanju recimo zamolči tisti del resolucije Evropskega parlamenta o totalitarizmi, ki prepoveduje zlorabo tovrstne tematike, recimo arhivov, v politične namene. Ravno za to gre. Po našem mnenju sklicatelji oziroma tisti, ki zahtevajo referendum za iskanje rešitev na trenutne izzive iščejo te rešitve na napačnih mestih. Predvsem jim gre za neodgovorne napade in diskreditacijo instituta, recimo, predsednika države in sedanjega predsednika konkretno in tako naprej. Posledice tega se že kažejo tudi v zdajšnjih pogajanjih o dvojezičnih napisih v sosednji Avstriji, nekaj potrdil imamo lahko ne le poslanci, ampak vsi, ki spremljamo javna občila, da ta stvar ni ostala nepreslišana in da seveda že škodi slovenskim nacionalnim interesom. Vse to se počne z neverjetno lahkostjo, brezbržnostjo. Ponarejevanje dokumentov v tej zvezi je seveda sredstvo, ki posvečuje cilj. Cilj pa je po našem mnenju nedržavotvorno delovanje in vztrajanje na ideološkem boju. Če temu mora biti tako, naj bo. Glasov poslancev Zares – nova politika ob razpisu tozadevnega referendumu pač ne bo. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Končali smo s predstavitvijo stališč poslanskih skupin. Sledi razprava poslank in poslancev predloga odloka.

Besedo ima predlagatelj mag. Branko Grims.

MAG. BRANKO GRIMS: Hvala še enkrat za besedo.

Moram reči, da sem bil tokrat pa le nekoliko presenečen nad razpravami posameznikov in nekatere stvari dejansko zahtevajo odgovor s strani predlagateljev odloka. Tako je gospod Žnidaršič vsebino odloka opredelil izrecno kot, citiram, "skrajno zlorabo demokracije". Glede tega, kar sem poudaril kot kvaliteto, da je ta odlok sedaj usklajen s drugimi odloki, ki urejajo referendumu za dan 5. junij, pa je to zavrnil in dejal, da toliko referendumov ni potrebnih. Potem je predstavnik SD nadaljeval in to imenoval, citiram: "referendumsko močvirje" in se zavzel za konstruktivno sodelovanje. Gospe in gospodje, tole pa že zahteva nekaj pojasnil. Zakaj bomo priče trem referendumom na isti dan? Zakaj toliko referendumov? Treba se je spomniti, kako je deloval mehanizem te oblasti od začetka tega mandata. Najprej na začetku smo ponudili mi iz opozicije roko za sodelovanje, za konstruktivno sodelovanje in ponudili nadaljevanje Partnerstva za razvoj, tako kot smo ga mi, ampak takrat kot oblast, ponudili v prejšnjem mandatu takratni opoziciji – sedanji oblasti. In s posmehom, gospe in gospodje, je bilo to zavrjeno, češ, mi to ne bomo, tega ne potrebujemo, nas ne zanima. V redu, še vedno smo poskušali biti konstruktivni, predlagali smo številne zakone, zahtevali celo izredne seje celotnega državnega zbora. Spomnil bi, da samo na eni smo predlagali 63 aktov, zakonov in drugi aktov v korist oživiljanja slovenskega gospodarstva. Vse do zadnjega ste zavrnil iz političnega prestiža, če hočete, iz političnega napuha. In tako je v resnici deloval mehanizem te oblasti vse do sedaj. Še nekaj ste v tem času storili. Porušili ste socialni dialog. Izgrali ste socialne partnerje, nekatere ste celo izrecno nalagali. Zaupali so vam v dobri veri, potem ste pa to sprevrgli v svojo korist, ker ste pač sledili nekim svojim ozkim političnim ciljem. Prišli ste v nasprotje z evropskimi vrednotami in s slovenskimi tradicionalnimi vrednotami. Vse naše amandmaje, s katerimi smo se poskušali tem pastem izogniti, se zavrnil. Mnoge, kar poglejte nazaj svoje ravnanje, tudi s posmehom. Gospe in gospodje, povečano število referendumov danes je davek na napuh vaše oblasti. To je vsa resnica teh referendumov.

Če pogledamo po posameznih, o katerih govorimo danes. Referendum o zakonu, ki prepoveduje medsosedsko pomoč in jo celo kaznuje, je referendum dejansko o slovenskih tradicionalnih vrednotah, med katerimi je medsebojna pomoč na podeželju še vedno vrednota, ki je živa, ki je prisotna in ki jo gre spoštovati. Šli ste v nasprotju z njo. Predlagali

smo, da se tej pasti izognete, celo sprejeli ste že en naš amandma, pa ste ga nato še enkrat na vladni in potem koalicijski ravni v parlamentu vrgli iz zakona. Zato je danes referendum, sebi ga pripišite. Potem ste izigrali zaupanje socialnih partnerjev oziroma ste kar prekinili na nekem trenutku socialni dialog. In zaradi tega so danes sindikati prišli z več kot 40 tisoč zbranimi podpisi v parlament in zahtevajo referendum. Ker ste vi porušili socialni dialog. Kar sebi pripišite ta referendum. In končno, danes v tem trenutku govorimo o referendumu o zakonu, ki dejansko omejuje dostop do arhivskega gradiva tajne politične policije iz časov minulega režima. Opozarjali smo, tudi sam, da je tak predlog v nasprotju z vrednotami, ki jim sledi Evropska unija in ki smo jim tudi mi zavezani, za katere smo v Evropskem parlamentu ob glasovanju o Resoluciji o evropski zavesti in totalitarizmi tudi glasovali vsi, tudi vaši člani in članice iz Slovenije so glasovali za to resolucijo. V tem parlamentu ste jo pa zavrnili, ker ste pač imeli en obraz za Evropo, en obraz pa za doma. In s tem ste prišli v očitno nepremostljivo nasprotje z vrednotami, na katerih je celo utemeljena Evropska unija, saj temelji na padcu Berlinskega zidu, na padcu totalitarizmov. V tem je bistvo evropske zavesti. In v svojem 6. členu, ko ste se nekateri tako negativno izražali, izrecno govori o neupravičenosti omejevanja dostopa do dokumentov in izrecno navaja tudi morebitno omejevanje dostopa do arhivov tajne politične policije. Ker pa gre za politične zlorabe, ki ste jih omenjali, očitno, glede na sodbo Ustavnega sodišča, je bilo vaše ravnanje politična zloraba, drugače tega ni mogoče razumeti. Kaj je bila temeljna trditev, na osnovi katere ste sploh šli sprejemati ta zakon? Ja, da so lahko grobo kršene človekove pravice in da gre za zaščito temeljnih ustavnih pravic in svoboščin in je zato treba zapreti ta del arhiva. Če bi bilo to res, gospe in gospodje, potem bi Ustavno sodišče zanesljivo prepovedalo ta referendum, ga je pa dovolilo in vas je Ustavno sodišče postavilo v tem delu na laž. Zaradi tega preprosto ne morem razumeti, da zdaj še kar nadaljujete z enako propagando. Ustavno sodišče je zelo jasno povedalo, ne more biti hudih kršitev človekovih pravic, ne more biti stanja, ki bi bilo v nasprotju z ustavno ureditvijo, ker dovoljujemo ta referendum. Če bi ocenilo, da je možnost, da pride do kršitve, bi ga zagotovo prepovedalo. Veste, da je imelo včasih tako ostre kriterije, da jih preprosto nismo razumeli, recimo pri omejevanju prepovedi referenduma o povišanju odvetniških tarif, tam je prepovedalo. V tem primeru pa ni. To se pravi, je popolnoma jasno, da tudi ob upoštevanju tako strogih kriterijev kršitev človekovih pravic, posega v človekove pravice enostavno ne more biti. In s tem vas je v celoti z vso argumentacijo vred Ustavno sodišče samo postavilo na laž.

Za konec bi ob tem opozoril še na trditev glede referendumskega močvirja. To je izraz, ki ga je uporabil spoštovani kolega Bevk iz

SD, ko je govoril o njihovem stališču. Veste, spomnil bi na čas slovenske osamosvojitve. Slovenska osamosvojitve temelji na referendumski odločitvi ljudstva na plebiscitu. In takrat, če greste pogledat nazaj arhive, boste videli, da je eden od generalov JLA uporabil točno enak izraz: "referendumska močvara". Pa, ljudje božji, ali se res po 20 letih v demokratični Sloveniji kljub novi ustavi v nivoju politične kulture, nivoju dojetanja tega, kdo ima oblast, res ni nič spremenilo? Danes slovenska ustava v 2. členu neposredno odločanje ljudstva postavlja na prvo mesto, pred ostalimi oblikami, ki temeljijo na volitvah in potem na načelu delitve oblasti. In ta člen je razdelan potem še v 90. členu, ki določa načela referenduma, v katerih primerih, na kakšen način je dopusten in kdo ga lahko zahteva. In uresničitev tega člena je odlok, ki je danes pred nami. In še enkrat poudarjam, trdno sem prepričan, da je kvaliteta tega odloka tudi v tem, da je usklajen z drugima dvema odlokoma in da bomo lahko o vseh teh vrednotah, ki so bile ogrožene, ker v svojem oblastnem napuhu vladajoča koalicija ni hotela prisluhni pripombam opozicije in tudi ne socialnim partnerjem, odločali na isti dan. To je dobro, ker to ne bo samo pocenilo cele zgodbe, bistveno pocenilo, ampak bo tudi olajšalo ravnanje tistim, ki bi jih morali imeti ves čas v zavesti, ljudstvu kot celoti, kajti ljudje bodo samo enkrat šli na volišča, samo enkrat se bodo morali usesti v avto in odpeljati, samo enkrat bodo imeli stroške, samo enkrat bodo porabili čas. In čas je denar.

Zato še enkrat ponavljam sporočilo, ki sem ga povedal že na začetku, upam, da bo ta izkušnja, ko gre za ohranjanje vrednot, ko gre za to zadnje orožje v obrambi temeljnih vrednot, ki smo jim zavezani vsi in o katerih naj odloča ljudstvo neposredno, kar omogoča Ustava in daje to na prvo mesto, naj to odločajo na način, ki je njim najbolj blizu, ki je zanje najbolj ugoden. In interes ljudi bi moral biti vedno – pri ravnanju katerekoli politike, pri ocenjevanju vrednot, pri ocenjevanju konkretnega ravnanja – na prvem mestu.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Samo Bevk, izvolite.

SAMO BEVK: Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovani zbor!

Da bo jasno, kaj sem povedal, navajam, "v Sloveniji smo priča eroziji predstavniške demokracije, ki se utaplja v referendumskem močvirju, po njem brodi zlasti največja opozicijska stranka, zaslepljena s številko 50 plus, pri čemer je videti, da je mejnik bolj kot z volilnim rezultatom povezan s številom vloženih referendumskih pobud". Praktično lahko po vašem referendum razpišemo skoraj o vsem. In še nekaj. Govoriti o socialnem dialogu v povezavi z arhivskim zakonom je pa res deplasirano. V SDS producirate referendume,

da bi destabilizirali koalicijo in politiko zagnusili ljudstvu. To vam relativno dobro uspeva. Tako kot po istem vzorcu to počnete danes, kot ste počeli leta 2003 in 2004, ko smo po vaši zasluzi zaradi referendumov zapravili milijone tolarjev danes pa evrov. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Boste kot predlagatelj? Moram reči, da se je pred vami za repliko javil mag. Franc Žnidaršič, potem boste pa vi kot predlagatelj.

Prosim.

MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ: Lepa hvala.

Če je bila moja izjava, da bi morali skupaj iskati izhode iz krize, razumljena kot poziv k sodelovanju, se opravičujem. Verjamem, da kakšnega velikega sodelovanja s koalicijo s strani opozicije ni bilo, čeprav je bilo v začetku ponujeno. Želel sem povedati, da nisem pričakoval in ne razumem, zakaj delujete destruktivno, kajti aferastvo in denimo nasprotovanje pokojninski reformi je destruktivno delovanje v tem težkem času te države. In vi to dobro veste in v tem je čar vašega delovanja, da vas prav malo briga, kakšne bodo posledice nesprejetja pokojninske reforme, vas ne briga usoda ne upokojujencev, ne tistih delavcev, ki so tudi proti, ker mislijo, da imajo prav, pa si žagajo vejo, na kateri sedijo oziroma ki bi jim omogočila celo višje pokojnine, kot bi jih dobili po tem zakonu, če bi bilo dovolj denarja. Nihče od nasprotnikov te zgodbe ni povedal, kje bomo vzeli, da bi plačevali pokojnine brez spremembe sistema zagotavljanja sredstev za pokojninsko blagajno. Nihče ni predlagal rešitve in ni povedal od kod. Na kredit pa pokojnin ne bo mogoče kar naprej izplačevati. Tudi delovnih mest niste znali povedati, kako se naredijo. O tem govorite, to je floskula, vsi lahko govorimo o tem, da je treba delovna mesta, ampak kako to narediti čez noč, se pa ne da. Hočem povedati, da nasprotujem destruktivnemu delovanju, nasprotujem vzdušju, ki se skuša prikazati tako, kot da je vse narobe, v resnici pa ni tako hudo. Večina naših ljudi ni bistveno na slabšem kot pred krizo, tudi za brezposelne je poskrbljeno, da niso lačni, država stori, kar more za ohranitev socialne države. Pričakovati pa, da bomo delili zlate ure v času, ko ni kje vzeti, je pa metanje peska v oči ljudem, ki mislim, da bodo prej ali slej spregledali to vašo igro. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Mag. Branko Grims kot predlagatelj.

MAG. BRANKO GRIMS: Hvala.

Če bi bilo življenje res tako in tako enostavno, potem bi se z vami v celoti strinjal. Ampak spoštovani gospod Žnidaršič, dovolite, da vam naštejemo nekaj neizpodbitnih dejstev za osvežitev vašega spomina. Referendum o malem delu, ki je bil tako odmeven in ga je zaznamovala tudi za referendum zelo visoka

udeležba, ni zahtevala SDS, ampak je bila to zahteva študentskih organizacij, podprta tudi s strani sindikatov, zaradi tega, ker ste vi v koaliciji porušili socialni dialog in smo na to opozarjali. In smo tudi opozarjali na to takrat, ko ste doživeli pred parlamentom nadaljevanje socialnega dialoga z drugimi sredstvi in potem popravljali šipe nadaljnjih štirinajst dni. To je bilo zaradi tega, ker ste izigrali socialne partnerje. Nekatere, kot recimo zdravnike v pogajanjih, ker ste tudi sam zdravnik, veste, da ste celo izrecno nalagali. Oni so zaupali, so sledili nekaterim rešitvam v zakonodaji, pa ste potem sprejeli točno tisto kontra, kar ste obljubili, da ne boste. Pri referendumu o pokojninski reformi, ki se ga vsi najbolj bojite in o katerem vsi govorite, da je ključen, tega referenduma ni zahtevala SDS. Kje pa! Zahtevali so ga sindikati in so zato zbrali podpise, daleč preko 40 tisoč podpisov. Ker sem sam enkrat organiziral tako zbiranje, vem koliko dela, koliko požrtvovanja posameznikov, ki to delajo na terenu, je potrebno. To ni enostavno doseči. Kdor trdi, da se to zbere kar tako, ne ve, kaj govori. Potrebna je res predanost, ki jo daje vera v neke ideale, v neke vrednote, in tukaj je šlo za vrednote socialnega dialoga, izigranega socialnega partnerstva, ki ste ga vi izigrali v koaliciji in zato so sindikati danes vložili svoje podpise. In vse to pripisovati nam kot opoziciji, je pa že malo prehudo. In ti referendumu bi bili v vsakem primeru, pa če bi mi to želeli ali pa ne. Referendumi bi bili zaradi vašega ravnanja. In zdaj bo priložnost, da na isti dan opravimo še preostala dva referenduma in se s tem izognemo kakršnimkoli dodatnim stroškom. Za tiste pa, ki se zelo težko spominjajo nekaterih stvari, pa naj ponovim nekatera dejstva. Po nastanku sedanje koalicije in po oblikovanju njene vlade smo v opoziciji predlagali sodelovanje, ker smo zaman čakali na ponujeno roko s strani vladajoče koalicije, ne pa obratno, kot ste zdajle vi trdili. Kar pojdite pogledat malo za nazaj, mogoče imate celo res iskreno to napačno v spominu, ampak ste vse obrnili na glavo. Mi v opoziciji smo ponudili nadaljevanje partnerstva za razvoj. Zavrnjeno je bilo. Še celo nekaj posmeha smo bili deležni v tem parlamentu, ko smo na to opozarjali, da to ni dobro, da nas čaka težek čas, ko bi bilo tako partnerstvo še toliko bolj smiselno in smo želeli konstruktivno sodelovati. Pa tudi potem, ko ste to zavrnili, smo še vedno ponujali rešitve, zakone, ukrepe. Vse ste zavrnili, tudi tiste, ki enega samega evra ne bi koštali davkopllačevalce, samo prihranili bi nekaj malemu in srednjemu podjetništvu. In tudi vi, gospod Žnidaršič, ste to zavrnili, ste glasovali proti našim predlogom. Kar pogledat pojdite, tudi tistim, ki ne bi čisto nič koštali. In danes, da vi to govorite, oprostite, ta je pa že malo prehuda, no. Gre za vprašanje vrednot. In še enkrat povem, dobro je, da bodo vsi ti referendumi na isti dan. In bomo na isti dan lahko odločali o vrednotah socialnega dialoga pri zakonu o pokojninski reformi, isti dan bomo lahko odločali o

slovenskih tradicionalnih vrednotah pri odločanju o zakonu, ki prepoveduje med sosedsko pomoč, in na isti dan bomo lahko odločali tudi o temeljnih evropskih vrednotah, ko bomo odločali o zakonu, ki omejuje dostop do arhivov tajne politične policije.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Replika mag. Franc Žnidaršič.
Prosim.

MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ: Lepa hvala!

Gospod Grims, kar zadeva socialni dialog, se z vami strinjam. Tudi sam sem opozarjal, da ni dobro, da se niso do konca pogovarjali s socialnimi partnerji. Na to sem večkrat opozarjal, tako da jaz nimam slabe vesti glede tega, ker sem za to, da se čim dalj in čim več in čim bolj temeljito skuša doseči kompromis. Kar zadeva pokojninsko reformo, vam nisem očitil, da ste sprožili referendum, ampak sem rekel, da ste glasovali proti njej. In seveda... Kako? Pardon.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Nadaljujte, gospod Žnidaršič.

MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ: Želim povedati, da ne sprejemam očitkov, kar zadeva partnerstvo za sodelovanje. Jaz se o tem nisem z nikomer pogajal in nikogar zavračal, niti nikogar spodbujal ali prosil za to. Sam sem seveda prepričan, da bi vsaj nasprotovanja pri takih stvareh, kot je recimo pokojninska reforma, ne bilo, ampak O. K. Vi mislite, da je treba nasprotovati vsemu in da je treba pač vse prikazovati čim bolj črno. To je tisto, na kar sem opozarjal in s čimer se ne strinjam. Jasno, da imamo lahko različne poglede, ampak jaz le želim ostati na nivoju odprtega dialoga glede teh vprašanj in še vedno sem trdno prepričan, da je prav, da smo sprejeli to reformo, čeprav bi sam, in sem predlagal tudi drugačne, nekaj milejše rešitve, kar zadeva hitrost uveljavljanja sprememb. Ampak kar je, je. Še vedno je mogoče zakon popraviti, če bi se izkazalo, da deluje v napačno smer, ampak pod pogojem, da bo sprejet. Če ne bo sprejet, potem pa ga ni mogoče popravljati po mojem letu, dve. In to je tisto, kar me skrbi, nič drugega. Jaz se na razne očitke ne bom več oglašal, morda bom v razpravi še kakšno drugo misel dodal. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Proceduralno, gospod Jakob Presečnik.

JAKOB PRESEČNIK: Hvala lepa, gospod predsednik.

Kakor jaz vem in berem, je 1. točka dnevnega reda Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referenduma. Odlok imamo nekje napisan v treh, štirih točkah. Jaz pa še

nisem slišal danes zvečer, da bi kdo odlok sploh omenil, kaj šele, da bi debatiral o odloku. Jaz se dobro spomnim, ker že imam nekaj kilometrine v Državnem zboru, da smo pred leti, ko je bil v obravnavi odlok, smo se morali pogovarjati o odloku, sicer so predsedujoči vzeli vsakomur besedo. In če še rečem nekaj o vprašanju vrednot. Danes je veliki četrtek in očitno bomo še na veliki petek obravnavali, se obkladali levo, desno, gor in dol, namesto da bi se na hitro odločali o teh dveh odlokih, ki sta na dnevnem redu, pa še eno kratko tretjo točko imamo, in bi zadevo končali. Veste, državljanke in državljani imajo že poln kufer tega našega obkladanja, namesto da bi se pogovarjali o resnih stvareh, ki so pomembne za razvoj, za slovensko gospodarstvo in za življenje slehernega človeka v Sloveniji.

Jaz predlagam, da se pogovarjamo o odloku, da povemo državljanke in državljanom, kdaj bodo šli na referendum in da zadevo zaključimo. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Zelo dober postopkovni predlog, ki ga ne morem dati na glasovanje. Četudi bi bil izglasovan, se ga ne bi držali. Zato vas res opozarjam, da se držite vsaj približno teme, da načenjate vsebino referenduma le kolikor je nujno treba. Seveda pa mislim, da neka striktna vezava te diskusije samo na besedilo odloka se je izkazala za neproduktivno in kot omejevanje govorjenja v tem parlamentu. Jaz se tega spomnim iz prejšnjega mandata, zato je ta diskusija vendarle nekoliko širša, vendar predpostavljam, da se ljudje znajo omejiti o tem in da ostanejo znotraj okvirov, ki so postavljeni.

Nadaljujemo s prvim razpravljavcem. To je Silven Majhenič.

Prosim, gospod Majhenič, imate besedo.

SILVEN MAJHENIČ: Hvala lepa za besedo. Spoštovani gospod predsednik, kolegice, kolegi!

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih je bil sprejet v Državnem zboru s preglasovanjem 4. februarja 2011. Vlagatelj zahteve za razpis zakonodajnega referenduma ugotavlja, da zakon ne sledi Resoluciji o evropski zavesti in totalitarizmu, ki jo je 2. aprila sprejel Evropski parlament in s katero se je Državni zbor po odločitvi koalicijske večine zgolj seznanil. Zahteva za zakonodajni referendum je vložena na podlagi zahteve tretjine poslancev. Referendumsko vprašanje je jasno in pričakovano, saj novela zakona zapira dostop do javno dostopnega arhivskega gradiva nekdanje tajne politične policije, ki bi naj vsebovala podatke varnostno-obveščevalnih služb in občutljive podatke z vidika ocene nacionalne varnosti. Prvič v zgodovini Slovenije se je zgodilo, da državni organ javno izjavi, da

ne bo spoštoval zakona ter nato protizakonito omeji državljanske pravice. Treba je povedati, da je bil vpogled arhiva preprečen tudi komisiji Državnega zbora, ki opravlja parlamentarni nadzor Sove. Tako početje je unikum v parlamentarnem svetu in zahteva v pravnih državah tudi odgovornost, saj gre za samovoljo in zlorabo položaja, kajti zakon tega ne dopušča. Ocene, da bi predčasno razkritje podatkov lahko ogrozilo pomembne interese države in neposredno izpostavilo kazenskemu pregonu tudi določene posameznike, ki so na različne načine sodelovali z obveščevalnimi, kontraobveščevalnimi službami, se ni bilo za bati, saj je šlo za parlamentarno komisijo Državnega zbora. Vlada je odreagirala in vložila zakon po že storjenih nezakonitih dejanjih direktorja Sove in direktorja Arhiva Republike Slovenije, za kar, kot je bilo že povedano, nista imele nobene zakonske osnove. V bistvu ni čisto jasno, koga se pravzaprav prikriva in komu to koristi, saj v bistvu gre za arhive nekdanje tajne policije, ki je delovala v okviru SFRJ do leta 1990 na ozemlju Republike Slovenije. Veljavni zakon je bil v 55. členu jassen, saj je določal, da se mora gradivo nekdanje službe državne varnosti izročiti Arhivu Slovenije v enem letu po uveljavitvi zakona, kar se pa ni zgodilo. Leta 2007 je bila imenovana strokovna delovna skupina, ki je do leta 2008 uredila formalno predajo dokumentacije Arhiva Slovenije, kar se pa fizično ni nikoli zgodilo in je še sedaj v prostorih Sove.

Delovna skupina je odkrila tudi številne nepravilnosti in nezakonitosti pri delovanju Sove, kar je bilo na nek način za pričakovati, saj se je delovanje na zelo širokem področju ni moglo ustaviti čez noč in se ne bo moglo ustaviti še nekaj časa, odvisno pač, kako je zadeva zakoreninjena in koliko vpliva imajo v današnjem času bivši botri nad današnjo vladajočo oblastjo. Sigurno si nihče ne želi, da se zgodba in vpliv Udbe ponovi, kajti sodba Vrhovnega sodišča z dne 23. 5. 2002 je temeljila na obrazložitvi o nekdanji tajni politični policiji SDV, ki se ni ukvarjala samo z obveščevalnimi nalogami, ampak je tudi sama organizirala razne kriminalne aktivnosti ter jih tudi načrtno izvajala. Šlo je praviloma za politične nasprotnike takratnega režima, ki praviloma tudi niso imeli možnosti rehabilitacije, zato bi bilo prav, da se take stvari razkrijejo, saj gre za zadeve, ki so časovno oddaljene, a vendar za zgodovinarje in prizadete še vedno pomembne. Za popravilo krivic si je treba vzeti čas, saj to ne bi smelo biti ovira in strah pred nečim, kar se ne bi smelo dogajati, ter te stvari z zakonom zapreti za vselej in pustiti zadevo v dvomih še nekaj desetletij. Preprečiti vpogled v arhive, ki so stari 40 let in več, je sigurno proti vsem pravilom in še veljavnim zakonom. 65. člen zakona je v vseh štirih točkah dovolj jassen in ima dovolj varovalk, da ne more škoditi nacionalni varnosti in tudi posameznikom, ki so sodelovali s SDV v korist varnosti države Slovenije, še posebej to jamči

četrti odstavek, ki govori, da o dostopu do arhivskih gradiv odloča arhivska komisija.

V Slovenski nacionalni stranki podpiramo, da ljudje na referendumu presodijo in odločijo, ali je zakon sprejemljiv za večino Slovencev, zato odlok podpiram. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Andrej Magajna. Pripravi naj se Tadej Slapnik oziroma Majda Potrata.

ANDREJ MAGAJNA: Če bo referendum o tem vprašanju na isti dan, kot bosta druga dva referenduma, ne bo predvidenih posebnih stroškov, pa vseeno se verjetno gledalci in volivci sprašujejo, zakaj tudi o tem. Tudi sam se lahko vprašam, čeprav sem med podpisniki.

Verjetno današnje seje in sploh referenduma ne bi bilo, če ne bi bilo raziskovalca, publicista Igorja Omerze in njegove namere po osvetlitvi določenega zgodovinskega obdobja. Z zanimanjem sem prebral njegovo knjigo o Kocbeku. Sprožila je mnoge polemike in komentarje, vsi se niso strinjali z njegovim pogledom na tisto obdobje in na lik Edvarda Kocbeka in njegovo vlogo v zgodovini NOB. Zgodovina me zanima, pa ne toliko, da bi brskal po dogodkih 20, 30 let nazaj ali se šel preiskovalca ali preganjalca. Zgodovina je zanimiva v toliko, kolikor odzvanja oziroma obeležuje sedanost. Verjetno tudi ne bi bilo te seje, če ne bi nekdo v naglici parlamentu predložil zakon po hitrem postopku. Takrat sem se tudi sam vprašal, zakaj pa. Kaj pa se je zgodilo? Tudi mene je začelo zanimati, zakaj takšna panika. Kaj se bo razkrilo? Kaj se ne bo razkrilo? Mogoče se sploh ne bi nič. Tudi te seje ne bi bilo in tega referenduma. To je bila ena od izvirnih napak, da smo sploh prišli do te razprave. Večino zakonov spreminjamo, kot vemo, tu v parlamentu, ker jih delamo v naglici, ker smo nepremišljeni. In tudi tega bi lahko sprejeli z nekim večjim premislekom in odgovornostjo. Prišli bi do boljšega zakona, verjetno ga je bilo treba spremeniti, pa ne bi bilo teh razprav danes. Pa še, če sem govoril o Kocbeku, njegov naslov knjige Strah in pogum, ne vem, ali po 20 letih demokracije se še vedno s strahom soočamo s preteklostjo. Zakaj je tako, ne vem.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Besedo ima Aleksander Zorn. Prej sem ga spregledal. Pripravi naj se Tadej Slapnik in potem Majda Potrata.

ALEKSANDER ZORN: Hvala lepa za besedo. Spoštovani!

Poslušal bom gospod Presečnika in govoril o odloku. Ampak zgodba o odloku je takšna. Nek uradnik je ugotovil, da je zakon o arhivih protiustaven, in zaprl dostop do arhivov, ne da bi o tem vprašal Ustavno sodišče. In potem je to isto Ustavno sodišče presodilo, da

dovoli referendum za dostop do arhivov oziroma za odprtost arhivov, kar pomeni, da ga je samo Ustavno sodišče postavilo na laž. Ker gre eminentno za zakone, in smo zakonodajno telo, je to eminentno naš problem. In če se še tako govori, da naši ljudje v Sloveniji potrebujejo vse kaj drugega kot zgodbo o preteklosti, naj vam povem, da tudi živali imajo spomin, kaj šele ljudje, in da je ta preteklost še kako važna, ker jo je imelo očitno Ministrstvo za kulturo tudi kot svojo prioriteto nalogo, kakor je na Odboru za kulturo pri vroči debati omenila ministrica. Dejala je, da je urejanje arhivov prioriteta naloga v tem mandatu Ministrstva za kulturo. Toliko o tem.

Ampak če smo že pri tem, formalno je stvar popolnoma jasna. Samo Ustavno sodišče je predlagatelja postavilo na laž in jaz se sprašujem, ali bo sedaj iz tega kaj nastalo. Bodo kakšne reakcije? Kaj se bo zgodilo? To se pravi, ta zgodba je formalno zaključena, in o tem govoriti danes, ali je prav, da imamo referendum, ali ne, je nesmiselno. Druga plat pa je, gospod Presečnik, tista, ki jo vleče ta formalna plat in ta odlok, vsebinska. Ne govorimo o čemer koli. Govorimo o tajni policiji, pri nas se je imenovala Udba, drugod v socialističnem lagarju se je imenovala drugače Securitate, in tako naprej. To so zločinske politične policije. In od njih je prišlo mnogo gorja. Naj vas opomnim, da tukaj z zaprtjem arhivov ščitimo te družbe in ščitimo tudi stare akterje teh družb. In če je kaj politična zloraba, potem je to politična zloraba. Zapiranje arhivov pomeni zapiranje spomina na zločinske družbe, kar je zelo zelo nedemokratično, nespodobno. Vsi vemo, da se je Udba ukvarjala ne samo s terorizmom, tudi z mednarodnim kriminalom. In ko smo slišali zgodbo o tem, kako so nekatere akcije potekale od starega nedemokratičnega režima pa tudi globoko v naš čas, to smo slišali kot opravičilo, zakaj morajo ti arhivi ostati zaprti, da bi ne škodili Sloveniji, vam moram povedati, da to pomeni tudi to, da je Udba krepko posegla tudi v naš čas in da bi jo naj zato zaščitili. To pa je še poseben opomin za nas vse, da tega ne storimo. In ker je tako, je to, dragi moji kolegi, prvorazredna tema. Prvorazredna – poprava krivic. To opozarjam zaradi tega, ker lahko iz najvišjih vrhov pride pri nas tudi glas o drugorazrednih žrtvah tega režima in Udba je eden izmed njihovih akterjev. Prvorazredna tema. Kljub vsem gospodarskim, socialnim tegobam se ne da te teme kot prioritete skriti med vse te tegobe in jo privleči skupaj z vsemi ostalimi stvarmi, ki so nenadoma postale bolj važne, v sodobni čas, tako da jo bomo za zmeraj izgubili.

Naj vam povem še nekaj. Marsikatera gospodarska zgodba, ki se je razpočila v današnjem času in je kriminalna, ima še kako svoje ozadje tam v teh družčinah, ki so tam nastale. Marsikatero ime je tam. Marsikatero ime je še kako aktualno in verjetno se to skriva. Vse kar se skriva, je nujno in zgodovinsko nujno, še enkrat rečem, da dopustimo, da pride na dan. S

to zgodovino moramo zaradi naše sedanosti, tudi gospodarske sedanosti, obračunati in jo razbrati. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima mag. Majda Potrata, pripravi naj se Zvonko Černač.

MAG. MAJDA POTRATA: Hvala za besedo, gospod predsednik.

No, poslanski kolega Presečnik me je spomnil na včasih uveljavljeno pravilo, in tudi upoštevano s strani predsedujočih, da se s stališči poslanskih skupin ne polemizira. Demonstracija polemičnega govora je bila tu kar učinkovita, ampak tistega, gospod predsednik, niste prekinili.

Je tudi res, da bi se dalo o odloku govoriti samo v tistem delu, če bi predstavili samo stališča poslanskih skupin, potem bi lahko vztrajali pri razpravi o odloku. Toliko glede tega. Se je pa slišalo vse, ampak na vse ni mogoče reagirati, ker tudi to ni čisto natančno, če rečem, da se je slišalo vse, na nekaj stvari bi pa vendarle rada opozorila.

Govora je bilo o referendumski zadnji večerji v prejšnji seji, in to povezujem s tremi referendumi, ki se bodo odvijali 5. junija. Dva od teh referendumov sta na zahtevo poslancev. To je dokaz erozije parlamentarizma, ker se parlamentarna manjšina ne more sprijazniti s tistim, kar je bilo v zakonodajnem postopku sprejeto. Ali je to že tudi posledica odsotnosti socialnega dialoga, je pa druga zgodba, ker ravno eden od teh referendumov bo tak, da je bil zakon v soglasju s socialnimi partnerji potrjen, ampak je največja opozicijska stranka zaradi dveh nesprejetih amandmajev sklenila vložiti zahtevo za referendum. Dobro, jo bomo imeli. Tudi ta referendum o arhivih bomo imeli, ker ste se tako odločili. Ampak tisto, kar pa je nespodobno v zvezi s tem, je pa to, da očitate, kako se ne ukvarjamo s problemi, ki zadevajo ljudi. Kdo pa diktira veliko večino tem, ki jih moramo na številnih nujnih sejah obravnavati? In če gledamo tudi historiat nekaterih drugih stvari, kažejo drugačno sliko, kot je bilo prej povedano. Kako pa je bilo s priznavanjem volilnih rezultatov na začetku tega mandata, ali se še spomnite, gospe in gospodje? Ali se še spomnite, kdo je bil tisti, ki je pripravljenost pokazal za sodelovanje in za dialog, pa so hoteli drugi to formalizirati, ker na besedo ne verjamejo?

Ko govorimo o evropskih vrednotah, ja, saj je lepo, in tolikokrat je bila že citirana resolucija Evropskega parlamenta, ampak še enkrat si jo preberite. 6. točka, ko govori o odpiranju arhivov, tudi arhivov nekdanjih notranjih varnostnih služb, tajne policije in obveščevalnih služb, pravi, "čeprav je treba zagotoviti, da se to ne bo izrabljalo za politične namene." Ampak, oprostite, to je demonstracija zlorabe za politične namene. O čem pa

govorimo v javnosti? Govori se samo "zapiranje in odpiranje arhivov". Zraven se pa ne pove, da imajo države v nacionalni zakonodaji zelo različne predpise o tem, kako ravnajo z občutljivimi podatki. Nimam časa, da bi šla v detajle, ampak misliti si, če je nekdo predsednik Komisije za nadzor nad varnostno-obveščevalnimi službami ali pa član te komisije, da je zaradi tega že njemu vse dovoljeno in da ni treba spoštovati predpisov, to pa je kaj hujšega kot napuh. Zaradi tega, ker se tisti zelo radi sklicujejo na spoštovanje zakonitosti, predpisov in še česa drugega. Tako da kar tako misliti, da grejo te stvari same od sebe – ne grejo, so ustaljena pravila, kako je treba ravnati.

Jaz odločbo Ustavnega sodišča spoštujem. Ampak sinoči sem poslušala tudi okroglo mizo na nacionalni televiziji o referendumih. In zanimivo, od strokovnjakov se je samo eden v celoti strinjal z enim referendumskim dnevom. Praviloma so pa imeli pomisleke glede enega referendumskega dneva, zlasti glede tistega, kako ga je predlagala opozicija, da bi to bil datumsko določen dan in še kaj drugega. Torej ni vse tako čisto, gladko, enoznačno, kot bi hoteli nekateri prikazati. Stvari so zelo različne in bomo res imeli možnost videti, kaj se zgodi, če se v istem dnevu ljudje odločajo o treh zelo različnih zakonih. Ustavno sodišče je pravzaprav samo povedalo, da je referendum o tem zakonu dovoljen. Ljudje pa bodo na referendumu odločili, ali bo ta zakon stopil v veljavo ali ne bo. Seveda upa vsak po svoje, kako bo.

Zdaj pa še nekaj, kar je bilo povedanega tudi v zvezi z odločbo Ustavnega sodišča v zvezi s kontinuiteto in diskontinuiteto. No, v tej dvorani sedijo tudi ljudje, ki so bili nekoč v službi pri organih, ki so se drugače imenovali, ki se danes imenujejo, pa verjetno sebe štejejo za verodostojne osebe in v njihovem ravnanju ni nič spornega. Tudi gospod Bavčar je ob 10-letnici takrat pred vstopom v različne integracije napisal na spletni strani "od SDV do VIS do Sove do ...?". Ja, o čem drugem pa govori ta naslov kot o tem, da je linija pri vsem tem, ker verjetno je vsem varnostno-obveščevalnim službam pač skupno to, da v času, v katerem delujejo, delujejo v korist države in njenih državljanov in ne neke abstraktne organizirane skupine ljudi. Zato se mi zdi, da ste se podali sicer na tako pot, ki jo je na ravni demagogije in manipulacije zlahka dobiti, ker če človeka vprašate kar tako, ne da bi vedel, o čem se govori, ali je kdo za to, da so arhivi dostopni ali niso, bo seveda vsak normalen človek rekel, da se mu zdi normalno, da pridejo do arhivov. Ampak če bi bilo res vse tako skrito, če bi bilo res vse nedostopno, če res ne bi bilo marsikaj znanega o tem, kaj je bilo krivičnega poprej storjenega posameznikom, ja, zakaj so potem posamezniki lahko uveljavljali pravice na podlagi zakona o popravi krivic, pa niso dosegli samo moralnega zadoščenja, ampak so dobili tudi v marsikaterih primerih kar izdatno materialno

poplačilo. Zato je treba imeti tudi občutek za mero, ko razpravljamo o teh stvareh.

Kot rečeno, jaz ne oporekam temu, kar je odločilo Ustavno sodišče, se bom pa odločila enako, kot sem se že pri Zakonu o preprečevanju zaposlovanja in dela na črno, da sem kot poslanka imela možnosti izreči svoje mnenje, tudi glasovati o tem, zato ne vidim nobene posebne potrebe, da bi se morala izrekati še o odloku. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Zvonko Černač, pripravi naj se Darja Lavtižar Bebler.

Prosim.

ZVONKO ČERNAČ: Novela zakona o arhivih je nepotrebna, je protiustavna in žal je referendum edino sredstvo za preprečitev uveljavitve slabe in nepotrebne novele. Kakšne bodo konkretne posledice odločanja o treh temah na isti dan? Zelo neposredne. Če bi jih bilo pet, bi bile še bolj. Če bi bili ne tako nespametni, kot ste bili, bi prihranili davkoplačevalcem šestnajst milijonov evrov, tako jih boste osem. To bodo konkretne posledice odločanja o treh zadevah na isti dan.

Večkrat je bilo že povedano, da ni opozicija ali pa SDS tista, ki je odgovorna za slabe odločitve, za slabe zakone. To odgovornost nosi oblast. Je pa opozicija, v tem primeru SDS, odgovorna za to, da stori vse, kar jih zakoni in ustava omogočajo, da prepreči uveljavitev slabih ali v tem konkretnem primeru celo protiustavnih odločitev. Mi trenutno imamo zakon, ki naj bi veljal, pa očitno ne velja. Nespoštovanje zakona, spoštovani, pa je prvorazredna tema. In to nespoštovanje veljavnega zakona traja več kot pol leta dni. Več kot pol leta dni se zakon, ki velja, ki omogoča dostopnost do teh arhivov, ne uresničuje in nihče za to ne odgovarja. Nihče ne zahteva odgovornosti za to, vključno s predsednikom države, da se pravni red v tej državi spoštuje. In to je nedvomno prvorazredna tema, ne glede na čas, v katerem o tem razpravljamo. In čas bi že bil, da se ta erozija pravne države prekine. Če bo ta zavrnitev na referendumu pripomogla en majhen kamenček k temu, potem je bil ta referendum več kot upravičen. Govorite o zlorabi instituta referenduma. O zlorabi nečesa, kar je zapisano v ustavi. Torej tudi štiriinštirideset tisoč volivk in volivcev, ki se ne strinjajo z neustrezno, tako imenovano pokojninsko reformo, zlorablja po vašem mnenju pravico do referenduma. Lepo vas prosim, res, da je pozna ura, zresnite se. Skrajni čas bi že bil, da se zresnite in da začnete odgovorno uveljavljati tisto, za kar so vas volivci izvolili. Torej, hvala bogu, da je vsaj toliko razsodnosti prevladalo, da ne boste po nepotrebem pripravili osem milijonov davkoplačevalskega denarja, da imajo ljudje možnost na en dan odločati o treh zadevah.

PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospa Lavtižar Bebler. Pripravi naj se gospod Znidaršič oziroma Rožej.

DARJA LAVTIŽAR BEBLER: Hvala za besedo, gospod podpredsednik.

Tisti poslanci, ki smo zakon potrdili in sprejeli, smo izhajali iz stališča, da ta predlagana novela v večji meri od veljavnega zakona preprečuje možne zlorabe občutljivih osebnih podatkov, ki so bili pridobljeni s kršenjem človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Tisti, ki zahtevajo referendum o tej noveli, pa so nam takoj prilepili očitek, da želimo skrivati pred javnostjo vse malopridnosti in zlorabe s strani bivše Udbe in drugih represivnih organov v bivšem režimu. To je pač značilna manira podpisnikov zahteve za referendum. Tako kot je tudi značilno, da se je SDS kot glavna vladna stranka v prejšnjem mandatu sama obnašala dvolično v zvezi s tem vprašanjem. Da ne omenjam, kako nazorno so pokazali svoje prave barve pri tem, ko so sproducirali in ponaredili oziroma namenoma napačno preštevilčili ustrezna arhivska gradiva, da bi zavajali našo javnost v zvezi z domnevno vlogo današnjega predsednika dr. Türka pri atentatu v Velikovcu septembra 1979. In še danes, ko – kakor da citirajo odločbo Ustavnega sodišča, s katero je Ustavno sodišče zavrnilo zahtevo Državnega zbora – napačno in zavajajoče oznanjajo, da je Ustavno sodišče dalo prav njim, da je novela zakona neustrezna ali celo v neskladju z ustavo. Ampak saj je škoda besed! Ali naj zdaj tukaj dobesedno citiram, kaj je Ustavno sodišče v odločbi v resnici zapisalo? Nima smisla, ampak vendarle, skrajšano. Ustavno sodišče zgolj ugotavlja, da Državni zbor ni zadostno utemeljil in obrazložil zatrjevanih protiustavnih posledic, pač pa jih je zatrjeval zgolj abstraktno, ne da bi jih konkretiziral. Po mnenju Ustavnega sodišča Državni zbor ni nanj naslovil prepričljivo argumentirane zahteve in je pri tehtanju med tako obrazloženo zahtevo in pomenom referendumu odločilo v korist slednjega. Kako poenostavljate stvari in kako vam je malo mar vprašanje, ali utegne priti po veljavnem zakonu do zlorab, pa izpričujete tudi s tem, ko zatrjujete, da za dosego naših namenom že zadošča zakon o varstvu osebnih podatkov in obravnavana novela sploh ni potrebna. No, kaj bi vam dopovedovali, o funkciji tako imenovanega *lex generalis* ali *lex specialis*, to bi bilo vsekakor že preveč, pa čeprav sedite v najvišjem zakonodajnem telesu v tej državi. Pa še o samem referendumu. Kdo ga je zahteval? Kdo bi lahko prihranil davkoplačevalski denar? Naj povem jasno: Slovenska demokratska stranka in Slovenska nacionalna stranka. Vi ste tisti, ki ta referendum zahtevate in ki ste pripravljene zapravljati davkoplačevalski denar. No, sicer tudi nas to ne preseneča, že pred kakšnim letom je vaš predsednik v neki skupini novinarjev zatrdil, da odslej naprej boste uporabili vse možnosti, ki so na voljo, tako referendumi, tako interpelacije, tako ustavne

obtožbe, ne glede na ceno, pa če tudi se vse podre do tal. Skratka, *raison d'etre* za vas nima nobenega pomena. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospod Rožej, pripravi naj se gospa Črnugelj oziroma gospod Sajovic.

VITO ROŽEJ: Hvala lepa za besedo.

Do zahteve za ta referendum, tako kot že do nekaterih zahtev prej, naj bi prišlo zaradi tega, ker ni posluha, ker ni dialoga, ker ni sodelovanja, ker ni medsebojnega spoštovanja, ker ni partnerstva. Mislim, da je bilo že precej na začetku tega sklica parlamenta, ko smo imeli priložnost videti, kako si nekateri predstavljajo partnerstvo, kako si nekateri predstavljajo odgovornost, kako si nekateri predstavljajo državotvornost, kako si nekateri predstavljajo ugled te države v tujini. Ponujanje kakršnegakoli partnerstva po tistem, ko izsiljuješ nesramno, podlo in s stvarmi, ki nimajo zveze, glasovanje recimo o vstopu ene države članice v zvezo Nato, katere članica je tudi Slovenija, od takrat naprej se pa vse neha. Kdo se tukaj spreneveda? Kdo je tukaj s figo v žepu? Komu je malo mar in se mu gladko žvižga za mednarodni ugled te države? Ali je to bila koalicija ali je to bila ena od opozicijskih strank? Ena od opozicijskih strank je bila. SDS je bila to in je takrat jasno pokazala, da se vse te obljube o partnerstvu, ponudbe, dobronamernost s figo v žepu, pesek v oči. Mislim, da je od takrat naprej govoriti tudi o teh 63 predlogih za rešitev krize, ki so bili neuslišani, brez zveze. Zakaj? Tudi dve tretjini od teh stari, ki so bile predlagane, so bile v nasprotju z evropskimi direktivami, pa vam je bilo seveda to malo mar. Dajati kakršnekoli argumente, protiargumente na te populistične in demagoške zahteve brezplodno; z večkratnim ponavljanjem naj bi laž postala resnica. Moram reči, da se sam vedno zabavam, kadar kolega Grims govori o napuhu, mogoče bi se bilo boljše pogledati v ogledalo. Tisto, kar pa vsi razpravljavci danes omenjamo kot dobro, je to, da se bodo referendumu zgodili na isti dan, in obenem obžalujejo, da ta parlament še ni uzakonil referendumskega dneva. Pa najbrž tudi sami vedo, da so različne sorte referendumov, da eni so naknadni, zakonodajni, eni so posvetovalni. Kar se tiče posvetovalnih, ni nobenih težav, seveda bi vsi lahko bili na isti dan, čeprav je bil predlog, ki je bil v Državnem zboru, pomanjkljiv, vsaj v tej meri, da ni omogočal referendumskega dneva, izvedbe referendumu o posvetovanjih, da se razumemo, tudi ob vsakokratnih volitvah takšnih ali drugačnih: evropskih, lokalnih ali državnih. Tudi kar se tiče teh referendumov, ki jih pri nas poznamo – naknadnih zakonodajnih, ker predhodnih zakonodajnih nimamo več –, obstajata dve varianti: eni so naknadni zavrnitveni, eni so naknadni potrditveni. Naš je naknadni potrditveni, suveren, torej dokler ljudstvo naknadno ne potrdi zakona na

referendumu, ta zakon ne velja. Sosednja Italija, recimo, pozna naknadni zavrtnitveni, zakon velja, dokler ni zavrtnjen na referendumu. Če bi poznali takšno možnost, in v to smer bi lahko tudi šle pobude po spremembi zakonodaje, in po potrebi ustave, bi bilo morda kakšno stvar lažje narediti in tudi referendumski dan bi bil lažje izvedljiv. Ampak namen teh predlogov vsekakor ni bil to, da bi se v tej državi v resnici poenotili glede izvedbe referendumov. Namen je bil drug, namen je bil že tudi prej večkrat omenjen, pač izhajajoč iz te temeljne premise nedržavotvosti, sesuvanje vsega – za menoj je potop oziroma "après moi, le déluge" v stilu Ludvika, Sončnega kralja – so pač te stvari nepomembne.

Tudi zakon, ki naj bi danes šel na referendum, ni, kot trdite predlagatelji zahteve, neustaven. Ustavno sodišče ni o tem nič reklo, povedalo je samo, da v primeru zavrtnitve ne bi nastale neustavne posledice. Se sicer lahko strinjam s kolegom Černačem, da je nespoštovanje zakona, pa zdaj točno ne vem, ali je govoril o osebnem primeru ali o državnem zakonu, da je to prvovrstna tema – pa pustimo zdaj njegove družinske stvari. Tako kot je seveda tudi nespoštovanje ustave prvorazredna tema. Ampak, govoriti, da bi pa z glasom proti ob današnjem glasovanju izrazili neko temeljno kršitev ustave, potem ko smo včeraj, ko ste zavrtnili zakon o Ankaranu, ki je ravno tako bil vložen na podlagi ustavne presoje, pa mislim, da je vsaj dvolično, če nič drugega. Nihče od razpravljalcev koalicije, vsaj jaz ga nisem slišal, ni danes trdil, da bi bila zahteva 40 tisoč volivcev za referendum kakršno koli zlorabljanje instituta. Seveda ne, ker gre za ponovno spreobračanje dejstev. Vedno smo povedali, da se nam edino te pobude zdijo legitimne. Zahteva manjšinskega dela parlamenta pa je nekaj, kar je slovenska specifičnost; poleg Danske, v kateri "je nekaj gnilega", kot veste radi povedati, in potem analogijo vlečete tudi na Slovenijo. Ta analogija tukaj drži. To je neka izjema, po kateri bomo očitno postali znani v svetu.

Kdo je ta, ki bi se mogel zresniti, ali po drugi strani, kdo je ta, ki bi si moral očistiti ušesa in kdaj tudi slišati kakšen argument. To so bili glavni poudarki, ki sem jih vsaj jaz slišal s strani koalicijskih poslancev. Tako mislim, da bo ta debata, ne samo o tem, tudi o naslednjih referendumih, še pestra. Mislim pa, da so tudi rešitve, ki bi jih lahko skupaj dosegli, če bi se znali poslužiti, predvsem pa, če bi si v resnici želeli, da bo referendum tisto orodje ljudstva, ki ne bo zlorabljeno, ampak bo uporabljeno takrat, ko bo to nujno. Vmes pa bo veljalo, da smo predstavniška parlamentarna demokracija.

Zaenkrat smo to očitno zgolj delno oziroma smo invalidna, krivda za to bomo pripisovali eni drugim, drugi enim, tako kot po navadi pa je resnica nekje vmes. Hvala.

PODPREDSIEDNIK FRANCE ČUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospa Črnugelj. Pripravi naj se gospod Sajovic.

SILVA ČRNUGELJ: Hvala lepa za besedo.

Res je težko biti pameten ob tej uri, tako kot je en izmed kolegov povedal, ko nam očitajo, da – ne vem, kako in na kakšen način – zapravljamo davkoplačevalski denar. Verjetno je tudi to na nek način zapravljanje davkoplačevalskega denarja, ko pač moramo odločati o zadevi, ki je tako jasna in sigurno že stokrat ponovljena, kako in na kakšen način naj bi se stvari odvijale in razpravljale.

Sicer sem danes mislila kar nekaj povedati o arhivskem gradivu in sem pripravila kar dosti literature, ampak ker je minutaža tako skromno odmerjena, pa mislim, da tudi ni potrebno, ker bo verjetno prilika, da se pove o tem, kaj arhivi v Sloveniji dejansko rabijo, glede na to, da nova generacija elektronske obdelave podatkov zahteva daleč več denarja in bi sigurno bilo daleč boljše ta denar uporabiti za nove sodobne metode obdelave tega materiala in ne bi prišlo mogoče do kakšnih podobnih in ne vem kakšnih problemov, ki so prihajali v preteklosti s fotokopiranjem gradiva in tako naprej.

Ampak, recimo, poplava, erozija in ne vem kaj smo vse še slišali, in kdo ima prave barve in kdo nima prave barve. Veste, tisti, ki dejansko želi kaj resnično narediti, ta dela in ne dela iz muhe slona. Odlok, kakršen koli je, mislim, da ga bo zavrtni težko in težko ga bo tudi potrditi. Dilema je večna, samo jaz ne pristajam na to, da zapravljam davkoplačevalski denar, ker vem, kako težko ga je pridobiti ravno v institucijah, kot so arhivi, knjižnice, indok centri, kultura in tako naprej. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE ČUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospod Sajovic, pripravi naj se gospa Jeraj.

MAG. BORUT SAJOVIC: Hvala lepa.

Referendum bo, Ustavno sodišče je odločilo relativno hitro, kratko in jedrnato. Sam ga ne podpiram in tudi mojega glasu za referendum ne bo. Svoje sem povedal in tudi odločil takrat, ko je bilo treba o zakonu. Mislim, da je bila zakonska rešitev ustrezna, da so arhivi v Sloveniji dovolj dostopni, dovolj odprti. Bolj me pa skrbi tisto, kakšen je izplen teh referendumov v zgodovini samostojne Slovenije; seveda, odgovornost za referendum prevzemajo tisti, ki so ga zahtevali, in tu je odgovornost opozicijskih strank jasna. Jasen bo pa tudi njihov in naš politični izplen.

Poglejmo zgodovino. Za nazaj imamo celo kupico referendumov in skoraj pri vseh je šlo za merjenje političnih moči, za prestiž, za političen spopad, ker so bile bolj kot vsebine in odločitve na referendumih pomembne politične posledice, ustvarjanja javnega mnenja in še kaj. Imamo kupico referendumov. Spomnite se trgovinskega, pa tistega sramotnega o oploditvi – namreč, sramotnega rezultata – žensk z biomedicinsko pomočjo in še nekaj biserov bi se našlo.

Me pa v teh zgodbah najbolj skrbi, ko politični analitiki pravijo, da se do sedaj Slovenke in Slovenci delimo v glavnem v odnosu do druge svetovne vojne na tak ali drugačen način. Ker je zgodba že dolga desetletja za nami, je bilo treba v politiki poiskati novo igrabo, novo kost za glodanje, ki bo delila in prepirala ljudi, in našla se je zgodba pred, med in pa takoj po osamosvojitveni vojni. Namesto da bi bili po 20 letih te zgodbe, kjer smo pokazali odlično, spoštovanja vredno enotnost, namesto da bi bilo to naše sporočilo, zaveza, utrditev, ponos za naprej, je postalo poligon političnega obračunavanja, ker je to nekje bližje in bolj prikladno. So tako kot vse zgodbe v življenju zagotovo večinoma nekaj pozitivnega, nekaj je pa tudi napak. Osebnost nimam prav nič proti temu, če se po 20 letih zadeve pregledajo, odprejo in če se na podlagi analize napak naučimo kaj za naprej.

V svetu so številne demokratične države, ki arhive odpirajo bistveno prej, nekatere tudi kasneje, vendar pomembno je, zakaj in s kakšnim ciljem jih odpiramo. Cilj, ki se ta trenutek spravlja na površje, pa zagotovo ni tak, da bi bilo zanj vredno dati svoj glas. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospa Jeraj. Pripravi naj se gospa Pečan.

ALENKA JERAJ: Hvala za besedo.

Dr. Igor Lukšič je rekel, če hočemo rešiti državo in politični sistem, se moramo pred njim dogovoriti za spremembo ustave in ukiniti vtikanje ljudstva v zakonodajo. To reče minister te vlade in tako tudi dela ta vlada, zato ni čudno, da vam razpada, ker ste pozabili na ljudstvo in na tiste, od katerih ste bili izvoljeni in se po vaše ne smejo vtikati. Ta država je utemeljena na vtikanju ljudi v zakonodajo. Na plebiscitu so se ljudje odločili, da ne želijo več živeti v nedemokratični državi, v državi, ki je teptala človekove pravice, obsojala brez sodišč in tako naprej. V imenu prihodnosti, če hočemo, da bo ta svetla in pozitivna, je najprej treba razčistiti preteklost. Zato morajo biti arhivi odprti, dostopni, sploh pa arhivi tajne policije, zločinske organizacije, da zgodovino napišejo zgodovinarji, tako kot se je zgodila, ne pa tako, kot so jo in jo še danes prodajajo samo posvečeni zgodovinarji.

Odllok bom seveda podprla, me pa zanima, glede na to, da je predstavnik ministrstva na odboru rekel, da ob tej kampanji bodo oni molčali, ali to pomeni, da ne boste objavili volilne kampanje in boste proračunu prihranili 100 tisoč evrov, kar bi bilo zelo pohvalno v teh težkih časih.

Odllok bom seveda podprla. Moram reči, da sem tudi sama zadovoljna s tem, da bomo na en dan odločali o več referendumih, da se ne bo treba pred ljudmi izgovarjati, kako nam niti to ni jasno, da lahko o treh stvareh odločamo na en dan, pač pa jih kličemo nekajkrat na

referendume. Tako je prav, da je to res na en dan in na tisti referendumski dan odločimo o več stvareh.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospa Pečan. Pripravi naj se gospod Jurša. (Ga ni.) Gospod Brulc. (Se odpoveduje.) Potem bo pa na vrsti že dr. Gorenak. V redu, bomo videli, kdo bo.

Izvolite, gospa Pečan.

BREDA PEČAN: Hvala za besedo, gospod podpredsednik.

Tako kot pri vseh zahtevah za razpis referendumov, ki jih sproža skupina poslancev, v tem primeru poslanci SDS in SNS, bom pritisnila tipko kvorum zaradi tega, ker menim, da tisti, ki referendum zahteva, razen kadar gre za podpise državljanek in državljanov, naj tudi prevzame odgovornost in tudi odlok o razpisu referenduma oziroma to odločitev sprejme. Tako bodo ljudje vedeli, kdo jih žene za popolnoma nesmiselne stvari na volišča.

Mimogrede pa moram reči, da sem danes poslušala dolge tirade, tako za to govornico in tudi potem iz klopi, okrog tega, kako je Svet Evrope sprejel resolucijo oziroma priporočilo leta 2000 glede tega, da je treba vse arhive odpreti. Ampak treba je povedati, kaj v resnici piše v njem. To je priporočilo, ki navaja potrebo po odprtosti arhivov, a dodaja, da je javno dostopnost do arhivov dopustno omejiti zaradi zaščite občutljivih osebnih in tajnih podatkov. Zakonodajca v večini vzhodnoevropskih držav, poljska, češka, madžarska, določa, da gradivo nekdanjih tajnih političnih policij, ki se nanaša na obveščevalne zadeve, lahko obdrži stopnjo tajnosti in se hrani bodisi ločeno znotraj arhivskih institucij, zadolženih za njegovo hrambo, bodisi pri službah, ki takšno gradivo še potrebujejo. Določeni so postopki za določitev takšnega gradiva, odgovorne osebe za sprejem odločitve, pogoji izredne dostopnosti, prenehanje stopnje tajnosti takšnega gradiva. Možnost zapiranja gradiva iz podobnih razlogov je izrecno navedena celo za gradivo nekdanje Stasi, za katero vemo, da je vse kaj drugega kot pa naša Služba državne varnosti.

Mimogrede bi še omenila, da je zakon, ki je bil sprejet res v predprejšnjem mandatu in je v bistvu odpiral arhive, bil omejen z uredbo vlade, ki jo je podpisal predsednik prejšnje vlade – ki je ravnokar vstopil, "čudo ali čudnoga", v dvorano –, s katero je bil izrecno omejen dostop do arhivskega gradiva. Tako je sedaj čisto sprenevedanje, da zahtevate odprtje vseh arhivov brez kakršnih koli omejitev, ker ste vi sami te arhive pred tremi, štirimi leti zaprli; in to celo ne z zakonom, ampak z navadno vladno uredbo. Na koncu se celo da razumeti, da tisti, ki je uredbo podpisal, sploh vedel ni, kaj je podpisoval.

Zato še enkrat: bodimo enkrat iskreni en do drugega, pa si priznajmo, da zaradi tega,

ker želite priti do gradiv, ki jih boste lahko potem zlagali tako, kot bo vam prav prišlo, in zaradi tega, ker bi radi ta gradiva po možnosti tudi še tako ali drugačen nekoliko predrugačili, pač želite ljudi gnati na referendum, zato da bodo tam odločali o stvari, ki jih niti najmanj ne zanima. Njih ne zanima, kaj se je dogajalo pred mnogimi leti, ampak jih zanima, kaj bo jutri z njimi. Za to pa vi skrbite, da bo čim slabše, ker danes je vaše geslo: čim slabše, tem bolje.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospod Bevk. Se odpovedujete?

SAMO BEVK: Gospod podpredsednik, se odpovedujem, ker je pozna ura, pa še šest ur in pol nas čaka. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Želi še predstavnik Vlade? (Ne.)

Gospod Grims, kot predlagatelj, izvolite, imate besedo.

MAG. BRANKO GRIMS: Hvala, še enkrat.

Ne glede na to, da je pozna ura, je vendar tema, ko se govori o vrednotah, dragocena tema, kajti vsaka politika bi morala vedno temeljiti na vrednotah. Prav zato, ker vi vrednot ne spoštujete, ste sami sprožili tako veliko zahtevo za referendum.

Tudi socialni dialog, gospe in gospodje, je ena od temeljnih vrednot te države, trdim, da celo izhaja iz ustavnega določila, tistega, ki ga je nekoč predlagal dr. Jože Pučnik in je danes vključeno v slovensko ustavo in ki poudarja socialno funkcijo ne samo države, ampak tudi lastnine. Zaradi tega, gospe in gospodje, ker gre za vrednote, vas prosim, da ravnate drugače, da po eni strani ne smešite sami sebe.

Danes, ko smo razpravljali prej o elektronskih komunikacijah, katerih razvitost je pomembno razvojno vprašanje in na tej črti šepa vaša vlada že dve leti, da je groza, vas v tej dvorani ni bilo. Vas v tej dvorani ni bilo, vključno s tisto gospo, ki je bila zdaj tako glasna. Tudi tistega znanega poslanca, ki vedno vpije, da je treba biti v službi in zaslužiti denar, ni bilo v tej dvorani. Pravzaprav ni bilo nikogar od vladajoče koalicije, razen tistega, ki je vodil sejo po službeni dolžnosti. Zelo zanimivo. Takrat, ko je treba deliti plen, takrat je vsa vladajoča koalicija tukaj, tako kot je bila takrat, ko ste prinašali na Golobičevo ministrstvo elektronske komunikacije. Takrat ste preglasovali vse, tako kot vedno. Ko pa se je treba soočiti s posledicami vašega lastnega ravnanja, s tem, da ne spoštujete temeljnih vrednot, takrat greste pa ven!

Tudi danes govorimo v resnici samo in izključno o vrednotah, trikrat. Ko govorimo o vprašanju dostopnosti arhivov tajne politične policije, govorimo o temeljnih vrednotah, na katerih je nastala moderna združena Evropa. Svoje vrednote je zelo jasno, nedvoumno

izrazila v Resoluciji Evropskega parlamenta o evropski zavesti in totalitarizmi, katere 6. člen z veseljem ponovim, saj zelo jasno opozarja na spornost poskusov, da se omeji dostop do gradiva in še posebej poudarja dostop do gradiva tajne politične policije in opozarja tudi na možnost politične zlorabe; take, kot je bil vaš poskus, da to protizakonito in protiustavno preprečite, kajti sedaj, ko je Ustavno sodišče jasno presodilo, da ne more biti protiustavnih posledic, če ta zakon ne bo uveljavljen, če bo na referendumu zavržen, je jasno tudi to, da si je neki uradnik pod vašo vlado dovolil kršiti zakon in protizakonito omejiti dostop do nekega gradiva. Zelo me zanima, če bo sedaj za to kdo odgovarjal, kajti naslednji korak je, najbrž, da bodo policisti nehali testirati ljudi na to, ali so pod vplivom alkohola – ja, saj to tudi posega v njihove človekove pravice, oni že vedo! Tako kot si je dovolil ta uradnik, sedaj ga je Ustavno sodišče postavilo na mesto, ki mu gre. Me zanima, gospe in gospodje, kje bo sedaj vprašanje odgovornosti, ki ga imate vedno tako polna usta.

Ko govorimo o vrednotah. Gospe in gospodje, verjamem, da se vam mudi na glasovanje, ampak glasovanje bo 5. junija, toda do takrat lahko še osvetlimo marsikateri argument. Recimo, ne samo o vrednotah, ki jih zajema konkretno to vprašanje. Ampak glede na to, da prej nekateri sedaj že na ves glas omenjate simboliko velikega četrtka, pa naj vam prislunem pa tudi jaz opozorim, da je res tukaj prisotna simbolika velikega četrtka, kajti ves krščanski svet na ta dan praznuje simboliko zadnje večerje. Vladno zadnjo večerjo ste si skuhalo sami s tem, ko ste negirali temeljne vrednote, vrednote Evropske unije – v tem primeru vrednoto socialnega sporazumevanja, socialnega dialoga –, zato je referendum o pokojninski reformi – in klasične, tradicionalne vrednote slovenske družbe – zato bo referendum o zakonu, ki prepoveduje medsosedska pomoč. To, gospe in gospodje, bo na jedilniku vladne referendumske zadnje večerje, ki ste ga skuhalo sami!

Ko gre za odnos do referenduma – zakaj je za vas referendum tako sporen, zakaj je danes prav čutiti ta negativni, odklonilni naboj? Pa ne samo danes, spomnil bi, da je že kmalu po nastanku te vlade eden od državnih sekretarjev rekel, citiram po spominu, da mora vlada ravnati v določenih primerih tako, da ne bo kakšnih motenj pri uresničevanju oblasti, kot je referendum. To je vaše razumevanje referenduma, to je motnja v vašem uresničevanju oblasti. Sedaj pridemo do bistva: referendum je v parlamentarnem sistemu edina učinkovita oblika omejevanja oblasti in tega vas je strah, ker vas zanima samo neomejena oblast, da lahko počnete, kar hočete. Ampak oprostite, tega mandata niste dobili na volitvah, tega mandata v demokraciji nihče ne more dobiti z nobenimi volitvami, pa tudi če na njih 100 % dobi. Vedno se v moderni politologiji zahteva in

pričakuje od vsake oblasti, da vsak predlog najprej uskladi v socialnem dialogu s socialnimi partnerji, ne tako, kot ste ravnali vi, in zato bo referendum. Šele potem, ko se sprejme nek dogovor v širšem okviru civilne družbe s socialnimi partnerji, pride v parlament in sooči argumente tudi z opozicijo in prisluhne tudi njej. Ne tako kot vi, ko ste zavrnili vse zakonske predloge, druge akte v korist slovenskega gospodarstva in vse argumente in vse amandmaje, ki so šli v smeri ohranitve vrednot. Ne samo tradicionalni slovenskih vrednot, ampak tudi tistih vrednot, na katerih temelji celotna Evropska unija!

Gospe in gospodje, tako ravnanje, ko se računana s strani nekoga, da ima absolutno oblast, da lahko počne, kar hoče, da se lahko požvižga na socialni dialog, da ga krši, da zavrne vse predloge...

PODPRESEDNIK FRANCE ČUKJATI:
Prosim, dajte se nekoliko umiriti, samo gospod Grims ima besedo.

MAG. BRANKO GRIMS:... to sodi v nek drug prostor in čas. To je kamena doba demokracije in zaradi tega se soočamo s temi predlogi za referendum, s kar tremi na isti dan. Dobro je, da bodo na isti dan, kajti na ta način bo odločitev še toliko bolj jasna in bo jasno sporočilo, ki vam ga bodo namenili. In sami dobro vrste, kakšno bo, zato se vam pa mudi na glasovanje. Ampak, ves smisel te zgodbe je v tem, da se iz nje potegne nauk, ne samo za vas, ampak tudi za vse naslednike, da nobena oblast, ki tako ravna, ne more zdržati na dolgi rok. V tem je naš problem. Zaradi tega se danes pogovarjamo o predčasni volitvah. Zaradi tega odhajate z oblasti, eden po eden, po eden, po eden... Zaradi tega je situacija taka, kot je, in zaradi tega, gospe in gospodje, je v tej državi tako globoka kriza, pa ne od danes, ampak že dolgo časa, ker ne poslušate nikogar in ker verjamete, da pač imate vse znanje, pa ga nimate! Daleč od tega! In ker verjamete, da so vse vrednote na vaši strani, pa niso. Daleč od tega! Tisto, kar vi velikokrat tukaj predlagate in potem brani tistih vaših 571 medijskih kerubinov, je dostikrat povsem sprto z evropskimi vrednotami, je celo v nasprotju z njimi. Včasih za sabo lahko v neki drugi evropski državi potegne celo kazensko odgovornost. Zato so vrednote tako pomembne in zaradi tega, gospe in gospodje, bi bilo dobro, da jim sledite in prisluhnete!

Pri referendumu, ki nas čaka danes oziroma o katerem bomo odločali čez nekaj minut, je treba spomniti, kako je do njega prišlo, ker očitno se je mnogim glede tega že nekoliko zameglil spomin. Namreč, zakaj se je poskušalo zapreti arhive? Še leto dni nazaj je bilo drugače. Neka druga gospa, ki je prišla v arhiv, neka študentka, ji je bilo omogočeno brez težav, da je pogledala v arhivu vse, kar je želela. Potem pa je prišel gospod Omerza in je postavil vprašanje o državnem terorizmu Udbe na avstrijskem

Koroškem – v tistem obdobju. In iznenada je bila panika; iznenada se je ugotovilo, da to pa krši človekove pravice, da to celo očitno krši ustavo in se je brez zakonske osnove kar omejilo dostop do arhiva, čeprav je šlo očitno za študij osebe, ki je želela strokovno obdelati neko arhivsko gradivo.

Kaj se je v tem času tega leta tako spremenilo? Ista oblast, isti ljudje, pa se je v enem primeru dovolilo vpogled, v drugem pa ne več. Samo ena stvar je bila vmes: interpelacija oziroma predlog ustavne obtožbe zoper predsednika države, kjer je bilo prav to obdobje omenjeno. Zaradi tega, gospe in gospodje, ta stvar vzbuja dvom in zaradi tega je dobro, da se te arhive odpre, da se pogleda, kaj je res in kaj ni res.

Veliko vas je govorilo o tem, kakšno je ravnanje s posameznimi dokumenti. Nekateri ste uporabljali izredno grobe, povsem zavajajoče trditve, da je nekdo ponarejal kakšne dokumente. Kolikor je meni znano, so bili vsi dokumenti, ki so v zadnjem času objavljeni, povsem originalni in vsaj eden od njih aktualnega predsednika države krepko postavlja na laž. Ampak to se je zdaj izgubilo v poplavih očitkov, ker da nekdo neke druge objave ni ustrezno opredelil v spremnem dopisu. Zelo zanimivo...

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Gospod Grims, prosim, da se omejite na temo in da ne zahajate izven tega področja, prosim vas!

MAG. BRANKO GRIMS:... prav zaradi tega, da ne bo v bodoče tovrstnih dvomov, da se to sploh ne bi moglo zgoditi, je vredno iti na ta referendum in zavrniti zakon o zapiranju arhivov. Potem bodo stvari čiste. Vsak bo lahko pogledal, kaj je notri, se seznanil z dejstvi, mogoča bo politološka analiza, zgodovinska analiza, pravna analiza in na osnovi dejstev bo mogoča normalna debata, ki je sedaj ni. Če pa debate ni, gospe in gospodje, se pa v vse pore družbe zarije dvom in ta dvom potem zbuja tudi dvom o delovanju institucij sistema, brez zaupanja v institucije sistema pa sistem ne more normalno delovati. Tudi zato gospe in gospodje, so danes ti referendumi, ker sami dobro veste, da je dvom o delovanju tiste institucije sistema, ki se ji reče vlada. Ta je prisoten, kar vprašajte ljudi! Ta vlada nima legitimitete! Specialno problematično je stanje, ko nima legitimitete v težkih gospodarskih okoliščinah. Zakaj je nima? Tudi zaradi lastne arogance.

Prej je bilo prav smešno, ko je predstavnik Zaresa govoril o morebitnem partnerstvu. Ja kdo pa je bil najbolj proti temu, ko smo mi iz opozicije ponujali roko za partnerstvo, za razvoj Slovenije in opozarjali na te težke okoliščine v svetu? Najbolj je bil ravno Zares. Minister Gregor Golobič in gospa Kresalova, če želite, sta se že ob nastanku vlade opredelila proti kakršnemu koli sodelovanju z opozicijo. Mi smo seveda želeli,

da je to formalizirano, saj vam ni mogoče verjeti na besedo, saj ste to sami dokazali, ko ste izigrali zaupanje socialnih...

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Gospod Grims, bodite dostojni.

MAG. BRANKO GRIMS:... partnerjev.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Bodite dostojni, gospod Grims, prosim vas...

MAG. BRANKO GRIMS:... Zaradi tega ste izigrali zaupanje socialnih partnerjev in gospod predsednik, če želite, vam še navedem primer.

Ko se je spreminjala zakonodaja, ki je zadevala delo zdravnikov, je bilo izrecno obljubljeno, njim kot socialnim partnerjem oziroma njihovim sindikatom, da se v en člen ne bo posegalo. Točno tisti člen ste tukaj v tem parlamentu, za to ste vi odgovorni, gospod predsednik, spremenili z amandmajem. Zaradi tega je bil potem hud odpor in razočaranje pri njihovem sindikatu, ker je bilo to zaupanje izigrano. To je samo en primer tovrstnega izigravanja, ampak ta primer je prav vezan na parlament, ki ga vi vodite. Toliko, če že opozarjate na te stvari. Lahko vam ga tudi citiram in preberem, če želite.

In čisto za konec. Pri odločanju o teh referendumih ste vezani na ustavo. Izgovarjanje, češ naj to prevzame kot odgovornost tisti, ki je to predlagal, je brezpredmetna, zlasti zato, ker je vsaj enega od teh referendumov predlagal sindikat. O njem bomo odločali malo kasneje. To se pravi, gre za prazno izgovarjanje. Gre za to, da očitno niti v tem trenutku niste pripravljene spoštovati ustavnih norm.

To je nekaj, kar priča o vaši politični kulturi, ravno tako kot vehementno, neskončno klepetanje zdaj, ko ste se končno po celodnevni odsotnosti vrnili v poslanske klopi. Dobrodošli! Upam, da boste ob glasovanju podprli predlagane odloke, ki temeljijo na ustavi, ustavni pravici in pomenijo uresničitev ustavnih načel.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Zaključujem razpravo o predlogu odloka.

Ker k dopolnjenemu predlogu odloka niso bili vloženi amandmaji, prehajamo na odločanje o Predlogu odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter o arhivih.

Glasujemo, glasovanje teče. Navzočih je 55 poslank in poslancev, za je glasovalo 31, proti 4.

(Za je glasovalo 31.) (Proti 4.)

Ugotavljam, da je odlok sprejet.

S tem zaključujem to točko dnevnega reda.

Prehajamo na **2. TOČKO DNEVNEGA REDA, TO JE NA OBRAVNAVO ZAHTEVE ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU.**

Zveza svobodnih sindikatov je 21. 4. 2011 Državnemu zboru predložila zahtevo za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, EPA 1300-V.

Za dopolnilno obrazložitev zahteve dajem besedo predstavniku vlagatelja mag. Dušanu Semoliču.

Prosim.

MAG. DUŠAN SEMOLIČ: Spoštovane poslanke in poslanci, spoštovani predsednik, lepo pozdravljeni!

Naj preidem kar k bistvu. Najprej o zakonu, ki velja. Tako je treba reči, da ta zakon, ki velja, je v marsičem še dober, reforma še teče in nekateri rezultati so vredni posebnega opozorila. Dejanska upokojitvena starost se je v Sloveniji, in to je pomembno pri pokojninskem sistemu, povečuje. Rezultat je tudi v evropskem merilu zavirljivosti vreden. Pri ženskah, pri delavkah, se je od leta 2000 dejansko upokojitvena starost povečala za dve leti in štiri mesece. To so izjemno velike številke v primerjavi z mnogimi evropskimi državami. Pri moških se je povečala dejanska upokojitvena starost za deset mesecev, in ta znaša v letu 2010 61 let in deset mesecev. Zelo blizu smo, pravzaprav enačaja je z dejansko upokojitveno starostjo, recimo, v Nemčiji za moške. Tako okoli tega kakšna panika, izkoriščanje, zloraba tega trenda, ki naj opravičuje dramatičen poseg – ni upravičen. Res pa je, da bi morali storiti vse, da bi se ta trend ohranil, seveda, na način, ki bi bil do delavcev prijazen. Seveda ni vse dobro, eskaliranje pokojnin zagotovo ne, in to je treba spremeniti; in še marsikaj. Tako mi ne trdimo, da je vse dobro, treba je marsikaj spremeniti; potrebna je reforma, toda zagotovo drugačna kot ta, ki se ponuja v tem zakonu.

Financiranje, to je pomembna tema. Treba je reči, da je ob vsej veliki krizi ta blagajna relativno stabilna v primerjavi z drugimi blagajnami. Res pa je nek problem, ki je vreden posebnega razmisleka. Do leta 1996 ni šlo iz proračuna niti dinarja, takrat so bili še dinarji, v pokojninsko blagajno. Nasprotno! Likvidnostna sredstva iz te blagajne so prehajala v proračun. Kaj se je zgodilo tega leta? Država je do tedaj enako prispevno stopnjo, 15,5, ki so jo plačali delodajalci in delavci, znižala delodajalcem na 8,85 in se obvezala, da bo od tedaj naprej razliko oziroma primanjkljaj krila iz proračuna, ker je takrat uvedla davek na plačilno listo, ki ga seveda sedaj že dolgo ni. Od tedaj naprej proračun po sili zakona pomaga pokojninski blagajni, in to je krivično, če se sedaj to spregleda in se rešitev nekaterih problemov išče samo pri zavarovancih, pri delavcih in delavkah.

Tudi ta številka, ki je v poročilu ZPIZ za 2010, češ da proračun prispeva v pokojninsko blagajno eno milijardo 285 milijonov, je seveda točna, ampak treba je vedeti, da za pravice iz obveznega zavarovanja gre samo 841 milijonov. Torej, za tiste obveznosti, ki jih je država sprejela, da bo posegala, ker je znižala prispevno stopnjo. Seveda nastanejo lahko problemi že v naslednjem letu, ker poročilo pravi, da je v letu 2010 naraslo število starostnih upokojencev za 14 tisoč 345, in tudi v poročilu pravi, zakaj. Med drugim, ker so se ljudje ustrašili te reforme, ker so videli, kaj to pomeni za večino delavk in delavcev. Namesto da bi mogoče še mesec, dva, leto delali naprej, ker tako mnogi tudi počenjajo – ne, pri prvih pogojih takoj v pokoj. Tako je negativni rezultat že tukaj in problemi so zagotovo na področju financiranja, samo ne zaradi zavarovancev, ampak zaradi nekoga, ki je delavce in delavke pač prestrašil.

Tudi ni prav, da se v sistem posega zgolj v imenu javnih financ in zaradi tega, da bi dobili poceni kredite, posojila. Krivično je to. Krivično in povsem narobe! Javni dolg, proračunski primanjkljaj ni nastal zaradi pokojninskega sistema, ampak je nastal, to vsi vemo, zaradi sto in enega drugega razloga, ne pa zaradi tega. Tudi med drugim zaradi zadolževanja, financiranja prevzemov in še kaj. Račun pa naj nekdo plača, ker nekje je treba varčevati in se gre na ta sistem.

Sklicevanje na Grčijo, Portugalsko in Irsko ni primerno, zagotovo ne. Že med temi državami so velike razlike. Na Irskem je dejansko upokojitvena starost celo 64 let, in niti približno ni to razlog za marsikaj, kar se dogaja v teh državah. V Grčiji je temeljni razlog, ker so francoske in nemške banke šle v špekulativne nakupe državnih obveznic s pomočjo bonitetnih hiš, tistih, ki sedaj držijo za vrat naše politike. Ampak tudi 110 milijard evrov, kar je dala Evropa – zdaj rezultati kažejo –, je absolutno premalo, da bi to rešili. Premalo so vse te reforme, tudi grške, na pokojninskem in drugih področjih, Grčija ima strahovite težave. Torej to zagotovo ni prava pot varčevanja, zato da posežeš.

Bistvo je pa vendar naslednje. Naš odnos je: reforma – zagotovo, nekatere stvari so potrebne, toda zagotovo ne takšna, kot se ponuja. Ta je krivična. Krivična je, ker ne upošteva razmer na trgu dela. Te pa govorijo naslednje. Več kot 35 % brezposelnih je že zdaj starih nad 50 let. Saj ni delovnih mest že zdaj, pa tudi v prihodnje jih ne bo, pravijo delodajalci, zlasti v gospodarstvu, da bi lahko zaposlovali še za tri leta le starejše delavke in delavce. Ni delovnih mest. To je treba upoštevati. Kajti če postaviš meje za pridobitev pravice do polne pokojnine, pa vemo vnaprej, da je ta meja za večino nedosegljiva, je to krivično. Sistem mora na to odreagirati, mora biti subtilen, ne samo ti računovodski izračuni, kaj je dobro za javne finance. Intenzivnost dela v Sloveniji,

ekstenzivnost dela – tu smo v evropskem vrhu. Tisto, kar je treba povedati in na kar je treba biti občutljiv, v Sloveniji ne moremo istega metra, 65 let ali pa 43 let pokojninske dobe, postaviti, glede na to, da ne upoštevamo naslednjega: statistika, raziskava v Sloveniji, je prepričljiva, je dramatična. V Sloveniji je življenjska doba zelo odvisna, če imaš srečo, da si visokošolsko izobražen. Dokazano je, raziskavo imamo v Sloveniji, da moški, žal tisti, ki imajo srednjo šolo ali pa osnovno šolo, zaradi razmer, v katerih delajo, ker so prisiljeni, zaradi tega, ker začnejo takoj delati, živijo v povprečju 7 let manj. Torej, 7 let manj prejema pokojnino. Postaviti meter za vse na 65 oziroma 43 let, je krivično. Izide se pri teh, ki imamo srečo, da smo se šolali; izide se pri teh, ki smo imeli srečo, da nismo bili brezposelni. Ampak teh je vse manj, zagotovo ni skupina, ki je večinska v Sloveniji. Tu so kostno-mišične bolezni, tudi zaradi zakonov. Poglejte, še nedolgo tega je bil v Sloveniji zakon, da je moški smel in moral na delovnem mestu dvigovati bremena do 50 kg. Ženska je smela in morala v podjetjih dvigovati do 36 kg. To pušča posledice. Mislim, tega ne videti, pomeni ne videti marsičesa. Hkrati imamo mlade, ki čakajo na delo. Če dobijo delo, 80 % so to prekerna dela, od danes do jutri, z negotovostjo – ne moreš ustvariti družine. In potem se čudimo glede natalitete! Saj mladi nimajo, tudi če bi želeli, minimalne varnosti, da bi to uresničili.

Skratka, menimo, da rešitev ni v tem, da ženeš starejše ljudi in jim groziš z malusi. Rešitev je v novih delovnih mestih, dobro plačanih delovnih mestih, da bi se preko prispevkov polnila ta blagajna.

Mimogrede, gospodje, ki tako pritiskajo, tako da ima človek občutek, da smo že izgubili suverenost pred temi bonitetnimi hišami, na Mednarodnem monetarnem skladu, ki tako pritiska na Slovenijo – če si zaposlen v tem skladu, pri 50 letih imaš pravico, da greš v pokoj, z malusi seveda, ampak s tistimi plačami ni problem malusov. Pri 62. letih, če si zaposlen, imaš polno pokojnino. In ti gospodje pritiskajo na nas, da gremo na teh 65 let v imenu ne vem česa!

In za konec samo kratek citat ekonomista Galbraighta. Rekel je naslednje: "V krizi je treba omogočiti starejšim delavcem, da se upokojijo, če to želijo, ne pa, da morajo z mladimi tekmovati za delo, ki ga verjetno ne bodo dobili. Z umikom starejših ljudi s trga delovne sile lahko ustvarimo priložnost za mlade delavce. To je bistvo problema. Zdaj imamo popolno blokado zaposlovanja mladih, ki obupani ostajajo na univerzah in študirajo v najslabših možnih razmerah, samo da se izognejo odprti brezposelnosti."

Torej, posledica tega bo tudi na javnih financah – s tem zaključujem. Vse več bo starejših brezposelnih. Ni šans, da bi 60 let star dobil delo, pa bi moral, če postaviš pogoj 65 let, vse več bo invalidskih upokojitev in vse več bo

bolniških. Tudi mladim se to upanje, da bi dobili delo, oddaljuje.

Skratka, dali smo, izročili smo 43 tisoč 790 podpisov, ti podpisi obvezujejo, ti podpisi kažejo na to, da ljudje želijo o tako pomembni reformi odločiti. Prosim vas, da to tudi vi s svojo odločitvijo to tudi storite. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

V zvezi s to zahtevo bomo obravnavali Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ga je pripravil in v obravnavo Državnemu zboru predložil Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide.

Za dopolnilno obrazložitev predloga odloka dajem besedo predstavniku predlagatelja podpredsedniku odbora Ljubu Germiču. Prosim.

LJUBO GERMIČ: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani gospod minister, predsednik Zveze svobode sindikatov, kolegice in kolegi!

Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide je na 28. nujni seji 21. 4. 2011 kot matično delovno telo obravnaval zahtevo več kot 40 tisoč volivk in volivcev za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter na podlagi 169.a člena in 171. člena Poslovnika Državnega zbora brez razprave sprejel Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ga pošilja v obravnavo in sprejetje Državnemu zboru.

Kot obrazložitev navedenega predloga navajamo, da je več kot 40 tisoč volivk in volivcev dne 21. 4. 2011 Državnemu zboru predložilo zahtevo za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ga je Državni zbor sprejel 23. decembra 2010. Na podlagi Zakona o referendumu in invalidski iniciativi Državni zbor razpiše referendum v sedmih dneh po vložitvi zahteve za razpis referendumu. V skladu z istim zakonom določa akt o razpisu referendumu vrsto referendumu, akt, o katerem se odloča na referendumu, besedilo vprašanja, ki se daje na referendum, dan razpisa referendumu in dan glasovanja na referendumu. V skladu s 33. členom Zakona o referendumu in ljudski iniciativi od dneva razpisa, to je 23. april 2011, do dneva glasovanja ne sme preteči manj kot 30 dni in ne več kakor leto dni. Določitev dneva glasovanja, do katerega preteče več kot 45 dni od dneva razpisa referendumu sprejme Državni zbor z dvotretjinsko večino navzočih poslancev.

Glede na navedeno lahko Državni zbor z navadno večino določi za dan glasovanja dan v razdobju najmanj 30 in največ 45 dni od dneva razpisa referendumu. Na tej podlagi se za dan glasovanja določi nedelja, 5. junija 2011. Akt o razpisu referendumu mora biti v skladu z drugim odstavkom 30. člena Zakona o referendumu in

ljudski iniciativi, objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo dajem predstavnikom Vlade za uvodno predstavitev mnenja. Besedo ima dr. Ivan Svetlik, minister za delo, družino in socialne zadeve.

Prosim.

DR. IVAN SVETLIK: Hvala lepa, spoštovani gospod predsednik. Spoštovane poslanke in poslanci, spoštovani gospod Semolič!

Danes govorimo o referendumu o novem zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je legitimna oblika odločanja državljanov in odraža enega pomembnejših vidikov demokracije. Kljub temu pa se postavlja vprašanje primernosti načina odločanja na referendumu o takih stvareh, ki so praviloma podvržene političnemu nabiranju točk, demagogij in manipuliranju z dejstvi. Nova pokojninska zakonodaja je preveč pomembna za Slovenke in Slovence in za razvoj države, da ne bi poskusili natančno pojasniti posledice ob morebitni zavrnitvi. Zato si bomo prizadevali, da ljudem rešitve čim bolj približamo in pokažemo pozitivne učinke novega zakona. Za odločevalce na referendumu je naše najpomembnejše sporočilo novega zakona, da bodo imeli prihodnji upokojenca zaradi novega načina odmere za 40 oziroma 38 let dela višje pokojnine od sedanjih. Kako bo to mogoče, se nekateri sprašujejo.

To bo mogoče ob podaljšanju aktivnosti za dve do tri leta, pri čemer pa še vedno ne bomo imeli tako strogih pogojev upokojevanja, kot jih imajo mnoge druge države. Veljavni zakon, ki so ga podpisali leta 2000 tudi sindikati, je na račun upokojevanja pri nižji starosti določil, da se bodo pokojnine ves čas nižale, kar je povzročilo dve ogromni težavi. Prva je preveliko število prezgodaj upokojenih in druga prenizke pokojnine. Brez odprave teh nepravilnosti bo čez čas popolnoma vseeno, koliko si delal, kako dolgo si delal in če si plačeval prispevke, pokojnina bi bila zaradi tega minimalna, z njo se pa ne da preživeti.

Ta zakon ne prinaša višjih davkov in višjih prispevkov, s čimer nekateri menijo, bi lahko rešili pokojninsko zavarovanje. To je slaba rešitev, ki lahko Slovenijo pripelje še do večje krize. Dodatno odmerjanje davkov in višji prispevki zmanjšujejo konkurenčnost države in povzročajo ukinjanje delovnih mest, s tem pa brezposelnost in revščino. To lahko opazujemo te dni, ko bežijo nekatera podjetja iz Slovenije. Reševanje brezposelnosti z upokojevanjem ni prava pot, kajti za enega upokojenca moramo zaposliti dva delavca, sprazni pa lahko samo eno delovno mesto. S tem ni od kod vzeti za tisto drugo polovico pokojnine, ki bi jo moral nekdo za njega plačati.

Ministrstvo se je pri pripravi nove pokojninske zakonodaje ves čas prizadevalo vključiti številne pobude in predloge sindikatov in druge javnosti, zato novi zakon vsebuje tudi dostopnejši prehod za tiste z dolgo pokojninsko dobo, krajše obračunsko obdobje za izračun pokojnine, 20 % bonus ob podaljšanju delovne aktivnosti, znižanje prispevkov za zaposlene starejše delavce in za zaposlovanje mladih za nedoločen čas. Sprejeti zakon je prijaznejši do ljudi in vsebuje dobre rešitve, ohranja solidarnost in pravično deli bremena med različne generacije.

V primeru zavrnitve nove pokojninske zakonodaje pa se bomo soočili z izrednim pritiskom na javne finance in sredstva za socialne transferje, javni sektor in upokojenci. Varčevalni ukrepi bodo ostri in bodo neposredno prizadevali prav vse državljane bodisi kot znižanje plač, pokojnin, otroških dodatkov, štipendij in podobno bodisi kot zviševanje obrestnih mer, ki bodo zvišale njihove mesečne obroke za kredite in znižale donose iz zavarovalnih in varčevalnih shem. Vprašanje financ ni samo vprašanje državne blagajne ali bank ali kaj podobnega, je vprašanje vseh nas, tistih, ki imamo kredite in jih moramo plačevati.

Na koncu bi rad poudaril še tisto, kar se venomer zanemarija v predstavitvi teh zakonov. Namreč, to, da se novi zakon uveljavlja postopoma in da se lahko že letos starostno upokojijo s polno pokojnino brez vseh odbitkov moški pri 58 letih starosti in 41 letih pokojninske dobe, ženske pa pri 55 letih starosti in 38 letih pokojninske dobe in da se potem ta starost in pokojninska doba dvigata postopno po štiri mesece na leto in da je to eden blažjih zakonov, kar zadeva prehodnost in kar zadeva končne pogoje. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Sledi predstavitev stališč poslanskih skupin. Stališče poslanske skuine Demokratične stranke upokojencev Slovenije bo predstavil Franc Jurša.

Prosim.

FRANC JURŠA: Hvala za besedo, gospod predsednik. Lep pozdrav ministru! Predlagatelja ni.

Za razliko od ostalih pobud za referendum, se v DeSUS za tega, ki mu bomo danes še formalno utrlj pot med ljudi, strinjamo, da je vsebina takšna, ki mora biti potrjena ali ovržena s strani ljudstva.

Vse generacije – tisti, se danes šolajo in bodo kmalu stopili na trg dela, delovno aktivni in upokojenci – naj dokončno povedo, ali je pokojninska reforma sprejemljiva za njih. Sleherni od njih je vpet v to zgodbo in prav je, da imajo zadnjo besedo prav oni. Pri tem verjamem, da imajo oziroma bodo imeli pred očmi dejstvo, da je današnji pokojninski sistem sicer nekoliko zarjavel in zato ne dohaja vseh

okolščin današnjega časa, ko postajamo dolgoživa družba.

Drugo, kar je treba imeti pred očmi, pa je dejstvo, da niti ta reforma niti kakršna koli druga opcija v nobenem primeru ne bi morale biti konstruktivne rešitve za zmanjšanje pritiska na javne finance, če ne bo delovnih mest, ki so primerni vir za izplačevanje pokojnin. Če ne iz prvih rok, pa je iz medijev vsem znano, da so nekaj dni nazaj potekala številna ugibanja in pregovarjanja na različnih ravneh o tem, kaj narediti, da do referendumu ne bi prišlo. Ne samo da smo pri tem ostali na različnih bregovih, tudi formalno se referendumu v teh zadnjih trenutkih ni bilo več moč izogniti. Čas se je iztekel in tudi možnosti so bile izčrpane.

Namreč, konec lanskega leta ne stranka ne Poslanska skupina DeSUS nista a priori že v začetku nasprotovali pokojninski reformi, tako smo skrbno spremljali oblikovanja svežnja ukrepov, ki bi jih ta reforma povzročila za upokojence in seveda tudi delavce. Res je, da smo uspeli spremeniti prvotno švicarsko formulo v tako razmerje usklajevanja, ki je tudi za upokojence lahko sprejemljiva, ampak preostala ekipa v koaliciji se je kasneje sama odločila izigrati dogovor in zamrznila dogovorjeno formulo za nekaj let. Prav tako je z interventnim zakonom zamrznila vsako leto valoriziranje pokojnin na zgolj še borih 25 %, pri čemer je upokojence izenačila z javnimi uslužbenci in tudi pozabila, da se sredstva za to usklajevanja namenjajo iz državnega premoženja preko kapitalske družbe pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Skratka, nova formula in zamrznitev pokojnin pomenita samo eno: raven dohodkov upokojencev se bo znižala, torej so slabi socialno ekonomski položaj upokojencev.

Tukaj je še ena pomembna točka, ki nas skrbi pri tej reformi. Sprašujemo se, kako bo z zagotavljanjem delovnih mest zaradi podaljšanja delovne aktivnosti oziroma zaradi višajna starostnega pogoja za upokojitev in kako se bo dogajalo na ustvarjanju novih delovnih mest, da se bodo na trg dela lahko vključevale mlajše generacije in da bodo istočasno imeli varno zaposlitev starejše generacije. Ali ni ob masi 114 tisoč brezposelnih iluzorno pričakovati, da bodo v bodoče imeli zaposlitev tako mladi ljudje in starejši, če pa ni videti okrevanja gospodarstva? Prav tako pa ne gre zanemariti stranskih učinkov, ki jih bo prineslo daljšanje delovne aktivnosti na zdravstveno stanje nekaterih skupin delavcev in posledično na zdravstveno blagajno.

Da ponovimo še zadnjo stvar, ki smo jo v poslanski skupini videli kot ključno za nesprejetje reforme oziroma posega. Državni proračun, ki je danes razumljivo preobremenjen s pokojninami, je to ostal tudi zato, ker je vstopil v financiranje pokojninske blagajne zaradi znižanja prispevne stopnje delodajalcem, delavci pa imajo plačo še vedno enako obremenjeno. O tem je govoril tudi predlagatelj.

Denar se naj vzame tam, kjer je, če pa ga je preveč v tujini, pa naj gredo po njega tisti, ki so ga tam tudi skrili. Potrditev tega odloka pomeni zadnjo formalnost, ki jo moramo danes opraviti poslanci. To bomo v naši poslanski skupini tudi storili. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke bo predstavila mag. Sara Viler.

MAG. SARA VILER: Spoštovani, gospod predsednik, minister, poslanske in poslanci!

V Poslanski skupini Slovenske nacionalne stranke smo že nekajkrat tudi v času pred predlagano pokojninsko reformo opozorili na nevdržnost sedanje pokojninskega sistema. Vsi se na nek način strinjamo, da je pokojninska reforma potrebna, vendar se tudi večina nas strinja, da mora biti sprejemljiva za vse, tako za tiste, ki se bodo zaposlili jutri, kot za tiste, ki bi se radi upokojili čez mesec ali leto in živeli človeka dostojno življenje, ter tiste, ki so že v pokouju.

Sigurno je največji problem obstoječega pokojninskega sistema v Sloveniji staranje prebivalstva. Zgodnja upokojevanja, pozno vključevanje mladih v redna delovna razmerja in nedonosno plačevanje prispevkov v pokojninsko blagajno, podaljševanje starostne dobe za upokojitev in dvigovanje učinkovite delovne dobe, kot jo določa novi pokojninski zakon, zagotovo ni naklonjeno mladim, ki že sedaj ne dobijo redne zaposlitve in dela. Tako so številni mladi prisiljeni dolgo študirati in si na tak način zagotavljati dohodek za preživljanje ter se zaposlovati šele po 30. letu starosti. Tako zaposleni posamezniki zagotovo ne bodo mogli dopolniti 40-letnega obdobja učinkovitega zaposlovanja. Danes se povprečni Slovenec upokoji pri 33 letih učinkovite delovne dobe. Z novim zakonom pa bi se morala delovna doba podaljšati za kar 10 let. Je podaljševanje delovne dobe res potrebno zaradi malusov ali pa na ta način profitira le država? Ločiti bi bilo treba pokojninsko dobo in učinkovito delovno dobo, saj je bistvena razlika, ali si zaposlen 40 let in plačuješ prispevke ali pa ti država enostavno leto študija prizna v pokojninsko dobo. V vsakem primeru bi moralo biti izhodišče za upokojitev 40 let učinkovite delovne dobe, razen za tiste, ki imajo beneficirano delovno dobo.

Za siromašenje obstoječe pokojninske blagajne zagotovo niso krivi delavci, ampak sistem, ki je dovoljeval, da se od zadnjih 15 letih v blagajno vplačalo za kar 6 milijard evrov manj. Leta 1996 je namreč Vlada Republike Slovenije pristala na znižanje prispevkov delodajalcev s 15,5 % na 8,85 %. Za zaposlene delavce takih odpustkov nikoli ni bilo, saj so ti še naprej morali od plače plačevati 15 %, to pa je povzročilo polnjenje žepov delodajalcev in na drugi strani osiromašenje pokojninske blagajne. Tako so v

obdobju od leta 1995 do leta 2008 delavci državi za svoje pokojnine plačali 16,4 milijarde evrov, njihovi delodajalci pa le 10 milijard evrov. Očitno je, da bi do letošnje pokojninske reforme moralo priti tudi zaradi te nepremišljene poteze države, ki pa jo bodo morali zdaj ponovno plačevati delavci in upokojenci, kar je le še en dokaz, da kapital izsiljuje državo, ki temu tudi slepo sledi.

V Poslanski skupini Slovenske nacionalne stranke ocenjujemo, da je celoten sistem socialnega in pokojninskega delovanja zastavljen napačno in neracionalno. Država se nenehno prizadeva, da velikodušno izplačuje razne socialne prejemke, podpira brezposelnost in višje socialne pravice brezposelnim. Ravno tako na nek tih način ščiti podjetje, ki ne plačujejo pokojninskih prispevkov za svoje zaposlene, saj se na neplačane prispevke največkrat kar pozabi, zaposlenim, ki so tako ali tako že oškodovani, pa naloži možnost predolgega pravedanja pred sodišči. Monotonost in togost sistema se le še večja na področju ustvarjanja novih delovnih mest, na področju razvoja možnosti dolgotrajnega razvoja gospodarstva ter na področju zaposlovanja in omejevanja izplačevanja socialnih transferjev. Preprosto v naši državi ni sigurnosti zaposlovanja niti ni razvit sistem zagotavljanja rednega pritoka pokojninskih prispevkov v pokojninsko blagajno, še manj, današnje generacije so negotove tudi v dejstvu, ali bodo pokojnino sploh kdaj prejele, če pa že, kakšna bo njihova višina, če bo sploh vredna dostojnega življenja ali pa se bo životarilo.

Neplačevanje prispevkov v pokojninsko blagajno in sistematično odpuščanje delavcev ter ukinjanje delovnih mest očitno ne gre v prid pokojninski blagajni in reformi v celoti. Menim, da je nujno treba urediti zakone, ki so finančno vezani tudi tako na pokojninsko blagajno kot na celoten proračun, predvsem je treba urediti plačilno nedisciplino. Nikakor ne gre prezreti, da država ni bila tako mačehovska do podjetij, kjer so se vršili menedžerski prevzeti. Banke so jim namreč velikodušno priskočile na pomoč, država je velikodušno dopustila, da so določena podjetja ostala dolžna ogromnih 186 milijonov evrov iz naslova neodplačanih prispevkov. Skratka, država, ki bi morala skrbeti predvsem za blagor naroda, je v preteklosti prepustila gospodarstvenikom kar za več kot 8 milijonov evrov, če prištejemo zraven še nevplačane socialnovarstvene prispevke delavcev.

In kje je končal ta denar? V žepih direktorjev, ki so s pomočjo države polnili lastne račune za podjetja, na delavce so se pa požvižgali in tako se je vrstilo mnogo stečajev in odpuščanja delavcev. Vlada si je s sprejemanjem takšne zakonodaje, kakršen je tudi predlog zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ne dela prav nobene usluge. Popularnost vlade pada, ljudstvo pa ob nastajajočih situacijah postaja nezainteresirano in apatično.

V Poslanski skupini Slovenske nacionalne stranke bomo zahtevo za razpis referendumu o zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju podprli. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Odlok bo treba podpreti.

Stališče Poslanskega kluba Liberalne demokracije Slovenije bo predstavil Ljubo Gerič.

Prosim.

LJUBO GERIČ: Hvala lepa za besedo, gospod predsednik. Še enkrat vsem lep pozdrav!

Leta 1999 je bil sprejet trenutno veljavni Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, tako imenovani ZPIZ-1. Reforma iz leta 2000 se je pokazala kot nezadostna, vendar kot kažejo analize stanja, tudi zaradi finančne in gospodarske krize ta reforma že kratkoročno, še bolj pa srednjeročno ne zadostuje več. Če torej želimo vsaj na srednji rok zagotoviti pokojninski sistem, ki bo izpolnjeval obveznosti do svojih zavarovancev in bo hkrati tudi javnofinančno vzdržen, so po našem mnenju nujni ukrepi, ki jih predvideva zakon, o katerem bomo odločali na referendumu. Rezultat zdaj veljavnega zakona so vedno nižje pokojnine, ki določene skupine upokojencev, predvsem pa starejše od 65 let, vedno bolj potiskajo v tveganje revščine.

Predlog zakona, o katerem bomo odločali, temelji na dveh ključnih ciljih. Prvi je finančna vzdržnost pokojninskega sistema in drugi je zagotoviti dostojne pokojnine vsem in zaustaviti padanje pokojnin, saj vedno več starejših živi na robu oziroma celo pod robom revščine, kar je za liberalne demokrate nedopustno. Finančna vzdržnost sistema in preprečitev nadaljnega padanja pokojnin pa bo glede na demografske razmere in finančno in gospodarsko situacijo ob drugih ukrepih mogoče doseči z dvigom dejanske upokojitvene starosti in spremembo načina valorizacije pokojnin.

V Poslanskem klubu LDS podpiramo oba krovna cilja, ki si jih je postavila Vlada pri oblikovanju pokojninskih prilagoditev. Ta zakon razumemo kot iskranje ravnovesje med interesi mladih, ki prihajajo na trg dela, srednjo generacijo, ki nosi največje breme pokojnin, in tistih, ki so blizu upokojitve, in tistih, ki že uživajo zaslužene pokojnine.

Težave sedanjega pokojninskega sistema so se v trenutni finančni krizi pokazale hitreje, kot je bilo pričakovano, vendar bi tudi brez krize morali sistem posodobiti v nekaj letih. Predvidevanja kažejo, da pridemo do roba vzdržnosti trenutnega sistema v letu 2020, ko bi za odhodke pokojninske blagajne namenili že 11,2 % družbenega bruto proizvoda. Za pokritje sredstev za pokojnine pa bo treba bistveno povečati izdatke iz proračuna Republike Slovenije. Težave v Republike Sloveniji povečujejo demografska gibanja, ki kažejo, da bomo imeli vedno manj številčno populacijo, ki

bo vplačevala v pokojninsko blagajno. Razmerje med upokojenim in delovno aktivnim prebivalstvom na kratki in srednji rok ne bo zdržalo pritiska. Zato je treba ta razmerja spreminjati in to na obeh straneh starostne krivulje, vključenih na trg dela. To pomeni, spodbujati starejše, da dalj časa ostajajo v delovnem razmerju, in hkrati mlade prej vključiti v trg dela. Zato pričakujemo, da bodo ukrepi šli tudi v kreiranje dobrih in dobro plačanih delovnih mest.

V LDS podpiramo ukrepe v predlogu zakona, ker menimo, da so enostavno nujni ter da se loteva pravih vprašanj in jih ustrezno rešuje, hkrati pa v sebi še vedno ohranja solidarnost kot temeljno načelo in vrednoto. Na področju obračunavanja in plačevanja prispevkov v pokojninsko blagajno pa v Poslanskem klubu LDS podpiramo novost, ki prepoveduje odlog plačila prispevkov. Prejšnja rešitev v zakonu, ki je to dopuščala, je imela dober namen, a se je žal izrodila. Nekdo je brez vednosti zaposlenega odobril odložitev plačila prispevkov, ki predstavljajo sestavni del plače in iz katerega izhajajo tudi pravice. Odlog plačila je po našem mnenju mogoč le, če na drugi strani država teži neplačanih davkov prenese nase in poskrbi tudi za izterjavo neplačanih prispevkov.

Za LDS je zelo pomembno, da se z novim zakonom ohranja načelo solidarnosti, ki se kaže tudi v tem, da zakon ohranja družinske, invalidske in vdovske pokojnine, ter s tem, da je razmerje med najvišjo in najnižjo pokojnino ohranjeno v razmerju 1:4 med najnižjo ter najvišjo pokojnino.

Ob zaključku bi želel opomniti, da se celotna Evropska unija srečuje s podobnimi izzivi pokojninskih reform, kot smo jim priča tukaj v Sloveniji. Evropska komisija je imela leto javno posvetovanje o pokojninskih sistemih, saj zaradi staranja prebivalstva številne države Evropske unije uvajajo reformo pokojninskega sistema. Namen tako Evropske komisije kot tudi Slovenije z modernizacijo pokojninskega sistema je, kako državljanom in državljanom zagotoviti dobre in varne pokojninske sisteme za prihodnost. V Liberalni demokraciji Slovenije sicer bolečo, vendar nujno potrebno reformo podpiramo in jo bomo tudi tekom referendumске kampanje, kjer bomo predstavljali argumente za njeno podporo, saj si ne želimo, da bodo v primeru zavrnitve zakona na referendumu v prihodnje nastale bistveno bolj otežene razmere v okviru pokojninske blagajne, javnih financ in razvojnih možnosti in priložnosti Republike Slovenije. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine nepovezanih poslancev bo predstavil Vili Rezman.

VILI REZMAN: Hvala lepa, gospod predsednik. Lep pozdrav vsem, tako na daljavo tudi tistim, ki se mi zdi, da danes najbolj manjkajo tukaj.

Ni najbrž čisto nepomembno omeniti, da smo imeli popoldan sejo Odbora za delo, družino in socialne zadeve, ki je sprejemal predlog odloka, o katerem danes odločamo. Tam, kjer smo pričakovali predstavnika sindikata, je zevala samo velika praznina. Danes na mestu, kjer bi ga tudi pričakovali, ponovno zeva praznina. Bojim se, da z oziroma na dejstvo, da so tako zelo opozarjali predstavniki vodstev sindikatov, kako je umanjkal socialni dialog, da ne bi tega njihovega stila socialnega dialoga prevzeli kot pravilo, potem bomo najbrž zelo pogosto sedeli tako, da bodo tisti, ki so ključni v dialogu in s katerimi bi se bilo smotno in pametno dogovarjati in pogajati, od daleč nekje morebiti opazovali, kaj se dogaja ali pa niti tega ne. Morebiti jih to sploh ne zanima več; morebiti so svoje delo že opravili, ne oziraje se na to, kakšne bodo posledice tega njihovega dela.

V tem odloku, o katerem danes pravzaprav govorimo, je zapisan datum 23.; čez dva dni torej bi se naj pričela opravila. Danes, če ne želimo izkoristiti te priložnosti kot že začetek predčasne kampanje, je verjetno dovolj, če samo nekaj osnovnih stvari v zvezi s tem predlogom zakona in referendumom povzamemo.

V Poslanski skupini nepovezanih poslancev se tako kot tudi vsi drugi zavedamo, da referendum bo. Zavedamo se, da bi bilo dobro, da bi čim več ljudi na referendum prišlo. Zavedamo se, da bodo oni odločili o usodi zakona, o katerem se odloča. Vprašanje je pa, kako se bodo odločili in na kakšnih osnovah, na osnovi katerih informacij. Ali bodo pri tem čisto zaobšli opozorila stroke, ki je tako rekoč enotna? Ali bodo pri tem čisto zaobšli analize, obsežne, ki jih oni sicer niso imeli možnost prebrati, mi smo jih pa? Ali bodo preslišana, recimo, opozorila in podpora tistih, ki predstavljajo največjo množico upokojenih, ki so od vsega začetka podpirali ta zakon? Govorim seveda o Zvezi društev upokojencev Slovenije in ne morebiti o stranki, ki se ima za edinega zastopnika njihovih interesov, ki govori nekaj povsem drugega. Odvisno je, ali bodo ljudje imeli predstavljene prave podatke, prava izhodišča, ali bodo poznali pravo logiko te reforme, ali pa bodo raje, to je tudi lažje, prisluhnili političnim interesom posamičnih strank in sindikalnih vodstev.

V Poslanski skupini nepovezanih poslancev sami tudi nimamo povsem identičnih stališč in tudi menimo, da bi lahko bile kakšne rešitve drugačne. Vendar vemo, da reform ni mogoče delati tako, da vsak postavi svoj ultimatum in potem, če mu v kakšnem posamičnem delu ni ugodeno, zahteva zrušitev kar vsega. Posledice utegnejo biti hujše, kot se nekateri zavedajo ali zavedamo, da bodo.

Tisto kar bi za nas bilo pomembno, je ponovno poudariti, da je ta čas, ki je preostal do glasovanja, čas, ko se naj ponovno premislijo prav predstavljena izhodišča, prav predstavljeni

trendi, prav predstavljeni učinki – tisti, ki bodo pozitivni, in tudi tisti, ki bodo negativni. In želeli bi si, da bi ljudje razumeli vendar nekoliko drugače to reformo, kot jo razumejo sedaj. Premalo je bilo storjeno, da bi bila reforma ustrezno predstavljena. Ko danes povprašamo povprečne ljudi, kaj vedo o tej pokojninski reformi, vedo samo nekaj o tistem, kar jih straši, kar jih plaši. Pravijo, delati bomo morali dlje, pravijo, imeli bomo večje maluse, pravijo, imeli bomo nižje pokojnine.

Če bomo pristali na to, da bo prevladala takšna podoba v naši javnosti, potem je jasno, da je vse to dolgotrajno delo zaman, zastonj. Potem je tudi jasno, da bodo posledice negativne, zlasti zavoljo tega, ker ocenjujemo, da ni več časa za odlaganje, tudi če nismo najbolj navdušeni nad vsemi rešitvami, ker ocenjujemo, da bo ta tek, ta hoja k drugačnim rezultatom dolgotrajna, ocenjujemo torej, da pričenjamo maratonski tek in pričeti ga je treba kar se da hitro, sicer utegne za mnoge biti ta tek bolj tragičen, kot bi želeli. Za nas vse verjetno pomeni neko grožnjo za potencialni razvoj in za nas vse pomeni, če bomo pristali na to, da se bo ta zakon dezavuiral, zato ker menimo, da starejši morajo odstopiti delovna mesta mlajšim, ravnamo napak. Mi moramo zagotavljati delovna mesta tako za tiste, ki so že aktivni, in za tiste, ki bodo šele vstopili v te delovne procese, kajti bilo je že ničkolikokrat povedano, da ni mogoče samo upokojevati, ker moramo več zaposlovati, da bomo lahko tiste upokojene vzdrževali.

Torej te razkorake med številom tistih, ki so zaposleni, in tistih, ki jih zaposleni finančno kondicionirajo s plačevanjem prispevkov, torej ta razkorak se ne sme povečevati. Škarje med dobo, ko se ustvarja, in dobo, ko se uživa sadove tega dela, se ne smejo več razpirati. In škarje, ki se kažejo kot potreba po kreditih, zato da bomo financirali tekočo porabo, se morajo tudi zapreti. Zato je čas, da ta maratonski tek pričnemo kar takoj.

PRESEDENIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Socialnih demokratov bo predstavil Miran Potrč.

MIRAN POTRČ: Hvala lepa, gospod predsednik. Gospod minister Svetlik, kolegice in kolegi!

Kadarkoli odločamo o razpisu referendumu in ob tem ne govorimo samo o odloku, ampak o vseh drugih vprašanjih, vedno brez upanja zmage opozorim, da je to v nasprotju z vlogo, ki bi jo v tem momentu morali imeti. Tudi tokrat bom to naredil, čeprav glede na to, da ste vsi drugi posebej ob točki dnevnega reda o arhivskem gradivu manj, bistveno manj danes – zdaj, ko govorimo o pokojninskem zakonu – o tem govorili, da tudi sam nekoliko prekršim načela, ki bi jih morali uveljavljati. Pa s tem ne trdim, da je predsedujoči odgovoren, ker sem to mnogokrat

že rekel in me je upravičeno opozoril, da mu ne bi nič pomagalo, ker bi lahko vsakega sproti opozarjal, pa bi govorili o vsem drugem, samo o tistem, kar je vsebina odloka, ne.

Referendum, predlog odloka o razpisu referendumu bom podprl. Podprl ga bom zaradi tega, ker sem v okviru referendumске zakonodaje prepričan, da če komu, potem moramo državljanke in državljanom, ki so po tej ali drugi logiki tudi lahko zaradi naše nerodnosti slabo obveščeni o vsebini in so trdno prepričani, da je referendum koristen in potreben, da jim to omogočimo. Mislim pa, da ravnamo napačno. Jaz ne bom, ko potrjujemo odloke tudi v primerih, kadar svojo pravico uporabljajo v skladu z zakonom ali pa zlorablajo preko pooblastil, ki jih daje zakon, politične stranke, zato da bi otežile delovanje v Državnem zboru.

Tretje, kar bi uvodoma rekel: vesel sem, da bo referendum 5. 6., in če mora biti, da bo o treh vprašanih hkrati. Zakaj to poudarjam? Ne zato, da bi bil vesel, da bomo imeli tri referendume, ampak zaradi tega, ker se bo našel kdo, ki bo rekel, da je njegova zasluga in zasluga SDS, da imamo referendumski dan. Ne. Trije referendumi od treh različnih predlagateljev so padli sočasno tako v odločanje Državnemu zboru in Državni zbor se je organiziral tako, da je omogočil, da bo izvedba vseh treh referendumov na isti dan. Verjetno tudi tisti, ki mislite drugače, ne mislite, da je kdorkoli od nas toliko naiven, ali pa neumen, ali pa hudoben, da bi povsod in vedno, kadar je možnost, da bi združevali brez škode za zakonodajni postopek, tega ne naredili. Saj vendar nismo trapasti, po domače rečeno. Ampak seveda, smo pa proti referendumskemu dnevu, kadar je želja določiti ga zato, da bi onemogočali zakonodajni postopek, da bi odločanje o referendumu bilo zastavljeno danes, končano pa v jeseni ali pa koncem leta; ali pa, da bi določili en referendumski dan, potem pol leta prej pa pol leta zatem, kar pride zraven, šteli, da spada k referendumu.

Sicer pa mislim, da je škoda, da smo sprejem pokojninske zakonodaje pripeljali tako daleč, da so državljanke in državljanji z zadostnim številom podpisov, organizirani predvsem preko sindikatov – ne trdim, da edino – predstavili Državnemu zboru obveznost, da na referendumu zagovarja pripravljene novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Žal mi je, da je tako, zato ker sem trdno prepričan, da je vsebinsko izjemno pomemben, da ima v glavnem sprejemljive rešitve, da se slabosti, ki bi se danes neposredno po izvajanju ali v času izvajanja pokazale, lahko popravile in da verjetno ob vedenju, kaj pokojninski zakon pomeni, bi bila na vseh koncih pripravljenost za to. In drugo, kar ni res, da ne bi bil zelo temeljito usklajevan v teku sprejemanja v Državnem zboru.

Referendum o Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je po vsebini izjemno

zahteven in odgovornost državljanek in državljanov pri odločanju o njem bo ogromna. Njegova, državljanek in državljanov, nas, političnih strank, stroke in še drugih – in to ni zdaj, bi rekel, moja pogruntavščina, na to nas je posebej ob svoji odločitvi opozorilo Ustavno sodišče, da bo naša odgovornost, kljub temu da je reklo, da je referendum mogoč, ker ne onemogoča vnaprejšnje uresničevanje socialne politike, vendar, da se zaveda tudi Ustavno sodišče kot tudi večina stroke in politike, da ureditev pokojninskega in invalidskega zavarovanja v novem zakonu, takšnem ali malo drugačnem, je nujno potrebna, da bo sicer nastopila velika škoda za državo, pa tudi za državljanke in državljanke sedanje in bodoče upokojence. In to je razlog, zaradi katerega mi je izrecno žal, da bomo o tem odločali na referendumu.

Državljanke in državljanji bodo namreč pred tem, da se bodo na referendumu odločali ali o nekih splošnih ciljih države, pa bodo rekli: "Res je, opozarjate nas, da bo težava s krediti, z bonitetami, z zagotavljanjem finančnih sredstev in mi to sprejmemo in zato bomo podprli zakon." Drugi bodo rekli: "Oprostite, nas zanima predvsem naš položaj. In morda je v zakonu res 100 dobrih rešitev, ampak tri so pa slabe." In tiste tri, ki so slabe, so povezane točno z njegovim položajem in interesi: kdaj bo šel v pokoj, kakšna bo njegova pokojninska osnova, ali bo lahko poleg pokojnine še nekaj časa delal ali ne, in se bo potem odločal, ne da bo upošteval tudi marsikaj drugega. In v tem je težavnost odločanja na referendumu, zato o tem mogoče govorim minuto več – in to poudarjam, ker se bo spet kakšen hudoben našel, ki bo rekel, vi se bojite in ne zaupate ljudem, da bi odločali. Ne! Zaupamo, ampak opozarjamo, v kako izjemno težavnih okoliščinah se bo o tem odločalo.

Da se vrnem k dogovoru in socialnemu dialogu. Ja, v državnem zboru, tudi v javnosti, tudi v povezavi z pokojninskim zakonom se je prijel krilatice: socialnega dialoga ni. Trdim, da je opozorilo na nezadosten socialni dialog utemeljeno, vendar mislim, da je kot mnogo kaj še drugega, kar prihaja s strani opozicije, ko se reče, da socialnega dialoga ni, debelo pretiravanje. Na področju pripravljanja pokojninske zakonodaje – imam pregled, ampak vas ne bom z njim utrujal, da bi vas s tem utrujal, ker enostavno bi moral naštetih na desetine sestankov in razgovor od Ekonomsko-socialnega sveta, predsednikov stranke in Vlade, pa do dela v matičnih delovnih telesih, kjer so se našle nekatere rešitve. Lahko bi vam naštel na desetine amandmajev, ki so bili vloženi in od tega tudi mnogi sprejeti. Mnogi sprejeti tako pomembno, da so nekatere stranke menile, da lahko samo zaradi tega pokojninski reformi dajo svoj "ja". Zato govoriti o tem, da ni bilo socialnega dialoga, je debelo pretiravanje. Bil je, ni bil pa idealen in ni bil v celoti uspešen. Kdaj pa kdaj se nam pa zgodi, da je tudi

uspešen, kot je bilo že opozorjeno glede potrebnega soglasja, ki je bilo doseženo med socialnimi partnerji ob zakonu o prepovedi dela na črno, pa je kljub temu v tem državnem zboru ena stranka, ki se ima za načelno in pošteno, Slovenska demokratična stranka, samo zaradi dveh nesoglasij – prvo je bilo res nepotrebno, o drugem bi se pa dalo diskutirati; to je opravljanje nekaterih sosedskih del, ne vseh, nekaterih, predvsem na področju gradbeništva, ker je bil tukaj največji problem. In vprašanje mandatnih kazni.

To je bil edini razlog, zaradi katerega se je zahtevalo, da državljanke in državljani o tem odločajo, ne pa, da se to po sprejemu zakona eventualno popravi. Edini odgovor, zakaj nam ni uspelo, torej ni odgovor, da je zakon slab, edini odgovor ni nerazumevanje problema, edini odgovor ni pomanjkanje dialoga, edini odgovor ni nezaupanje v Vlado, verjamem pa, da je vsakega od tega nekaj in na žalost nismo bili sposobni – in tukaj je krivda in odgovornost vladajoče koalicije in Vlade, jaz od tega ne bežim – najti takšne poti, da bi eliminirali – v dobrem smislu izločevali – posameznega od teh elementov, ki sem jih naštel, pa morda še kakšnega in prišli do boljše rešitve.

Toda, referendum je tu. Zdaj je odgovornost politike, da stori vse, da se zakon sprejme. Pomaga ali "odmaga" lahko vsa politika, pomaga ali "odmaga" lahko stroka, tudi mediji, tudi civilna družba, tudi sindikati, lahko se opremo na nekaj demagoških trditev in na njih gradimo reformo, lahko se potrudimo in poskušamo čim bolj objektivno prikazati cilje, rešitve za ljudi in za državo, kratkoročne in srednjeročne, ker za večno ničesar ni, ali pa gremo z demagogijo samo zato, da zakon ne bi uspel. Toda po mojem prepričanju je ena stvar neizpodbitna: svoj obraz, svoje politično poslanstvo bodo vse vladne stranke, pa tudi opozicijske, pa tudi neparlamentarne pokazale s svojim pristopom k vprašanju pokojninske reforme in sprejetja Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Jaz ne glede na to, da bi kdo od mene zahteval zdaj oceno od 1 do 10 ali pa od 1 do 99 in ne bi znal reči, katera je prava številka, ampak prepričan sem, da bomo naredili mnogo, mnogo večjo škodo sebi in državi, če zakona ne bomo sprejeli.

Zaradi tega dovolite, da tokrat tudi jaz to govornico uporabim na način, ki morda ni najlepši. Namreč, pozivam; pozivam vse, da do 5. 6. 2011 presežemo in odmislimo strankarske interese, strankarske zdrahe in spore tako znotraj koalicije, tako znotraj posameznih koalicijskih strank kot tudi med koalicijo in opozicijo, pa tudi med strankami in Vlado na eni strani in sindikati na drugi strani, in poskušamo najti sporazum, po katerem bi lahko zakon bil sprejet. Ne formalen sporazum, ampak skupno aktivnost, ki bi k temu pripomogla. Veste, da sem tudi sam bil med tistimi, ki smo opozorili, da je do današnjega dne in do vročitve zbranih podpisov za referendum takšna možnost vsaj

obstajala. Jaz tudi to – ker ne bom rekel, kdo je kriv, da ni bila izrabljena, vendar dejstvo je, da izrabljena ni bila. Za neke sestanke vem sam, ki sem jih organiziral in sem zadnji moment dobil obvestilo, da obiska na takšen sestanek ne bo. Če se bomo lotili te naloge z odgovornostjo slehernega, ne pa s kazanjem s prstom drug na drugega, kdo je kriv, potem sem prepričan, da lahko dosežemo sprejetje zakona tudi na referendumu.

Naj povem še to, za tiste, ki jih to zelo skrbi: po 5. 6. 2011 bomo imeli še vedno čas, da bomo gladili medsebojne rane v okviru strank, da se bomo pogovarjali, kdo bo vladal po 5. 6. 2011 in zakaj bo vladal kasneje ali bomo šli po tej ali drugi poti v predčasne volitve; skratka, tisto, kar se je naenkrat zbralo kot najpomembnejše v tej družbi. Mislim, da mesec dni počakati s temi stvarmi, ki so izrazito interno politične, ali koalicijsko politične, ali medstrankarsko politične, pomeni več kot pa izgubiti ta referendum. Vsak se bo glede na svoje pripombe in prepričanja odločil, kakor bo sam mislil; jaz sem pač čutil, da je prav, da to povem.

In na koncu še nekaj. Ne vem, kako vi doživljate razprave nekaterih vaših kolegov. Jaz jih doživljam kot izrecno sovražne, doživljam jih tudi kot napuh, čeprav napuh očitajo drugim, razumem in doživljam jih tudi kot hudobijo in privošljivost in mislim, da to ni dobro in da v nobenih odnosih, posebej pa v zvezi s pokojninsko zakonodajo, ne koristi. Kolegico mag. Majdo Potrata sem vprašal, ali je pravilen slovenski pregovor, če se reče: "Kdor seje veter, žanje vihar." Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke bo predstavil France Cukjati.

FRANCE CUKJATI: Hvala za besedo, gospod predsednik. Gospod minister, kolegice in kolegi!

Ko določamo datum referendumu o pokojninski reformi, se moramo vprašati, kako zelo se to mudi. Da bi na to odgovorili, pojdimo par dni nazaj, v ponedeljek, ko je gospod Vizjak postavil poslansko vprašanje premierju, kakšni bodo kratkoročni ukrepi za izhod iz krize. In gospod Pahor je odgovoril tako, citiram: "Mislim, da smo vsi skupaj v zelo težki situaciji. Zato vam pravim, kratkoročno je sedaj ta hip pomembno, da dobimo pokojninsko reformo. Vam povem, da je to najkratkoročnejši in najuspešnejši korak za zniževanje javnega dolga. Poleg tega pa, spoštovani gospod poslanec, bodo zaradi padca pokojninske reforme in ratinga varčevalnih ukrepov oziroma in ratinga varčevalni ukrepi, ki jih ne bo rekla in odredila ta vlada, ampak Evropska komisija in Evropska centralna banka, tako surovi do naših ljudi, da si preprosto tega naši ljudje ne zaslužijo. To je kratkoročen ukrep ta hip."

No, tako gospod predsednik. Seveda, če je pokojninski zakon najkrajstročnejši in najpomembnejši in očitno edini vladni protikrizni ukrep in če ta vlada upa, da bo na referendumu potrjen, potem se seveda zelo mudi, kajti z vsakim dnevom se v Sloveniji kriza poglablja.

No, pa si pogledimo ta najkrajstročnejši protikrizni ukrep, za katerega torej premier trdi, da če ne bo na referendumu potrjen, bomo deležni surovih ukrepov Evropske unije.

Prvič. Po starem, še veljavnem zakonu velja, da moški, ki si je nabral vsaj 15 let delovne dobe, se lahko starostno upokoji šele pri 65. letu starosti. Novi zakon točno tako pravi: če imaš vsaj 15 let delovne dobe, se lahko upokojiš šele pri 65. letu starosti. Ženska se po starem zakonu z vsaj 15 let delovne dobe upokoji pri 63. letu starosti. No, po novem zakonu pa bo naslednje leto morala biti stara 64. let. Pravim, naslednje leto, kajti govorimo o najkrajstročnejših protikriznih ukrepih. Krajstročni pa morajo prijeti vsaj v enem letu. Če je 20 let delovne dobe, se po starem zakonu zahteva za moškega 63 let starosti, za žensko 61 let. Po novem zakonu naslednje leto pa za moškega 63 let in 6 mesecev, za žensko 61 let in 6 mesecev, to se pravi 6 mesecev se pridobi. Podobno je tudi pri 40 letih delovne dobe – 6 mesecev. Ali mislite, da nas bo teh 6 mesecev potegnilo iz tako globoke gospodarske krize? Če bo zakon uveljavljen, bo priliv upokojencev do konca leta 2012 zaradi podaljšanja 6 mesecev starosti komaj pol procenta sredstev oziroma komaj vrednost 10 tisoč oseb, kar pomeni kakšnih 6 milijonov evrov.

Torej, ta najhitrejši protikrizni ukrep nam bo prinesel 6 milijonov evrov. Kaj to pomeni? To pomeni pol procenta sredstev, ki smo jih oziroma jih bomo zmetali v jamo brez dna, ki si ji reče dokapitalizacija tako imenovanega nacionalnega interesa. Če samo to omenim, pol procenta! Na plečih upokojencev! Ne vem, kako bomo izšli iz te krize s takimi ukrepi. No, pa so še drugi varčevalni ukrepi, ki jih nudi ta zakon.

Točka 2. Pokojninska osnova kot izhodišča za izračuna starostne pokojninske se bo sicer dvignila z 18 na 30 let oziroma na 27 let, ampak to šele čez nekaj let. Naslednje leto bo to namesto 18 20 let. Mislite, da bo res tukaj tak prihranek? So pa nekje prispevne stopnje dvignjene, in sicer v eni od kategorij zavarovancev, v tisti kategoriji, ki prejemajo nadomestilo za brezposelnost, za starševsko varstvo, bolniško nadomestilo, rejniki, samozaposleni in kmetije. To je neka kategorija, tej se bo pa prispevna stopnja dvignila za 20 %. Ja, koliko pa mislite, da bomo dobili od tega dviga? Kakšen drobiž bomo dobili, pa saj to so najnižji dohodki! Doslej so plačevali od minimalne plače, ta je 50 % slovenske povprečne plače, sedaj pa bodo plačevali od 60 % povprečne plače, to se pravi, 20 % se jim bo prispevek zvišal. Kaj to pomeni za to kategorijo

in za njihovo socialno ogroženost, je drugo vprašanje, tukaj govorimo o protikriznih ukrepih.

Četrta. Starostna meja za otroke se po starem zakonu znižuje za enega otroka za 6 mesecev, za dva otroka 15 mesecev, za tri otroke 27 mesecev. Seveda po novem zakonu se bo za vsakega otroka znižala starostna meja za 8 mesecev. Torej tisti, ki imajo enega ali dva otroka, se jim bo bolj znižala starostna meja, hitreje bodo šli lahko v pokoj, ne bo prihranka, vsaj po moje ne.

Petič. Po starem zakonu se za služenje vojske priznava 10 mesecev na leto služenja, po novem pa osem mesecev. Prihranek ni omembe vreden.

Šestič. Generacija tistih, ki so do konca 2010 že izpolnili pogoje za upokojitev po starem zakonu, pa so ostali še aktivni in se bodo lahko upokojili po starem zakonu – torej, novi zakon nima za njih učinka.

Kje pa lahko pričakujemo varčevanje kot osnovni, krajstročni, protikrizni ukrep? Pogledimo. Obveznost financiranja predčasne upokojitve zaradi tako imenovane beneficiranja delovne dobe se prenaša na nek sklad, ki ga pa ni oziroma je prazen; ampak s tem se zakon ne obremenjuje. Jasno, mi bomo razbremenili ZPIZ, pokojninsko blagajno, ker se to prenaša na nek sklad, ampak ta sklad je prazen. Ni denarja in na to so tudi sindikati opozarjali, ampak to ni, potem problem ZPIZ. V redu, čudno varčevanje.

Naprej. Državne pokojnine se ne bodo več odobravale, to so tiste državne pokojnine, ko ni imel nobenih dohodkov, pa je dobil 183 evrov na mesec. To se ne bo več odpravalo. Ja, bo pa sociala toliko bolj obremenjena. Kakšno varčevanje je to?! Nacionalno varčevanje!

Dalje. Črtanje: varstveni dodatek, dodatek za pomoč in postrežbo, itd. To se pravi, socialni transferi, ki so prej bili črpani iz pokojninske blagajne, bodo sedaj od nekod drugod. Čudno varčevanje. Sicer pa prenos, kot sem rekel, teh socialnih obveznosti se sedaj prenaša na drugo blagajno. Pričakovanja Vlade, da bo po smrti socialnega podpiranca pokrila svoje izdatke z zaplembo pokojnikovih nepremičnin, pa ne sodijo v krajstročne protikrizne ukrepe. To pa niso krajstročni.

Nekje pa bo ta vlada vendar prihranila, pa čeprav na račun kršenja pričakovanih pravic. Po starem zakonu se redni program visokošolskega in univerzitetnega študija šteje v delovno dobo, in sicer letos 10 mesecev na leto študija. Ta pravica pa je v novem zakonu nepričakovano in v celoti črtana. V Sloveniji imamo okrog 30 tisoč fakultetno izobraženih, ki bi po starem zakonu v naslednjih 4 letih izpolnili pogoje in se upokojili. V 4 letih bo moralo teh 30 tisoč delati še 4 leta dlje, v teh 4 letih se bo pa meja, kot sem rekel, starostne upokojitve, se podaljšuje 6 mesecev na leto, se bo podaljšala še za dve leti. To se pravi, teh 30 tisoč se bo upokojilo, upokojevalo šele čez 6 let, če bo zakon sprejet, od danes naprej šele čez 6 let. 6

let se nihče od teh 30 tisoč fakultetno izobraženih ne bo upokojil. Dobro, bomo privarčevali. Res, ampak kaj to pomeni za mlade nove diplomirance? Kaj pomeni teh 6 let? 6 let se ne bodo delovna mesta spraznila. Na to seveda minister tekom razprave ni nikoli odgovoril, in tudi verjetno v času referendumске kampanje ne bo znal odgovoriti. Kot ironijo smo dobili ponudbo, da pa bodo lahko šli po liniji malega dela. No, k sreči je ta velikodušna ponudba bila prepričljivo zavrnjena. Gospa Potrata, 6 let mladi – mi smo stari, za nas ni važno –, ampak mladi, gospa Potrata! Je pa skrb, vsaj zame in za nas, če ne za vas... / oglašanje iz dvorane/ Seveda ti ljudje bodo potem morali dobiti socialne podpore, da ne govorim o problemih mladih družin. Ta problem ni na tem ministrstvu nikjer v ospredju, žal, o reševanju njihovega stanovanjskega vprašanja in podobno. Dobro.

Če kdo reče, in to verjetno bomo vse do referenduma kar naprej poslušali, da je ta pokojninska reforma najkratekoročnejši in najpomembnejši protikrizni ukrep, če kdo to reče, potem gospe in gospodje, ne ve, kaj govori, ali pa namerno zavaja. To je moje resnično utemeljeno prepričanje.

Ta reforma, če bo sprejeta, še dolgo ne bo prinesla pozitivnih učinkov, pa še takrat le omejeno in začasno. Kar zadeva gospodarsko krizo, se torej ne mudi z referendumom in bi lahko bil tudi jeseni, a vendar bi bilo dobro, da čim prej na referendumu zavrnemo ta zakon in s tem čim prej odpremo prostor za nov pristop, nove pogovore s socialnimi partnerji in za oblikovanje novega zakona, ki bi resnično sledil načelom pravičnosti, preglednosti in dolgoročne vzdržnosti. Ta zakon tem načelom, žal, ne sledi. Niti enemu od teh.

Navsezadnje pa imamo 5. junija že dva referenduma in se spodobi, da brez novih finančnih obremenitev tudi tega lociramo na 5. junij. Torej, nasvidenje 5. junija.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Zares bo predstavil Vito Rožej.

Prosim.

VITO ROŽEJ: Ponovno hvala za besedo, spoštovani gospod predsednik. Spoštovani minister, kolegice in kolegi!

V Poslanski skupini Zares se zavedamo, da so podani vsi pogoji za razpis referenduma, ki so ga zahtevali podpisniki pod vodstvom predsednika Zveze svobodnih sindikatov Slovenije gospoda Semoliča, in spoštujemo to pravico 40 tisočih volivcev, da zahtevajo razpis referenduma. Dejstvo je, da je zakonodajni postopek v Državnem zboru v popolnosti izkoriščen, prestali smo tudi veto, ki ga je imenovani gospod kot državni svetnik predlagal in ga je Državni svet vložil za ponovno

odločanje o tej temi in poslanke in poslanci smo ta zakon tudi četrtič izglasovali.

Na tem mestu lahko zatrdim, da smo takrat uspeli z argumenti, z racionalnostjo, ne s sentimentalnostjo in nekorektnostjo, ki se jo poslužuje nasprotna stran. Vsi si tukaj pri predstavitvah in mnenjih o tem očitamo populizem in zavajanje, pa bi ga tudi sam najbrž lahko komu, ampak naj se rajši lotim očitkov o neobstoju socialnega dialoga, ki se koaliciji velikokrat očita.

Mislím, da smo in na matičnem delovnem telesu in še kje porabili precej časa za to, da smo uskladili določene stvari. Treba je pa vedeti, da morata biti za dialog dve strani in da bi v tem primeru najbrž to tudi druga stran tega socialnega dialoga, torej sindikati, morala ponuditi kakšne predloge, ki bodo šli v smeri pokojninske reforme in potrebnih sprememb na tem področju, pa tega žal nismo bili deležni. Ker – vsaj glede teh ocen stanja – je večina strank, ne rečem, da vse, si soglasna, da demografski kazalniki in vsi ostali kažejo, da so spremembe nujne. Recepta, kako nadomestiti skoraj poldrugo milijardo evrov, torej približno 700 evrov na vsakega prebivalca Slovenije oziroma čez prst nekaj 1000 evrov na leto od vsakega davkoplačevalca, ki jih bo vsako leto potrebno iz integralnega proračuna nameniti za pokojnine, pa ni bilo slišati. Kot je bilo danes že omenjeno, govoriti o novih delovnih mestih, večji produktivnosti in dodani vrednosti je mnogo lažje kot pa to udejanjiti. Da bi pa drugačen recept za reševanje tega problema bila višja obremenitev dela, višja prispevna stopnja za delodajalce, ki bodo – ne vem sicer, kako – pri že zdaj ne najbolj konkurenčnem gospodarstvu ter predvidenih višjih obrestnih merah za kredite uspešno naprej vodili slovensko gospodarstvo, najbrž ni resna opcija. Seveda se predsednik Svobodnih sindikatov lahko do onemoglosti pogaja z bonitetnimi hišami in vrši ne vem kakšen socialni dialog, to vsem tistim kreditjemalcem – pa ne samo gospodarstvu, tudi mladim družinam, ki so bile tukaj po nemarnem omejene ne bo pomagalo pri tem, da bi dobile nižjo obrestno mero za nakup prvega stanovanja. Zato je ta reforma nujna.

Nasprotovanje tej reformi postavlja pod vprašaj temeljno premiso tega pokojninskega sistema, to je medgeneracijska solidarnost, ali še sploh želimo imeti tak sistem, kot ga imamo, ali smo že obupali nad to in znotrajgeneracijsko in medgeneracijsko solidarnostjo in bomo morda rajši zbrali kakšen drug koncept univerzalnega temeljnega dohodka ali česa podobnega, ker že zdaj v dobršni meri velja, da pokojnine niso več samo pravice iz minulega dela, ampak glede na to, kolikšna sredstva iz integralnega proračuna namenjamo za njih, so v nekem delu tudi že socialni transfer. Resnica je tudi ta, da je, vsaj tiste očitne socialne transfere tokratna pokojninska reforma izključila iz pokojninske blagajne, kar je, upam, da se strinjamo, pravilno. In da tudi pobudniki referenduma vedo, da je

namen te reforme porazdeljevanje bremen, in to pravično na vse udeležence. Po mnenju pobudnikov referendumu zgolj povečanje pokojninske dobe na 41 oziroma 43 let, povečevanje starosti na 65 let za pokojnino brez malusov ne bo zagotovilo dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema. Ve se pa najbrž tudi, da omenjena pokojninska doba nima veliko skupnega s 65 leti starosti, saj govorimo o dveh različnih stvareh. Tisti, ki so začeli delati prej, se bodo seveda tudi upokojili prej, s 43 oziroma 41 leti pokojninske dobe. Za vse druge, in takih je večina, pa kakor koli bomo že v tej kampanji slišali o ljudeh, ki začnejo s 15 leti delati; v isti sapi bodo ti ljudje, ki govorijo, koliko veliko ljudi začne s 15 leti delati, govorili tudi o tem, da ni delovnih mest za mlade in bodo imeli vsaj pri tem drugem delu prav. Skratka, večina nas bo pač delala do 65. leta. V mojem primeru morda še dlje, ker nisem še tako zelo star.

Prehodno obdobje za vse te uveljavitve je razumno dolgo, prehodi so mehki. V tem kontekstu je treba imeti še izračun pokojninske osnove, ki se s sedanjih 18 let podaljšuje na 30 minus 3 leta, ki naj bi posledično zniževala višino pokojnine. Dejstvo pa je, da zdajšnji sistem znižuje višin pokojnine vsako leto ob nespremenjenem odmernem odstotku bi po novem zakonu veljal nespremenjeni odmerni odstotek 80 %, sedaj pa se ta odmerni odstotek znižuje. Po preteku prehodnega obdobja bo znašal zgolj 72 %. Taka so dejstva. Zdajšnji zakon, s katerim so se, recimo, sindikati strinjali, znižuje pokojnine. In ta dejstva bodo ob nepotrditvi zakona taka tudi ostala, časa za postopne spremembe pa ne bo več.

Zakon tudi stimulira zaposlovanje mladih, prepoveduje kakršnokoli odlaganje oziroma neplačevanje prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Ob tem se s strani pobudnikov referendumu izpostavljajo tudi različna vprašanja o trgu dela, težavah pri zaposlovanju, odpiranju novih delovnih mest, prestrukturiranju, aktivni politiki zaposlovanja, aktivni starosti, kar je vse lep in legitimen razmislek, s tem zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju pa nima dosti skupnega.

V predstavitvi stališča sem se sicer dotaknil tudi nekaterih vsebinskih vprašanj, čeprav danes potrjujemo zgolj odlok o razpisu referendumu, ki bo 5. junija letos, skupaj še z dvema referendumu, in ga v Poslanski skupini Zares podpiramo. Na eni strani se nam zdi dobro, da bomo lahko na isti dan odločali o pravzaprav konceptu socialne države, kot si ga predstavljamo, na eni strani zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, na drugi strani pokojninska reforma, pa se bomo lahko sami odločili, ali verjamemo še v ta solidarnostni sistem, ali verjamemo še v pokojninsko blagajno ali si bomo pač svojo socialno varnost zagotavljali preko dela na črno. Če so to slovenski običaji...

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Prosim za pozornost v dvorani...

VITO ROŽEJ:... oboje najbrž ne more biti slovenski običaj, pa se naj izkaže, kaj to je. To bo tudi dober znak vsem bodočim generacijam, ki morda še ne vedo, ali je delo na črno ali solidarnost slovenska tradicija, da bodo dobile jasen signal, kako naj se obnašajo v bodoče.

Ta vlada je za razliko od prejšnje, ki se je teh težav zavedala, pa ni imela poguma, da bi se jih lotila, imela pogum za sprejem teh nujnih sprememb. V Poslanski skupini Zares upamo, da bodo tudi volivke in volivci premgli razum, da te nujne reforme uveljavimo. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke bo predstavil Jakob Presečnik. Prosim.

JAKOB PRESEČNIK: Hvala lepa za besedo, gospod predsednik. Spoštovani gospod minister, kolegice in kolegi!

Odloku o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke ne bomo nasprotovali. Podpiramo tudi skupni dan za tri referendume, o katerih danes odločamo o dveh. Referendum je ustavna pravica, ki jo je treba spoštovati, njegova uporaba pa mora biti preudarna in pa utemeljena. Kot smo v Slovenski ljudski stranki že velikokrat opozorili, pomeni inflacija referendumov sicer veliko razvrednotenje tega instituta in pri ljudeh vzbuja odpor do vseh oziroma vsega, kar je povezano tako z državnim zborom kot z vlado ali na splošno s politiko.

Poslanska skupina Slovenske ljudske stranke je pristopila k obravnavi novega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju konstruktivno in z načelno podporo ukrepom v prepričanju, da je reforma potrebna. Predvsem pa želimo ravnati odgovorno in tudi bodočim generacijam zagotoviti varno starost. Že danes smo dolžni odgovorno gledati v prihodnost in pravočasno ukrepati, da preprečimo kolaps zaradi težav pokojninske blagajne. Vsi se moramo zavedati, da bo odlašanje pokojninske reforme povzročilo še bolj drastične težave Sloveniji, državljanom in državljanom in zahtevalo še bolj nepriljubljene in neprijazne ukrepe že v nekaj letih.

Zato je Poslanska skupina SLS že v fazi javne obravnave meseca julija lansko leto ter v obravnavi v Državnem zboru podala mnogo pripomb in dopolnil k zakonu. Nekatera naša dopolnila so bila sprejeta, nekatera povzeta, zato smo prepričani, da je zakon, ki je bil sprejet, dovolj postopno in razumno uredil prehod na nov sistem pokojnin. Nekateri tudi naši in tudi mnogi drugi dobri predlogi zagotovo niso bili upoštevani, vendar bi bilo mogoče naknadno

čez nekaj let nekatera določila še dodatno korigirati.

V Slovenski ljudski stranki že dve desetletji pozivamo k ukrepanju zaradi neugodnih demografskih trendov in za pozitivno družinsko politiko. Poleg ukrepov družinske politike je nujno ukrepati tudi na področju pokojninske in socialne ter zdravstvene blagajne. Več kot očitno je, da je finančno stanje pokojninske blagajne že dolgo ni vzdržno, napovedi pa so še bolj črnogledne. Zavedamo se, da bo moral, kdor koli bo v prihodnje na oblasti, čim prej ukrepati – tudi v primeru negativnega izida na referendumu. Najbolj učinkovito bi bilo, da na referendumu volivci podpremo že sprejeti zakon. Zakon postopno uvaja ostrejšje pogoje upokojevanja, določa prehodne pogoje za upokojitev, naslednji zakon, če ga bo treba sprejemati, pa bo zagotovo dokaj ostrejši in radikalnejši.

Poslanci Poslanske skupine SLS, kot rečeno, ne nasprotujemo ustavni pravici zahteve za naknadni zakonodajni referendum, saj je določen v našem pravnem in demokratičnem redu. Zato, kot sem poudaril na začetku, sprejemu odloka v poslanski skupini ne bomo nasprotovali. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Končali smo s predstavitvijo stališč poslanskih skupin, sledi razprava poslank in poslancev o predlogu odloka. Prijavljena sta ostala samo dva poslanca. Besedo ima mag. Franc Žnidaršič, pripravi naj se Andrej Magajna. Oba se odjavljata. Besedo ima Vlada. Vlada verjetno tudi ne bo izkoristila časa. Predlagatelj? Ne bo izkoristil časa. Zaključujem razpravo o predlogu odloka.

Ker k predlogu odloka niso bili vloženi amandmaji, prehajamo na odločanje o Predlogu odloka o razpisu zakonodajnega referenduma o Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Glasujemo. Navzočih je 59 poslank in poslancev, za 50, proti 1.

(Za je glasovalo 50.) (Proti 1.)

Ugotavljam, da je odlok sprejet.

S tem zaključujem to točko dnevnega reda.

Prehajamo na 3. TOČKO DNEVNEGA REDA – OBRAVNAVA OBVESTILA PREDSEDNIKA VLADE O ODSTOPU DUŠE TROBEC BUČAN S FUNKCIJE MINISTRICE BREZ RESORJA, ODGOVORNE ZA LOKALNO SAMOUPRAVO IN REGIONALNO POLITIKO.

Predsednik Vlade Borut Pahor je 20. aprila 2011 Državni zbor obvestil, da je Duša Trobec Bučan odstopila s funkcije ministrice brez resorja, odgovorne za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Dne 21. aprila 2011 je predsednik Vlade obvestil Državni zbor, da bo funkcijo ministra brez resorja začasno opravljal

dr. Boštjan Žekš, minister brez resorja, odgovoren za Slovence v zamejstvu in po svetu. Ministrica je sporočila, da svojega odstopa v Državnem zboru ne bo obrazložila.

S tem Državni zbor na podlagi 115. člena Ustave Republike Slovenije ugotavlja, da je ministrica brez resorja, odgovorna za lokalno samoupravo in regionalno politiko Duša Trobec Bučan odstopila in ji preneha funkcija ministrice. Do imenovanja novega ministra bo funkcijo opravljal minister dr. Boštjan Žekš, minister brez resorja, odgovoren za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Duši Trobec Bučan se zahvaljujem za sodelovanje in želim najboljše pri nadaljnjem delu.

S tem zaključujem to točko dnevnega reda. Zaključujem 42. izredno sejo Državnega zbora. Hvala za razumevanje. Lahko noč.

Seja se je končala 21. aprila 2011 ob 23.37.

INDEKS GOVORNIKOV

B

BEVK, SAMO 12, 17, 26

C

CUKJATI, FRANCE 36

Č

ČERNAČ, ZVONKO 6, 22

ČRNUGELJ, SILVA 24

G

GERMIČ, LJUBO 11, 30, 33

GORENAK, DR. VINKO 13

GRIMS, MAG. BRANKO 8, 16, 18, 26, 27, 28

GYÖREK, MIRAN 10

J

JERAJ, ALENKA 25

JURŠA, FRANC 10, 31

K

KRES GVIDO 9

L

LAVTIŽAR BEBLER, DARJA 23

M

MAGAJNA, ANDREJ 20

MAJHENIČ, SILVEN 19

P

PEČAN, BREDA 25

PELKO, DR. STOJAN 9

POTRATA, MAG. MAJDA 8, 21

POTRČ, MIRAN 34

PRESEČNIK, JAKOB 19, 39

R

REZMAN, VILI 33

ROŽEJ, VITO 15, 23, 38, 39

S

SAJOVIČ, MAG. BORUT 24

SEMOLIČ, MAG. DUŠAN 28

SVETLIK, DR. IVAN 30

V

VILER, MAG. SARA 32

Z

ZORN, ALEKSANDER 20

Ž

ŽNIDARŠIČ, MAG. FRANC..... 12, 18, 19